

Jaarrekening 2013

Foto: Wim de Knegt

Nederlands

Openluchtmuseum

Jaarrekening 2013

Nederlands

Openluchtmuseum

Inhoudsopgave	4
Bestuursverslag	5
Balans per 31 december 2013	42
Categoriale exploitatierekening 2013	43
Categoriale en Functionele exploitatierekening 2013	45
Toelichting behorende tot de jaarrekening 2013	47
Toelichting op de verdeelsleutels zoals gehanteerd in de functionele exploitatierekening	72
Overige gegevens	73
CBF	74
Bijlage	80

BESTUURSVERSLAG

Zaaien en oogsten. Bewogen en succesvolle start volgende eeuw

Na het jaar 2012 waarin het Nederlands Openluchtmuseum zijn eeuwfeest vierde, kenmerkte 2013 zich vooral door het hard werken aan de toekomst. Om daar tijd en energie voor vrij te maken, is gekozen voor een vrij rustige programmering, waarin onder het motto 'Beleef het weer' de invloed van de seizoenen op het ritme van het leven centraal stond. Er was ook minder media aandacht voor het museum. Toch werden opnieuw, voor de tweede keer in de laatste vijftwintig jaar, meer dan een half miljoen bezoekers ontvangen. Waren dat er in 2012 524.188, in 2013 bleef de teller staan op 510.001. Daarmee handhaaft het museum zijn positie als best bezochte museum buiten Amsterdam.

De conclusie mag zijn dat het resultaat van 2012 niet eenmalig was, maar een structurele groei van bezoekersaantallen betekende. Ook bij de winteropening 2013 - 2014 mocht weer een nieuw record bezoekersaantallen genoteerd worden, 103.557 (dat waren er vorige winter 102.455). Het aandeel groepsbezoekers was in 2013 14%, vergelijkbaar met vorig jaar. Het totale aantal groepsevenementen was in 2013 1458.

Op 24 april 2013 stond het museum een laatste keer stil bij zijn jubileum. Pauline Krikke, burgemeester van Arnhem, openende het speciaal ontworpen Jubileumplantsoen. Een cadeau voor het eeuwfeest dat mogelijk werd gemaakt door bijdragen van ANWB, Gemeente Arnhem, Vereniging Natuurmonumenten Gelderland en Vrienden van het Openluchtmuseum. Dit plantsoen, bestaand uit een koningslinde en een veertien meter lange zitbank, ontworpen door de Arnhemse kunstenaar Alphons ter Avest, is een eigentijdse vertaling van de traditionele Wilhelminabomen die vroeger op talrijke plaatsen in Nederland werden geplant naar aanleiding van bijzondere gebeurtenissen.

Het museum heeft in 2013 hard gewerkt aan het realiseren van twee hoofdprogramma's: museale en bedrijfsmatige vernieuwing. Beide dragen bij aan het toekomstbestendig maken van het museum.

De programmaliijn Museale Vernieuwing richt zich op de inhoudelijke verbreding met de Canon van de Nederlandse Geschiedenis die zowel fysiek als digitaal vorm zal krijgen in het museum. Daarnaast zullen bestaande museale presentaties worden vernieuwd. In 2013 ging de aandacht vooral uit naar het masterplan van de fysieke presentatie van de Canon. In dit masterplan is een basisconcept ontwikkeld voor de nieuwe presentatie die in 2016 moet worden gerealiseerd in het Entreegebouw. Hierover werd minister Bussemaker van OCW tijdens een tweetal werkbezoeken geïnformeerd.

De Canon zal ook worden gepresenteerd in nieuwe presentaties in het museumpark. In april 2014 wordt, met het openen van de Noorse watersnoodwoning uit Raamsdonkveer, het eerste canonvenster Watersnoodramp zichtbaar. Op 9 september 2013 verrichte minister Bussemaker hiervoor de starthandelingen. Realisering van deze nieuwe presentatie werd mede mogelijk gemaakt door een extra financiële bijdrage van de BankGiro Loterij, het Mondriaanfonds, de Kabath vastgoedbescherming en de Vereniging Vrienden van het Nederlands Openluchtmuseum.

In samenwerking met de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (NAM) zal vanaf half mei 2014 de laatst nog werkende jaknikker in het Nederlands Openluchtmuseum symbool staan voor het venster 'de gasbel' in de Canon van Nederland.

In samenwerking met de ontwikkelingsorganisatie HIVOS en met financiële ondersteuning door de familie Postma, de voormalige eigenaar van de Kaasfabriek Freia, en de BankGiro Loterij wordt in juni 2014 een educatieve presentatie over Kinderarbeid op de zolder van de kaasfabriek Freia geopend.

Aandacht voor de Canon was er ook tijdens het bezoek van het Koningspaar aan Arnhem. In een korte voorstelling strandden kopstukken uit de Nederlandse Geschiedenis, vergezeld door gewone mensen, op weg naar het museum in een oude trolleybus. Koning Willem-Alexander en Koningin Maxima waren graag bereid met de gestrande reizigers te poseren voor een nationaal portret.

Tot de programmalijn Museale Vernieuwing behoren ook de twee nieuwe taken die het museum in het subsidiebesluit kreeg toebedeeld, te weten volkscultuur en immaterieel erfgoed en de maand en nacht van de geschiedenis.

Samen met het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed (VIE) zal het museum de komende jaren uitgroeien tot een topinstituut voor volkscultuur en immaterieel erfgoed. Sinds 1 januari 2013 vormt het bestuur van het museum ook het bestuur van het VIE. Het VIE heeft zich vooral gericht op zijn nieuwe taak, het implementeren van het UNESCO Verdrag ter Bescherming van het Immaterieel Erfgoed. Dat heeft geleid tot een rijke oogst in het eerste jaar waarin drieënveertig tradities op de Nationale Inventaris zijn geplaatst.

Het museum organiseerde in oktober 2013 voor de tweede maal de Maand van de Geschiedenis. Het thema was Vorst & Volk. De Maand groeide in het aantal partnerorganisaties, het aantal deelnemende erfgoedinstellingen en het aantal activiteiten.

Ter voorbereiding op de museale vernieuwing heeft het museum de samenwerking met de Hogeschool Kunsten Utrecht (HKU, afdeling Games en Interactie, Lectoraat Play Design and Development) in 2013 voortgezet. Er is middels spellen tijdens de maand van de geschiedenis en de winteropenstelling onderzocht hoe games en play kunnen worden ingezet om de Canon van de Nederlandse Geschiedenis betekenisvol te integreren en te representeren binnen het huidige museum. Het ontwerpen van zulke games en de nieuwe manier van samenwerken dragen naast museale vernieuwing bij aan de bedrijfsmatige vernieuwing.

De programmalijn bedrijfsmatige vernieuwing richtte zich vooral op het voorkomen van een dreigend tekort in de exploitatie, veroorzaakt door de subsidiekorting van ruim zeven procent en een aantal andere financiële ontwikkelingen. Met een hoge participatie van medewerkers werd een tiental zogenaamde Bruggenbouwprojecten opgepakt die gericht waren op kostenvermindering door verhoging van de efficiency en op het realiseren van hogere inkomsten. Een zevental projecten verkeren nu al in de implementatiefase, drie andere projecten verkeren in het stadium van oplevering van de projectvoorstellen. Op

papier ziet er naar uit dat de exploitatie inderdaad in 2015 sluitend kan worden gemaakt, zonder te hoeven over gaan tot gedwongen ontslagen van medewerkers. De werkelijke resultaten zullen echter pas gaan blijken na de start van het zomerseizoen 2014.

Een heel zichtbaar resultaat is de vergroting en modernisering van de parkeervoorzieningen voor bezoekers. Mede dankzij de actieve ondersteuning door de gemeente Arnhem konden de werkzaamheden tijdig worden opgepakt zodat er in april een nieuwe parkeerplaats wacht op de bezoekers. Door de uitbreiding met 250 parkeerplaatsen zullen niet alleen de inkomsten stijgen maar zal vooral ook de overlast voor de buurt worden verminderd.

Naast deze projecten is er veel aandacht gegeven aan het verwerven van inkomsten door bedrijven en fondsen te interesseren voor financiële bijdragen. In het economisch gestel blijkt dat een zaak van lange adem te zijn, waarin toch eerste successen zijn geboekt. De resultaten zullen in 2014 verder verzilverd worden. Wel heeft de Provincie Gelderland een subsidie toegezegd voor een programma het Verhaal van Gelderland, waarvoor het museum zal optreden als regisseur. Het RBTKAN (Regionaal Bureau voor Toerisme) en Gelders Erfgoed treden hierin op als partners. Ook met het vfonds waren positieve gesprekken die in 2014 hebben geleid tot een substantiële financiële bijdrage aan de organisatie van Maand en Nacht van de Geschiedenis.

Het museum heeft zijn inkomsten verder weten te verhogen door het geormerkt werven onder bezoekers voor loten van de BankGiro Loterij. Eind 2013 speelden er 115.000 deelnemers met geormerkte loten mee.

Het blijft een grote uitdaging om de kosten strak te beheersen en de inkomsten waar mogelijk te verhogen. Pas als het museum daarin slaagt, ontstaat er weer financiële ruimte om nieuwe activiteiten en andere wensen op te pakken. De genoemde plannen stellen het museum daarbij voor de opgave om te komen tot een gezonde financiering.

In 2013 is ook, in goede samenwerking met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) en het Rijksmuseum Amsterdam een project gestart

dat moet leiden tot een gemeenschappelijk en duurzaam Collectiecentrum Nederland (CCN). Met dat CCN zal het museum eindelijk beschikken over depotvoorzieningen die voldoen aan de daarvoor geldende eisen.

Andere belangrijke zaken die worden aangepakt zijn een kwalitatieve verbetering van het Entreegebouw en het realiseren van een al langer geplande renovatie en uitbreiding van de belangrijkste horecavoorziening in het museum, de Kasteelboerderij. Verder staat het voorbereiden van een visie op de ontwikkeling van het park op de agenda, een stuk dat als onderlegger moet gaan dienen voor een nieuw te sluiten Masterplan met de Gemeente Arnhem.

Op de achtergrond zijn er belangrijke verbeteringen doorgevoerd in de administratieve en personeelsadministratie. Het inhoudelijk beleid zoals dat is vastgelegd in de subsidieaanvraag wordt vertaald naar een dynamisch en voortschrijdend Meerjarenbedrijfsplan. Hiervoor wordt een eigen methodiek ontwikkeld die aansluit op de specifieke omstandigheden van een museumbedrijf en gelijktijdig de basis vormt voor een veel gerichtere sturing op activiteiten en resultaten.

De waardering door het publiek bleek in 2013 uit de keuze door kinderen tot en met 12 jaar als meest Kidsproofmuseum Gelderland en van Zoover de Highly Recommended 2013 award.

De waardering voor de inspanningen van het museum om maatschappelijk verantwoord te functioneren kwam tot uiting in de toekenning van Gouden Green Key, hét internationale keurmerk voor bedrijven in de toerisme- en recreatiebranche die serieus en controleerbaar bezig zijn met de milieuzorg op het bedrijf. Ook ontving het museum het EKO-keurmerk Horeca, waarvoor tenminste 40 procent van de inkoop aan hoge biologische eisen moet voldoen. De Afdeling Beveiliging ontving een Award als het beste stage-leerbedrijf binnen de sector Particuliere Beveiliging.

In oktober werd het herfstbockbier van het Openluchtmuseum tijdens het Bockbierfestival van Pint, de grootste biervereniging van Nederland, in de categorie Bockbier verkozen tot het beste van 2013.

De Vereniging Vrienden van het Openluchtmuseum is een belangrijke en onmisbare partner. De Vereniging nam op haar jaarvergadering afscheid van de oud-voorzitter Jo Michiels en Cees van Woudenberg werd gekozen tot nieuwe voorzitter. Beide voorzitters hebben een belangrijke functie vervuld in het optimaliseren van de samenwerking tussen de Vrienden en het museum. De gezamenlijke doelstelling om meer Vriendenkaarten aan bezoekers te verkopen is, mede dankzij de inspanningen van de medewerkers in het Entreegebouw, weliswaar niet geheel maar tot tevreden gerealiseerd. De Vriendenvereniging vormt met ruim 14.000 leden de grootste vriendenorganisatie in de museumsector. De Vrienden vervullen een belangrijke ambassadeursrol voor het museum. De bijdragen aan het realiseren van projecten hebben de laatste jaren nieuwe ontwikkelingen mogelijk gemaakt.

In 2013 zijn belangrijke stappen genomen om de directiefunctie op een andere wijze in te vullen. Rond de jaarwisseling werden wijzigingen in de directie wereldkundig gemaakt. In goed overleg hebben museum en directeur Pieter-Matthijs Gijsbers besloten de samenwerking te beëindigen. Gijsbers was sinds april 2009 directeur van het Nederlands Openluchtmuseum en was onder andere verantwoordelijk voor de inhoudelijke ontwikkeling van de presentatie van de Canon van de Nederlandse geschiedenis. In april 2014 zal van hem afscheid worden genomen.

De in september gestarte werving van een nieuwe algemeen directeur verliep snel en succesvol. Op 10 januari 2014 werd, met instemming van de minister van OCW, Jet Bussemaker, en gesteund door ondernemingsraad en managementteam, de benoeming van Dr. Willem Bijleveld tot de algemeen directeur van het Nederlands Openluchtmuseum bekend gemaakt. Willem Bijleveld (1952) was vanaf 1997 directeur van Het Scheepvaartmuseum te Amsterdam. Hij begint op 1 mei 2014 in het Openluchtmuseum. Tot 1 mei 2014 blijft Jaap de Jong in functie als directeur-bestuurder. Hij zal dan na een periode van bijna twee jaar afscheid nemen van het museum.

Met Willem Bijleveld krijgt het museum een inspirerende nieuwe directeur die werkt vanuit een prettige en natuurlijke autoriteit en beschikt over een juiste mix van ervaring en inhoud. Wij

hebben er veel vertrouwen in dat het Openluchtmuseum met hem een succesvolle toekomst tegemoet gaat. Bij de bekendmaking verklaarde de directie zich geen betere opvolger te kunnen wensen.

De grote uitdagingen waarvoor het museum staat zijn inspirerend en worden met veel energie met alle collega's, gesteund door onze Raad van Toezicht, onze actieve Vereniging van Vrienden en in samenwerking met een groeiend aantal externe partners aangepakt.

Verantwoording

De jaarstukken van de Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum, gevestigd te Arnhem bevatten het Bestuursverslag, de Jaarrekening, de verantwoording over de prestatieafspraken, het Bericht van de Raad van Toezicht en het Bericht van de ondernemingsraad.

Wij volgen in dit jaarverslag het handboek van OCW over de periode 2009-2012. Met het CBF zijn afspraken gemaakt over een wijze van verslaglegging die voldoet aan het reglement van het CBF. Daartoe is in een bijlage een afzonderlijk verslag ten behoeve van het CBF opgenomen.

Het resultaat van de Stichting De Oude Bijenkorf (hierna SDOB), waarin de horeca-activiteiten in het museum zijn ondergebracht, is niet opgenomen in de jaarrekening van het museum. Omdat op dit punt strijdigheid bestaat tussen het Handboek van OCW en het reglement van het CBF is in het verleden met het CBF afgesproken in het hierboven genoemde verslag wel een gecombineerde balans en resultatenrekening, zonder nadere toelichting, van museum en SDOB op te nemen. De SDOB stelt een eigen jaarrekening samen.

Sinds 1 januari 2013 vormt het bestuur van het museum ook het bestuur van de Stichting voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed (VIE). Voor het VIE wordt een aparte jaarrekening en activiteitenverslag samengesteld. In de bijlage van het CBF is het VIE meegenomen in de combineerde Balans en Exploitatier rekening.

Exploitatieresultaat

Het exploitatieresultaat over 2013 komt uit op

EUR 855.120 voor onttrekking en dotatie aan bestemmingsfondsen en -reserves. Na onttrekking aan bestemmingsfondsen en reserves komt het exploitatieresultaat uit op nul.

Eigen inkomstennorm

De totale eigen inkomsten van het museum zijn EUR 6.355.799 en de subsidie verkregen van het ministerie OCW EUR 11.138.346. De eigen inkomstennorm (eigen inkomsten gedeeld op de subsidie) komt in 2013 uit op 57% (2012: 74%). De aanzienlijke daling ten opzichte van 2012 is te verklaren door de verhoging van de subsidie met het oog op de Canonopdracht.

Toerekening en onttrekking Bestemmingsfonds OCW

Het deel van het bestemmingsfonds uit de periode 2009-2012 bedroeg ultimo 2012 EUR 498.058. In het verslagjaar is EUR 338.727 besteed aan de doelstelling van het museum. De bestedingen bestonden o.a. uit: realiseren van een masterplan voor de Canonopdracht, het door ontwikkelen van het meerjarenbeleidsplan en zijn er bruggebouwprojecten gestart voor de verbetering van het exploitatieresultaat in de nabije toekomst.

Financiële positie en continuïteit

Met de huidige omvang van de Algemene Reserve en het Bestemmingsfonds OCW en het aantal gerealiseerde bezoekers is, mede gezien de nog steeds behoorlijk sterke liquiditeitspositie, de continuïteit van het museum de komende jaren onder de nu bekende omstandigheden gewaarborgd. De subsidie-uitbreidingen voor de nieuwe taken verstevigen de financiële positie en continuïteit van het museum verder. Met name na de realisering van de fysieke canonpresentatie mag voorzichtig rekening worden gehouden met een verdere groei van de bezoekersaantallen.

Wel werd het museum geconfronteerd met een mogelijk tekort op de exploitatie voor de periode 2014 - 2015. In 2013 is een intensief project uitgevoerd om te komen tot verbetering van de exploitatie door enerzijds te zoeken naar mogelijkheden om meer inkomsten te genereren, anderzijds kosten te drukken door efficiënter gebruik van de ter beschikking staande middelen. Dat programma heeft er aan bijgedragen dat de begroting voor 2014 sluitend is. Voor 2015 ligt er nog een relatief kleine financiële uitdaging. Voor een nadere toelichting hierop wordt verwezen

naar de beschrijving van het resultaatgebied financiering in het activiteitenverslag. Het museum staat de komende jaren nog voor belangrijke financieringsvraagstukken. Het realiseren van de fysieke presentatie van de Canon van de Nederlandse geschiedenis vraagt om ingrijpende aanpassingen in het entreegebouw, niet alleen in de ruimten waarin de presentatie wordt gerealiseerd. Het hele gebouw zal moeten worden heringericht om het gebouw functioneler te maken en om de bezoekers op een betere manier te kunnen ontvangen. Met het anders indelen van de functies in het entreegebouw kunnen de opbrengsten van horeca en retail worden verhoogd en gelijktijdig de personele lasten worden verlaagd. Om dat te kunnen realiseren zal er vreemd geld moeten worden aangetrokken. De aflossingen en rente voor de totale herinrichting kunnen voor een belangrijk deel worden gedekt uit de toegekende jaarlijkse extra subsidie. Het ontbrekende deel moet worden gedekt uit hogere opbrengsten voor entree, horeca- en retailverkoop en verlaging van de exploitatiekosten.

Daarnaast wil het museum de bestaande horecavoorziening in de Kasteelboerderij niet alleen renoveren maar ook uitbreiden om de ontvangst van grotere groepen, waarvoor nog steeds een markt vraag bestaat, mogelijk te maken. Voor het renovatiedeel heeft het ministerie van OCW een jaarlijkse bijdrage van EUR 150.000 toegekend. Ook hier zal aanvullend vreemd vermogen moeten worden aangetrokken. Op basis van een uitgewerkte businesscase is voorspeld dat deze investering rendabel zal zijn.

In samenwerking met het Rijksmuseum en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed wordt gewerkt aan een business case voor een nieuw te bouwen gezamenlijk en duurzaam Collectiecentrum Nederland.

In 2013 is gestart met de realisering van een uitbreiding en vernieuwing van de parkeerfaciliteiten. De investering hiervoor wordt gerealiseerd vanuit het vrij beschikbare eigen vermogen. Deze investering leidt vanaf 2014 tot een verhoging van de parkeeropbrengsten met minimaal € 90 K. De investering wordt in tien jaar afgeschreven. Na zes tot zeven jaar zijn de kosten terugverdiend.

Een onzekere factor bij de geplande aanpassingen

aan entreegebouw en Kasteelboerderij wordt gevormd door de discussie rond de positie van de Rijksgebouwendienst. De ministerraad heeft gekozen voor een scenario waarbij het eigendom van de gebouwen blijft bij de Rgd, maar het beheer en onderhoud een verantwoordelijkheid van het museum wordt. Dat scenario zal leiden tot lagere kosten voor beheer en onderhoud en een hogere snelheid in de realisering van de werkzaamheden. De nog aanwezige onzekerheid ligt nu nog in het moment waarop dat nieuwe stelsel voor het museum ook van toepassing wordt. De inspanningen zijn erop gericht dat moment zo snel mogelijk te laten plaatsvinden.

Vanaf 2012 heeft het museum zijn inspanningen verricht op het aantrekken van sponsorgelden. In het activiteitenverslag wordt nader beschreven welke resultaten dat al heeft opgeleverd. Een verkenning van de mogelijkheden tot sponsoring heeft geleerd dat er grote potenties liggen in het verbinden van Nederlandse bedrijven aan het realiseren van de Canon. In 2014 zal een sponsorplan worden vastgesteld waarin een gericht programma hiervoor zal worden uitgewerkt. De uitwerking hiervan zal worden opgepakt door de nieuwe directeur, die op dit terrein veel ervaring heeft en kan bogen op successen.

Arnhem, 28 maart 2014

Drs. J.P. de Jong
Directeur-bestuurder

ACTIVITEITENVERSLAG 2013

Beleidskaders

In zijn subsidieaanvraag voor de periode 2013 – 2016 heeft het Museum zijn inhoudelijke uitdagingen geformuleerd. Onder de titel Het Verhaal van Nederland heeft het museum zijn visie en missie geformuleerd onder de titel Het Verhaal van Nederland.

Visie en missie

De visie gaat uit van het volgende uitgangspunt: *Nederland biedt al eeuwenlang ruimte aan een veelheid van levensstijlen, tradities, overtuigingen en meningen. Deze waardevolle diversiteit vraagt om een relevante maatschappelijke context. Een rode draad die oude en nieuwe generaties verbindt en de kracht en de kwetsbaarheid van onze unieke samenleving vertelt. Want wie het verhaal van zijn verleden kent, kent zichzelf.*

De nieuw geformuleerde Missie is Verhalen delen.

Wij, de medewerkers van het Nederlands Openluchtmuseum, zullen samen met onze bezoekers en andere organisaties het veelzijdige Verhaal van Nederland vertellen, vormgeven, losmaken en opslaan. We streven ernaar betekenisvol te zijn voor elke bezoeker, binnen en buiten het museum. Zodat iedereen zijn persoonlijk verhaal kan verbinden aan het Verhaal van Nederland. Het Verhaal van Nederland helpt je te begrijpen wie je bent als individu. We gaan in ons museum de dialoog aan over heden, toekomst en verleden. Over identiteit en diversiteit. Over de relatie tussen het dagelijkse leven van mensen en de grotere, algemene Nederlandse geschiedenis. Zo dragen wij bij aan de ontwikkeling van een stabiele, sociale en creatieve gemeenschap.

Heel bewust is ervoor gekozen om deze interne versie van de missie te laten uitgaan van alle medewerkers. Het zijn de medewerkers die uiteindelijk het succes van het museum bepalen. De inzet van medewerkers wordt in de moderne samenleving, die steeds meer draait om goede communicatie en steunt op het zoeken naar identiteit en zingeving, de absoluut doorslaggevende succesfactor.

Doelstellingen en ambities

Hoofddoelstelling is het streven om uit te groei-

en tot het fysieke en digitale podium waar de geschiedenis van het dagelijks leven verbonden is aan de algemene geschiedenis van Nederland. Op die wijze wil het museum zijn nieuwe taken integreren.

Die hoofddoelstelling is in de subsidieaanvraag vertaald naar een achttal ambities:

1. Het realiseren van een Canon-experience in het Entreegebouw;
2. het verbinden van bestaande en nieuwe presentaties in het museumpark aan Canonvensters;
3. het realiseren van een digitaal domein om verbindingen te leggen tussen Nederlandse geschiedenis en materieel en immaterieel erfgoed op een interactieve wijze met gebruik maken van co-creatie en gamingprincipes;
4. het door de VIE laten uitvoeren als competent body van de taken die volgen het uit UNESCO-verdrag voor Immaterieel Erfgoed;
5. het doorgroeien naar een groter aantal fysieke en digitale bezoekers en gebruikers;
6. het verder ontwikkelen van de handelings- en ervaringsgerichte educatieprojecten;
7. het versterken van het ondernemerschap, onder andere door een kwalitatieve verbetering van het horeca-aanbod door het realiseren van een gerenoveerde en uitgebreide Kasteelboerderij;
8. het actief onderhouden, ontwikkelen en stimuleren van samenwerkingsvormen binnen en buiten de museumbranche.

Meerjarenbedrijfsplan

Het lag in de bedoeling om, in het bekende stramien, een meerjarenbeleidsplan in 2011 voorafgaand aan het indienen van de subsidieaanvraag vast te stellen. Door omstandigheden en vervolgens wijzigingen in de samenstelling van de directie kon dat proces pas in september 2013 weer serieus worden opgepakt.

Om de kern van het meerjarenbeleid van het Nederlands Openluchtmuseum te bepalen is gekozen voor de zogenaamde canvasmethode. Kern van deze methode is het visualiseren van de kern van een nieuw of bestaand businessmodel van een organisatie. Het uit de literatuur bekende canvas is aangepast aan de eigen behoeften en heeft zich al werkende ook verder ontwikkeld. Het canvas zoals nu ontwikkeld en gebruikt wordt, slaat een brug tussen strategie en uitvoering.

De aanpak is gericht op:

- Het aanbrenge van meer focus.
- Het vergroten van inzicht in de resultaten van de sectoren en afdelingen.
- Het creëren van een gemeenschappelijk draagvlak voor het meerjarenbeleid.
- Het beleid minder beschouwend en meer actiegericht te formuleren.
- Het verbeteren van de plan-do-check-act-cyclus.

Het karakter van het plan is daarom ook veranderd van een beleidsplan naar een bedrijfsplan. Deze aanpak is zo een van de onderdelen van de programmalijn bedrijfsmatige vernieuwing. Tenslotte is een museum ook een gewoon bedrijf. De inhoudelijke visie staat verwoord in de goedgekeurde subsidieaanvraag. In het bedrijfsplan wordt die visie samengevat, geconcretiseerd en met een aantal aspecten uitgebreid.

De in de subsidieaanvraag geformuleerde ambities zijn in samenhang tot andere gewenste ontwikkelingen uitgewerkt in een dynamisch meerjarenbedrijfsplan, waarvan de bedoeling is dit plan jaarlijks door te ontwikkelen en de planningshorizon te verlengen met een nieuw jaar. Op deze manier is er dus steeds een actueel meerjarenplan, in plaats van het vierjaarlijkse formuleren van een nieuw beleidsplan.

In het plan zijn voor vijf resultaatgebieden ambities, te bereiken resultaten en uitdagingen benoemd. De resultaatgebieden en ambities zijn:

- Bezoekers en relaties: een prachtig 'familie'-museum waar bezoekers zich, binnen en buiten de poorten, thuis voelen.
- Maatschappij: een betekenisvol museum voor de Nederlandse samenleving waar museale instellingen, onderwijsinstellingen en gemeenschappen graag mee samenwerken.
- Collectie: de roerende, onroerende, documentaire en immateriële collectie vormen, ontsluiten, optimaal benutten en behouden voor nu en voor later.
- Financiering: een succesvolle onderneming zijn die naast de subsidie van het ministerie van OCW zijn groei- en innovatiedoelen financiert uit eigen middelen.
- Medewerkers en samenwerking: een betrouwbare, veilige en prettige werkgever (en werkomgeving) zijn met zich ontwikkelende medewerkers die goed samenwerken en breder en blijvend inzetbaar zijn.

Om optimale sturing mogelijk te maken zijn in het plan de geplande activiteiten gegroepeerd in twee, eerder genoemde, hoofdprogrammalijnen, die projectmatig worden aangepakt, en de activiteiten die in de bestaande lijnorganisatie worden opgepakt.

De twee hoofdprogrammalijnen zijn:

- Museale vernieuwing, met name het realiseren van de fysieke en digitale presentaties van de Canon van de Nederlandse geschiedenis, het ontwikkelen van nieuwe educatieve producten, de positionering van het museum en de opbouw met de VIE van het gemeenschappelijke kennisinstituut op het gebied van immaterieel erfgoed.
- Bedrijfsmatige vernieuwing met name het verbeteren van de exploitatie (zogenaamde bruggenbouwprojecten), het verbeteren van de ICT-voorzieningen, het realiseren van een Collectiecentrum Nederland, de verbetering van de functionaliteit van het entreegebouw, de renovatie en uitbreiding van de grootste horecavoorziening in de Kasteelboerderij en het ontwikkelen van een terreinontwikkelingsplan.

De werkzaamheden binnen de bestaande lijnorganisatie zijn gecategoriseerd naar:

- activiteiten/projecten die van dusdanig belang zijn dat de directie optreedt als opdrachtgever;
- activiteiten binnen sectoren/afdelingen die extra aandacht vragen of tot de speerpunten behoren waarvoor de verantwoordelijke manager optreedt als verantwoordelijke opdrachtnemer en –gever voor de eigen sector of stafafdeling;
- overige of reguliere activiteiten van de sectoren/stafafdelingen.

Om focus aan te kunnen brengen is uit het totaal een vijftal focustrajecten benoemd die leidend zijn voor de activiteiten. Hierbij gaat het om zaken die van essentieel belang zijn voor de continuïteit van het museum.

1. Het realiseren van de Canon van de Nederlandse Geschiedenis in het Entreegebouw, in Canonvensters in het park als fysieke presentaties en een daarop aansluitende digitale programmering en aanbod.
2. Het realiseren van de verbouwing en uitbreiding van de Kasteelboerderij.

3. Het, samen met Rijksmuseum en Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, realiseren van een duurzaam Collectiecentrum Nederland.
4. Het, in goed overleg met de Gemeente Arnhem, vaststellen van een nieuw Masterplan waarin de ontwikkelingsmogelijkheden in het park een juridische basis krijgen.
5. Het realiseren van een grotere toegankelijkheid met gebruikmaking van nieuwe interactievormen.

Het Meerjarenbedrijfsplan richt zich op de activiteiten van het museum. Daarin is het meerjarenplan van het VIE nog niet opgenomen omdat het VIE al voor de subsidieaanvraag een eigen meerjarenbeleidsplan heeft opgesteld. Het VIE rapporteert daarover ook in een eigen inhoudelijk verslag binnen de vastgestelde rapportagekaders. In het Meerjarenbedrijfsplan zijn wel de activiteiten opgenomen die museum en VIE gezamenlijk moeten realiseren.

Bepalend voor de werkzaamheden zijn voorts de prestatieafspraken met het ministerie van OCW. Hiervan worden later in dit bestuursverslag een kwantitatief overzicht gegeven. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de activiteiten in 2013, gerangschikt naar de vijf resultaatgebieden. Daarbinnen wordt afzonderlijk ingegaan op de focusgebieden, op de Maand van de Geschiedenis, op de activiteiten van het VIE en er wordt een overzicht gegeven van alle samenwerking waarin het museum heeft geparticipeerd in 2013.

RESULTAATGEBIEDEN

Bezoekers en relaties

Bezoekersprofielen

De resultaten van een publieksonderzoek in 2011 zijn sinds 2012 beschikbaar. Daarin is ook het bezoekersprofiel, gebaseerd op de segmentering van vrijetijdssmaak van Motivaction, onderzocht. Daaruit blijkt dat de grootste groep bezoekers wordt gevormd door de 'scherpzinnige verdiepingszoekers' (35%). Dit zijn mensen die vaker musea bezoeken, gebruik maken van elektronische media, ouder en procentueel vaker gepensioneerd zijn en hoger opgeleid dan de gemiddelde bezoekers. Opvallend is daarnaast dat, terwijl 44% van de Nederlandse bevolking

binnen het segment 'impulsieve amuseerder' valt, deze groep voor 23% vertegenwoordigd is binnen de museumbezoekers.

Deze twee bezoekersgroepen zijn in 2013 uitgewerkt naar zogenaamde persona, karakteriseren van bij deze groepen aansluitende bezoekerstypen. Hoewel 40% van het totale aantal bezoekers niet tot deze profielen behoort, liggen de belangrijkste uitdagingen in het verbreden van het bezoekersbezoek wel in de genoemde groepen. De persona worden in eerste instantie gebruikt als instrument om te toetsen of de toekomstige Canonpresentaties beide groepen aanspreken. Ook zullen ze vervolgens meegenomen worden in de marketing – en communicatiestrategie.

Bezoekertotalen

Het Nederlands Openluchtmuseum ontving in 2013 in totaal 510.001 bezoekers. Een kleine veertien duizend minder dan in het jubileumjaar, maar opnieuw een prachtig resultaat. Daarmee staat 2013 in de totale rangschikking van de jaren dat het museum bestaat op de zesde plaats. In de maanden april, mei, juli kwamen er steeds ruim 7.000 bezoekers minder door de poort dan in dezelfde maanden in 2012. Ook oktober kende een lager bezoekersaantal. De verklaring ligt gedeeltelijk in de weersomstandigheden. De andere maanden waren de bezoekersaantallen dus hoger dan gedurende 2012. Augustus was weer de topmaand met 72.795 bezoekers. Het topweekend was weer in september bij de in samenwerking met Reed Business georganiseerde Landlevendagen. Ondanks een verregende zaterdag ontving het museum in drie dagen ruim vijftienduizend bezoekers. Het aantal bezoekers tijdens de winteropenstelling 2012 – 2013 sloeg weer alle voorgaande records: 103.557. Het absolute aantal bezoekers met een museumjaarkaart is gestabiliseerd op 201.493 in 2013. Het relatieve aandeel kende wel een geringe groei naar 39,5%. In 2010 was dat percentage nog 34,7%.

De opbrengsten van entree en verbruik zijn bij museumkaartbezoekers minder dan van vol betalende bezoekers. Voor een deel ontmoet het museum hier de gevolgen van de succesvolle samenwerking met de Vriendenvereniging om het aantal vrienden te verhogen. De Vriendenvereniging biedt namelijk aan zijn leden als bijzonder extraatje aan dat de Vriendenkaart ook Muse-

umkaart is. Daar staat tegenover dat vrienden als ambassadeurs voor het museum van onschatbare waarde zijn.

Digitale bezoekers

In 2013 hebben 497.412 unieke bezoekers 697.255 bezoeken aan de website gebracht en zijn in totaal 3.016.389 pagina's bekeken. Dat is een stijging ten opzicht van de jaren tot en met 2011. In het jubileumjaar 2012 waren de aantallen bezoekers (500.370) en paginaweergaven (3.066.353) hoger, het aantal bezoeken (674.278) was wat lager. Vooral de bezoeken die via een mobiele telefoon of tablet zijn gedaan laten een flinke stijging zien: in 2013 221.393 bezoeken op 871.156 pagina's (in 2012 respectievelijk 89.124 en 361.974).

Het aantal abonnees op de digitale nieuwsbrieven daalde in 2012. Dat is voor de consumenten-nieuwsbrief voor een gedeelte te verklaren uit de gewijzigde communicatiestrategie. In 2013 is er elke 3 tot 4 weken een nieuwtje uitgestuurd richting zakelijke en onderwijsmarkt. Gemiddeld worden deze nieuwtjes op 3 tot 4 externe portals doorgeplaatst.

Op Twitter is sprake van een stabiele groei met als eindstand 7.395. Op Facebook werd op 7 februari 2014 de tienduizendste fans behaald. Mede te danken aan extra aandacht en budget. Hyves is sinds begin december geen social media kanaal meer.

Bezoek van scholen

Het is teleurstellend dat de dalende tendens in het bezoek door scholen uit basis- en voortgezet onderwijs zich heeft voortgezet. In 2013 bezochten 29.145 kinderen, jongeren en hun begeleiders het museum tegen 31.508 in 2012. Daarnaast bezochten 880 HBO-leerlingen het museum. De verklaring voor deze landelijke trend ligt voor belangrijke delen in niet te beïnvloeden factoren, zoals de daling van het aantal leerlingen en de teruglopende budgetten voor cultuur- en erfgoodeducatie. Toch heeft het museum initiatieven genomen om de daling te keren, zoals de deelname aan de scholenactie van HIVOS en een speciaal laag tarief voor een buitenschoolse museumles die vooral interessant is voor scholen in de directe omgeving. Bovendien profileert het museum zich hiermee sterker als een interessante locatie voor lesvervangende educatie in aansluiting op het schoolcurriculum. In het

Meerjarenbedrijfsplan zijn activiteiten opgenomen om de educatieve activiteiten verder uit te breiden naar activiteiten op de scholen zelf. Gezien de genoemde ontwikkeling lijkt een sectorbrede herbezinning op de definities van de prestatieafspraken voor educatie nodig.

De komende jaren wil het museum extra aandacht geven aan deze groepen om hopelijk meer leerlingen in aanraking te brengen met de geschiedenis van het dagelijks leven en de Canon. De daling trad vooral op in het voortgezet onderwijs (8.653). Een mogelijke verklaring voor het niet bereiken van de calculatie ligt in het feit dat in 2013 het nieuwe project over migratie voor de onderbouw van het VO nog niet in gebruik is genomen. Dat project zal onder de naam Restart nu per 1 april beschikbaar zijn. Hiervoor zijn de contacten met docenten uit het VO aangehaald. Zij hebben belangrijke input geleverd binnen de klankbordgroep voor het Restart-project waarin zij participeerden.

Bijzondere bezoekers

Het aantal rondleidingen bedroeg in totaal 618. Daarvan werden er 563 gegeven voor groepen, waaraan 11.136 bezoekers deelnamen. Hieronder waren 81 rondleidingen voor de MuseumPlusbus waaraan 1542 senioren deelnamen.

In weekenden en vakanties werden 55 rondleidingen gegeven zonder noodzakelijke voorinschrijving. Het gemiddeld aantal deelnemers aan een rondleiding is 18.

In de zomermaanden vonden de traditionele avondrondleidingen door de Kruidentuin plaats. De opkomst was goed, met in totaal zo'n 400 bezoekers.

In het kader van inburgeringscursussen werden 374 deelnemers ontvangen.

De burenavond, georganiseerd voorafgaand aan het museumweekend, was snel vol ingeschreven en werd door 80 burens bezocht.

Evenementen met partners

De derde editie van het evenement 'Beleef Landleven', een samenwerking van het Nederlands Openluchtmuseum met Reed Business (uitgever van magazine Landleven), is afgesloten met een bezoekersrecord. Van 13 t/m 15 september passeerden maar liefst 26.000 bezoekers de toegangspoort van het museum ondanks de grotendeels verregende zaterdag. Vorig jaar trok het evenement 20.000 bezoekers in twee dagen.

Tijdens Beleef Landleven komt het bekende magazine tot leven en ontmoeten de historische ambachten en presentaties in het Openluchtmuseum hun hedendaagse equivalent.

Op de langste dag van het jaar werd het Arnhems midzomeravond festival georganiseerd waar jong talent uit de regio de kans wordt geboden zich met een optreden te presenteren. Dat leverde 621 bezoekers op.

Het Techniek Toernooi is een nationale techniekwedstrijd voor leerlingen uit alle groepen van het basisonderwijs. In teams van maximaal vier werken de kinderen aan een technische opdracht. De wedstrijd begint op school of bij een buitenschoolse activiteit. Na de voorbereidingen op school kunnen ze hun kunsten laten zien op een regionale finale en misschien ook wel op de landelijke finale in het Openluchtmuseum. Op die dag bezochten 1.555 mensen het Techniek Toernooi.

Groepen

Het museum ontving 1458 groepen met minimaal 20 deelnemers. Daaronder waren 427 zakelijke bezoekers voor een arrangement, bedrijfsfeest, bedrijfsuitje of een vergadering. Er kwamen 372 particuliere groepen voor een arrangement, dagbezoek, (kinder-)feest of huwelijk. Via bus- en touroperators ontving het museum 283 groepen. In het totaal aantal groepen is ook het aantal scholen meegeteld.

Een bijzonder bedrijfsfeest was de jubileumviering van de Groep Midden-Betuwe (GMB) die begin september op twee dagen zijn vijftigjaar bestaan vierde met relaties en met medewerkers en hun familie.

Strategisch marketingplan

Een strategisch marketingplan voor de groepen is vastgesteld. Als speerpunten is gekozen voor het benaderen van de zakelijke leisure markt, de XL-groepen en het onderwijs. De touroperators worden met minimale inspanningen op het huidige peil gehouden. De marktsegmenten trouwen, zakelijk-zakelijk en particuliere groepen worden niet actief bewerkt. Deze strategische keuzen zullen na realisering van de Kasteelboerderij heroverwogen worden.

Horeca

De horeca maakt in het museum integraal onderdeel uit van de totale beleving door de bezoekers. Daarmee onderscheidt de horeca zich van de

collega's in veel andere musea en dagattracties. Dat stelt ook bijzondere eisen aan de presentaties van de horeca.

Daarnaast draagt de horeca substantieel bij aan de eigen inkomsten. In 2013 steeg de gemiddelde besteding van bezoekers in de horeca licht tot € 6,63, waarmee aan het geplande resultaat is voldaan.

Focusgebied: Uitbreiding en vernieuwing Kasteelboerderij

De Kasteelboerderij, de grootste horecavoorziening met name gericht op de ontvangst van groepen, is aan een stevige renovatie toe. Hij voldoet niet meer aan eisen met betrekking tot de klantbeleving, ARBO- en hygiënevoorschriften. De tijdelijke voorziening om grotere groepen te ontvangen, het Paard van Marken, dient vervangen te worden door een permanente voorziening. De wijziging van de economische situatie maakte dat een al aanwezige businesscase geactualiseerd moet worden. Die nieuwe analyses geven aan dat er nog steeds groeipotenties zijn in de markt-vraag, maar dat een realisatie van de plannen binnen het zogenaamde Rijksgebouwendienststelsel te grote risico's in zich draagt. Onder de voorwaarde dat de werkzaamheden tot renovatie en uitbreiding in eigen beheer kunnen worden uitgevoerd, leiden de scenarioanalyses tot positieve effecten. Daarvoor is nodig dat het Museum het bestaande pand, tegen boekwaarde, overneemt van de Rijksgebouwendienst. Die dienst was daar in het verslagjaar nog niet aan toe.

Programmering

Na de drukte van het jubileumjaar en in het vooruitzicht van de grote veranderingen door het realiseren van de Canon is er bewust voor gekozen voor 2013 als overgangsjaar een rustig jaarthema en programma te presenteren onder de titel 'Beleef het Weer'. Per seizoen werden speciale evenementen en presentaties uitgevoerd, met als motto's Lentekriebels, Zomersproeten, Herfstbuien en Wintertenen. De winteropenstelling werd overigens voor de eerste maal niet meer voorbereid en uitgevoerd door een speciale projectorganisatie maar door een geslaagde samen-

werking van de betrokken afdelingen in de lijn.

Presentaties

De verbetering van de kwaliteit van de presentaties is een voortdurend aandachtspunt. Grotere activiteiten waren de vervanging van de poppen, kleding en bijbehorende rekwisieten in het Groene Kruis Gebouw en de Tilburgse wevershuisjes.

In het Spaarstation van Dingenliefde werd voor de winter een nieuwe presentatie gemaakt van de enorme collectie van schaatsen uit de verzameling van de in 2011 overleden Anri Broere. Met deze presentatie wordt de tienjarige periode, mogelijk gemaakt door het VSBfonds, rond gemaakt. Gestart met de verzameling spaarpotten van een overleden bankdirecteur werden steeds wisselende verzamelingen van particuliere verzamelaars gepresenteerd om weer te eindigen met een verzameling van een niet meer levende verzamelaar. In januari 2015 wordt het Spaarstation gesloten en worden de verzamelingen aan de eigenaren terug gegeven. In de loop van 2014 moet besloten worden wat de komende jaren met het dan lege gebouw te doen.

In het voorjaar 2013 werd de eerste fase van de Brouwerij opgeleverd, een proeflokaal waar de verschillende zelf gebrouwen bieren geproefd kunnen worden en de brouwers uitleg kunnen geven over het bouwproces aan geïnteresseerden. In het najaar is een aanvang gemaakt met het ontwikkelen van de tweede fase, waarin in het oude 'brouwhuis' een vernieuwde presentatie wordt gemaakt. Deze presentatie richt zich op het verdiepen en vergroten van de beleving over onder meer de sociaaleconomische kant van het bier en het brouwen.

Wat eind mei 2012 begon met een mail met de vraag of het museum interesse had in een oude stacaravan, leidde in 2013 tot een nieuwe presentatie. Deze stacaravan was door een familie sinds 1970 in gebruik geweest en heeft veel van zijn oorspronkelijke sfeer en karakter behouden. De caravan is een belangrijke toevoeging in het kader van het thema vrijetijdsbesteding en heeft een plek gekregen in het bos tussen de boerderijen uit Varik en Hoogmade. Liever was de caravan geplaatst in de onmiddellijke omgeving van de Rietveld-vakantiewoning, om zo een klein vrijetijdscluster te vormen, maar dit kon niet de goedkeuring van de gemeente Arnhem verkrijgen.

Een projectteam heeft zich gebogen op de mogelijkheden om het enige jaren geleden verworven interieur van de IJssalon Venezia te presenteren in het park. Daarbij is zowel op welke wijze en waar die presentatie zou kunnen worden ingericht en in welke mate de presentatie ook in de verkoop van ijs kan worden ingezet. Besluitvorming en verdere uitwerking hierover zijn nog niet afgerond.

De koepel van HollandRama vertoonde dusdanige scheurvorming in de spanten dat zeer groot onderhoud noodzakelijk was. In twee maanden tijd is deze klus geklaard.

Focusgebied: Terreinontwikkelingsplan

Met de gemeente Arnhem is eerder een zogenaamd Masterplan overeengekomen. Dit Masterplan gold als bijlage bij het Bestemmingsplan en maakte onderdeel uit van de toetsing door de gemeente van vergunningaanvragen. Het bestaande Masterplan loopt in 2015 af. Achteraf heeft het museum vastgesteld dat dit plan te gedetailleerd was uitgewerkt en daardoor in de loop der tijd een steeds knellende kader werd. Dat heeft de laatste jaren een aantal keren tot discussies met de gemeente geleid.

In 2013 is de samenwerking met de gemeente aanzienlijk verbeterd. Belangrijk daarvoor was dat de gemeente, op verzoek van het museum, een accountmanager heeft aangesteld. Daardoor bestaat er voor het museum binnen de gemeente een aanspreekpunt. Het museum zelf heeft meer energie gestoken in het tijdig informeren en betrekken van de verschillende ambtelijke diensten. De samenwerking in het realiseren van de vernieuwde parkeerplaats is mede daardoor uitermate goed verlopen met snel resultaat.

Met de gemeente zijn afspraken gemaakt over de totstandkoming van een nieuw masterplan. Belangrijkste conclusie is dat het nieuwe masterplan een veel globaler karakter moet krijgen. Het museum zal eerst zijn eigen visie op de ontwikkeling van het terrein goed formuleren in de eerste maanden van 2014. Dit terreinontwikkelingsplan vormt dan de basis voor het overleg met de gemeente.

Maatschappij

Het museum wil van betekenis voor zijn voor de Nederlandse samenleving. De realisering van de nieuwe taken die het museum bij de subsidietoekenning zijn opgedragen zijn daarin belangrijke onderdelen. Het gaat daarbij om de realisering van de Canonpresentaties, het jaarlijks organiseren van de Maand van de Geschiedenis en het vormen van een kennisinstituut voor immaterieel erfgoed en volkscultuur. Daarin vervult het VIE een belangrijke rol. Het uitvoeren van het UNESCO-verdrag en het versterken van de sector van immaterieel en materieel erfgoed zijn daarin hoofdgebieden van aandacht. Aan al die aspecten wordt op andere plaatsen in dit bestuursverslag aandacht besteed.

Focusgebied: Canon van de Nederlandse Geschiedenis

In 2013 is gewerkt aan het formuleren van een Masterplan voor de realisering van de Canon. Dit plan richt zich vooral op de fysieke representatie van de Canon: in een geheel nieuwe presentatie in het entreegebouw en in presentaties van een aantal canonvensters in het museumpark zelf. Digitale aspecten die hiermee samenhangen zijn in het Masterplan opgenomen, de uitwerking van de digitale Canonpresentatie vindt later plaats.

In het tweede kwartaal heeft een Regiegroep in een intensief proces het Masterplan als projectdefinitie vastgesteld. Deze regiegroep bestond uit tien medewerkers van het Nederlands Openluchtmuseum, het Rijksmuseum Amsterdam, het VIE, CITO, de Hogeschool voor Kunsten in Utrecht en een extern conceptontwikkelaar. Rond deze groep bestond een actieve kring van deskundige adviseurs.

Er is gekozen om de vijftig vensters van de Canon te presenteren binnen de Tien Tijdvakken, zoals die sinds 2000 op scholen worden onderwezen. In het Entreegebouw maakt de bezoeker in drie opeenvolgende zalen, vanuit verschillende invalshoeken kennis met de verhalen over de Nederlandse geschiedenis. Deze voorstellen zijn verder uitgewerkt in een tweede versie van het Masterplan dat eind 2013 werd vastgesteld.

In het park zullen de komende jaren een aantal canonvensters worden gepresenteerd, door bestaande presentaties door te ontwikkelen of door nieuwe presentaties toe te voegen.

In 2013 honoreerde de Bank Giro Loterij een extra aanvraag om een Watersnoodwoning uit Raamsdonkveer in het park te plaatsen. Deze woning zal het venster Watersnood tonen. Met de Nederlandse Aardolie Maatschappij hebben besprekingen plaatsgevonden, die in 2014 succesvol zijn afgerond, over de herplaatsing van de laatste werkende jaknikker. Hiermee kan de relatie naar het venster De Gasbel worden gelegd. Ook de educatieve presentatie over kinderarbeid op de zolder van Freia legt de relatie naar het venster Verzet tegen kinderarbeid.

Het Canonvenster Slavernijverleden kan in samenwerking met de Stichting Kalebas vorm gegeven worden in het project Anansi – De kracht van het Verhaal. Daartoe richt het museum een vertelplaats in met een Anansiboom en formeert een groep vrijwillige en deskundige Anansi-vertellers. Mondriaan Fonds, het VSBfonds en Stichting DOEN hebben eerste toezeggingen aan de Stichting Kalebas gedaan om het realiseren van dit project mogelijk te maken.

Het realiseren van de Canonpresentatie vraagt om een ingrijpende verbouwing van het entreegebouw. Daarvan wil het museum gebruik maken om dit gebouw te verbeteren door meer functies te integreren.

De voortgang van het totale proces van verbouwing van het entreegebouw kan vertraging oplopen door de discussie over de positie van de Rijksgebouwendienst en de onduidelijkheid over het functioneren van de Rgd binnen de principe keuze van het kabinet voor het scenario waarin de musea zelf verantwoordelijk worden voor beheer en onderhoud.

Maand van de Geschiedenis

In oktober 2013 organiseerde het Openluchtmuseum voor de tweede maal de Maand van de Geschiedenis, dat daarmee zijn tiende editie beleefde. Het thema was Vorst & Volk. Het startschot werd op 1 oktober 2013 gegeven met een defilé van 450 folkloristen op Paleis Soestdijk. Tegelijkertijd werd de plaatsing van Koningsdag

op de Nationale Inventaris Immaterieel Erfgoed gevierd. Met het Rijksmuseum was afgesproken dat zij de organisatie van de Nacht van de Geschiedenis uitvoerden.

De Maand kent een groeiend aantal strategische samenwerkingspartners. Bestaande samenwerkingen, niet alleen met het Rijksmuseum, maar ook met landelijke mediapartners (NTR/Andere Tijden, Volkskrant, Historisch Nieuwsblad en Historiek) en landelijke brancheorganisaties (Nederlandse Museum Vereniging, VNG, Branchevereniging Archiefinstellingen (BRAIN), Overleg Provinciale Erfgoedinstellingen Nederland (OPEN), Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) werden succesvol voortgezet. De stichting CPNB gaf voor de eerste maal een Maand van de Geschiedenisboek uit. Deze bundel met interviews van Coen Verbraak werd samen met een op maat gemaakt promotiepakket aangeboden aan 772 boekhandels en bibliotheken.

Nieuwe mediapartners zijn de Gelderlander, ROOS (samenwerkingsverband van regionale omroepen) en Nostalgienet. De keuze voor de regionale media was een bewuste strategische keuze omdat deze media zich willen profileren met geschiedenis in de eigen regio. Zo gaf de Gelderlander een mooie en zeer gewaardeerde bijlage uit.

Het aantal deelnemende erfgoedinstellingen groeide van 487 in 2012 naar 530. Het aantal activiteiten steeg van 750 naar 960. Ook het aantal unieke webbezoekers steeg met 28% tot 62.600. De doelstelling voor het aantal bezoekers aan evenementen (310.000) werd niet gehaald en bleef steken op 266.500. Mogelijke verklaringen zijn een zekere 'Oranje-moeheid' en het toenemend aantal kleinschalige activiteiten. Het aantal geregistreerde persmeldingen steeg tot 948.

Door TNS NIPO is een publiekonderzoek uitgevoerd waaruit blijkt dat een op de vier geënquêteerde volwassenen de Maand van de Geschiedenis kent, terwijl 8% een activiteit heeft bezocht. Een evaluatie van de Maand is in januari 2014 opgesteld en zal als basis dienen voor verbeteringen in de organisatie van de volgende Maanden.

VIE

Sinds 1 januari 2013 vormt de Stichting voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed een zelf-

standig onderdeel binnen de museumorganisatie. Op die wijze hebben museum en VIE invulling gegeven aan het verzoek van de toenmalige staatssecretaris om gezamenlijk een topinstituut voor volkscultuur en immaterieel erfgoed te ontwikkelen. Daarbij gaf de staatssecretaris aan dat de keuze voor de organisatiestructuur aan de partijen was, maar dat het instituut wel een onafhankelijke en herkenbare positionering moest behouden.

In de samenwerkingsafspraken is er bewust voor gekozen om te komen tot een geleidelijk organisatorisch en juridisch integratietraject, waarvan als start een bestuurlijke integratie van de twee stichtingen werd gerealiseerd. Binnen die integratie vormt de directie van het museum het bestuur van het VIE vormt en de Raad van Toezicht van het museum tevens Raad van Toezicht is voor het VIE. Tevens verzorgt het museum voor het VIE de personele taken en de financiële administratie. De directeur van het VIE participeert regelmatig in het interne overleg van het museum. De komende jaren zal de integratie verder vorm worden gegeven.

Het VIE geeft een eigen inhoudelijk jaarverslag uit. Daarom wordt hier volstaan met het samenvatten van de hoofdpunten.

Het VIE is aangewezen om als competent body het door Nederland in september 2012 geratificeerde UNESCO-verdrag ter Bescherming van het Immaterieel Erfgoed uit te voeren.

Het implementeren van dit verdrag vroeg veel aandacht van het VIE en van het bestuur. De bestuurlijke aandacht ging vooral uit naar het ontwikkelen van een zorgvuldige procedure waarin rollen en verantwoordelijkheden helder geformuleerd moeten zijn. Het VIE had zich in 2012 al op deze nieuwe verantwoordelijkheid voorbereid, waardoor er in 2013 een voortvarende start kon worden gemaakt in het plaatsen van voorgedragen tradities op de Nationale Inventaris. Eind 2013 waren er al drieënveertig tradities geplaatst. Het belang dat gegeven wordt aan plaatsing op de Nationale Inventaris is aanzienlijk toegenomen, hetgeen ook blijkt uit de aandacht van landelijke en regionale media. De discussie over de positie van Zwarte Piet, waarin VIE-medewerkers een actieve voorlichtende rol vervulde, heeft daar zeker aan bijgedragen.

Ook in de andere kerntaken is het VIE actief geweest. Zo werd er een wetenschappelijk congres georganiseerd (kerntaak kenniscentrum) en is er voortgang geboekt in het bouwen van een website. In de vierde kerntaak, het versterken van de sector, is er, in samenwerking met het Fonds voor Cultuurparticipatie, voor gekozen om ambachten, een van de domeinen van de UNESCO Conventie, tot speerpunt te kiezen. Middels een grote publiciteitscampagne is 2013 als jaar van het ambacht onder de aandacht gebracht. In dat kader vonden tal van activiteiten plaats. Zo werden er publicaties en studiedagen verzorgd.

De vijfde kerntaak, bewustwording en promotie, is vorm gegeven door het uitgeven van folders en aanwezigheid op de Margriet Winterfair.

Het VIE is er in geslaagd met een kleine en gemotiveerde groep medewerkers en met beperkte middelen in 2013 veel tot stand te brengen.

Gesprekken met Stichting entoen.nu

In het voorjaar werd duidelijk dat, in het kader van noodzakelijke bezuiniging, de staatssecretaris van OCW de subsidie aan de Stichting entoen.nu per 1 januari 2014 ging stoppen. Entoen.nu biedt met name voor het onderwijs met zijn website en andere producten een belangrijk podium met betrekking tot de Canon van de Nederlandse Geschiedenis. Het museum heeft richting minister mede ondersteund dat het voor het draagvlak van de canon in het onderwijs nadelig zou zijn als die voorziening verloren gaat.

Op basis van een principe-uitspraak van de minister om voor dat doel extra geld ter beschikking te stellen aan het museum zijn er met entoen.nu gesprekken gevoerd over de mogelijke overname van die producten en over de inschakeling van de directeur ten behoeve van een goede overdracht en om het museum te ondersteunen in de ontwikkeling van de canonpresentaties. Uiteindelijk bleek de voorwaarde van het museum dat de producten uiteindelijk geïntegreerd moeten worden in de museumorganisatie voor entoen.nu, dat vasthield aan een zelfstandige continuïteit, op onoverkomelijke bezwaren te stuiten. Om die reden heeft het museum in 2013 de minister niet verzocht om een extra financiële bijdrage.

Samenwerkingen

In haar advies *Musea voor morgen* van 30 september 2012 formuleerde de commissie Asscher-Vonk een agenda voor museale samenwerking. De minister van OCW gaf haar muse-

umbrief van 10 juni 2013 als titel ‘Samen werken, samen sterker’ mee. Zij gaf aan dat samenwerking de sleutel voor succes vormt. Kern van haar beleid is het stimuleren van meer en bredere samenwerkingen tussen musea onderling en tussen musea en andere instellingen. De afzonderlijke musea functioneren in de meeste gevallen goed, maar kunnen meer bereiken wanneer zij hun krachten bundelen. Zij noemde de coöperatie Erfgoed Gelderland, waarin het museum participeert, als een inspirerend voorbeeld. De samenwerking op het gebied van educatie, zichtbaarheid van de collectie, publieksbereik, wetenschap en digitale mogelijkheden stimuleren wil de minister stimuleren.

Op 4 oktober 2013 verscheen het rapport van de stuurgroep Asscher-Vonk II, *Proeven van partnerschap, 150 Voorbeelden van museale samenwerking en initiatieven gericht op kwaliteit, publieksbereik, kostenbesparing en efficiency*.

De stuurgroep onderscheidt in dat rapport vier thema's van samenwerking:

1. minder kosten, meer inkomsten, meer efficiency;
2. kennis delen, krachten bundelen;
3. meer en nieuw publiek;
4. grotere zichtbaarheid van collecties.

In het rapport worden deze thema's dan verder onderscheiden naar de aard van de samenwerkingspartners in:

1. de samenwerking met musea, culturele en andere instellingen;
2. de samenwerking met bedrijfsleven;
3. en verder.

Vanwege het grote belang van samenwerking wordt daaraan hieronder afzonderlijk aandacht gegeven. In onderstaande matrix wordt op basis van deze indelingen een overzicht gegeven van de samenwerkingen waaraan het museum deelneemt. Als aparte categorie is als thema van samenwerking de Maand van de Geschiedenis opgenomen. In het overzicht worden de lidmaatschappen niet vermeld.

Volgend op de matrix wordt een korte omschrijving opgenomen van de inhoud van de samenwerking. Daarbij is het museum zich er goed van bewust dat het belang van samenwerking niet alleen volgt uit genoemde beleidsuitspraken, maar ook past en noodzakelijk is in de maatschappelijke ontwikkelingen waarin netwerksamenwerking een steeds noodzakelijker voorwaarde wordt.

	Samenwerking met musea, culturele en andere instellingen	Samenwerking met bedrijfsleven	Verder
minder kosten, meer inkomsten, meer efficiency	25 28 39 45 46 47 70	20	3 9 26 50 60 67
kennis delen, krachten bundelen	21 65	6 52	5 14 15 19 23 24 26 35 43 44 49 60 68 69
meer en nieuw publiek	1 28 29 32 36 51 56 59 60	22 41	4 9 18 27 42 54 55 63
grotere zichtbaarheid van collecties*	18 30 31 45 54 57	11 12 33 Fo	26
Maand van de Geschiedenis	7 34 38 40 45		2 8 10 13 16 17 37 48 53 58 61 62 64

* Geïnterpreteerd als zichtbaarheid en verlevendiging collecties

- Airborne Museum Hartenstein*
Vijf, onderling verschillende, Arnhemse musea (Airborne Museum Hartenstein, Musea Arnhem, Museum Bronbeek, Nederlands Openluchtmuseum en Nederlands Watermuseum) werken samen in twee educatieve trajecten: de Jeugduniversiteit (colleges voor kinderen) en het Museummenu (educatieve projecten speciaal voor het basisonderwijs).
- Andere tijden NTR/VPRO*
Andere tijden is een vaste partner in het organiseren van de Maand van de Geschiedenis.
- ArteZ hogeschool voor de kunsten*
Met Artez worden projecten uitgevoerd om producten te ontwikkelen en te produceren die als onderdeel van de 't Goeye Goet-lijn in het museum verkocht kunnen worden.
- Atletiekvereniging Ciko '66*
Jaarlijks organiseert Ciko '66 de hardloopwedstrijd 'Rondje van Nederland' op en rond het museumterrein.
- Bataviawerf*
Door de wevers van Magenta wordt een op historisch verantwoorde wijze een grootbramzeil voor het VOC-schip de Batavia te Lelystad geweven.
- Biologische leveranciers*
De Stichting De Oude Bijenkorf werkt met zijn leveranciers als partners samen, waarbij de gezamenlijke inspanning is gericht op

- optimale biologische kwaliteit en smaak. Zo is samen met de Arnhemse koffiëpartner Peeze bereikt dat de koffie die in het Openluchtmuseum niet alleen biologisch en fairtrade is, maar ook 100% klimaatneutraal wordt aangevoerd. Met Dr. Oetker werd biologisch pannenkoek- en poffertjesmeel ontwikkeld. Met Ecofields werd een biologisch saucijzenbroodje ontwikkeld. De samenwerking met Livar (Limburgs varken) droeg bij aan het aanbieden van biologisch varkensvlees. Genoemde partners brengen deze producten ondertussen op de markt.
7. *Branchevereniging Archiefinstellingen (BRAIN)*
Brain is een van de partners bij het organiseren van de Maand van de Geschiedenis.
 8. *Brava.nl*
Brava.nl is een van zes mediapartners in het organiseren van de Maand van de Geschiedenis.
 9. *Burgers' Zoo*
Met de directe buurman Burgers Zoo wordt op meer terreinen samengewerkt. Als goede burens wordt er gezamenlijk overlegd, en waar nodig en mogelijk ook gezamenlijk opgetreden, over ontwikkelingen in het gebied rond de beide parken. Aan meerdaagse recreanten wordt een combinatieticket aangeboden. De Meldkamer van het Openluchtmuseum houdt 's nachts toezicht op het kunstwerk dat de ingang van Burgers Zoo siert.
 10. *Collectie Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB)*
De CPNB is een van de partners bij het organiseren van de Maand van de Geschiedenis.
 11. *DHL Nederland*
In samenwerking met DHL wordt de presentatie van de Van Gend en Loos Loods gerealiseerd.
 12. *Freia Shared Services*
Freia Shared Services draagt financieel bij aan de exploitatie van de Kaasfabriek Freia en aan het educatieve project Kinderarbeid dat op de zolder van de kaasfabriek wordt gerealiseerd.
 13. *De Gelderlander*
De Gelderlander treedt als regionale partner op bij de organisatie van de Maand van de Geschiedenis.
 14. *Gelders Restauratie Centrum (GRC)*
In het GRC werken vele partijen samen, waaronder de Provincie Gelderland, cultuurhistorische organisaties, het middelbaar beroepsonderwijs, het (bouw)bedrijfsleven en opdrachtgevers van onderhouds- en restauratiewerken. Het GRC biedt hoogwaardige kennis, praktijkgerichte cursussen en erkende vakopleidingen voor mensen en bedrijven in de restauratiebranche.
 15. *Gemeente Arnhem*
Van de gemeente Arnhem wordt, op basis van afspraken, een afzonderlijke subsidie ontvangen om een drietal medewerkers, met afstand tot de arbeidsmarkt een geschikte arbeidsplaats te bieden binnen de Afdeling Terreinen en Dierverzorging.
 16. *Historiek*
Historiek is een van zes mediapartners in het organiseren van de Maand van de Geschiedenis.
 17. *Historisch Nieuwsblad*
Het Historisch Nieuwsblad is een van zes mediapartners in het organiseren van de Maand van de Geschiedenis.
 18. *Hivos*
In het kader van zijn campagne Kinderarbeid wordt er in twee projecten samengewerkt met Hivos (Humanistische Organisatie voor ontwikkelingssamenwerking). Hivos draagt financieel en inhoudelijk bij aan de realiseren van een educatie presentatie over kinderarbeid op de zolder van Freia. In een prijsvraag voor scholen over Kinderarbeid ontvingen de vijf winnende scholen als prijs een gratis educatief programma in NOM. Alle deelnemende scholen kunnen een korting van 25% krijgen op een educatief programma.
 19. *Hogeschool Arnhem Nijmegen*
In samenwerking met de Hogeschool worden leerlingen stageplekken geboden in het museum en de horeca.
 20. *Hotel Haarhuis Arnhem*
Met Hotel Haarhuis wordt gewerkt aan de inrichting van een themakamer Openluchtmuseum in het hotel en daaraan gekoppelde arrangementen voor de individuele en de zakelijke markt.
 21. *Hogeschool voor de Kunsten Utrecht*
In samenwerking met de HKU en de VPRO zijn pilots in het museum uitgevoerd waarin de mogelijkheden die gamification biedt aan het verlevendigen van de bezoekersbeleving ontwikkelt en onderzocht worden.
 22. *Holland Art Group*
Met Holland Art Group werd een pilot gerealiseerd waarin mogelijkheden werden

- onderzocht hoe met behulp van lichttechnieken ook avond bezoek in de najaar vakantie kan worden gerealiseerd.
23. *Kenniscentra Calibris (Bunnik) Aequor (Ede) en Fundeon (Harderwijk)*
Museum is leerbedrijf voor opleidingen in VMBO/MBO bouwvakken
 24. *Kenniscentrum Ecabo Amersfoort*
De sector Facilitaire zaken is via Kenniscentrum Ecabo Amersfoort voor erkend leer- en stagebedrijf voor Sector particuliere veiligheid.
 25. *Kröller-Müller Museum*
Kröller-Müller, Paleis Het Loo en het Openluchtmuseum hebben een gezamenlijke inkoopovereenkomst voor energie, waardoor een gunstiger prijs kon worden bedongen.
 26. *Magenta werkplaatsen*
De samenwerking is gericht op gezamenlijk bereiken van drie doelstellingen. Het verlevendigen van de Ambachtsbuurt in het Museum door een functionerende weverij, waardoor in deze weverij werkplekken met een zinvolle dagbesteding kunnen worden geboden aan de deelnemers (mensen met een geestelijke beperking) en het produceren van geweven artikelen ter verkoop in de museumwinkel. Ook worden er speciale producten geweven zoals het Grootbramzeil voor de Batavia.
 27. *Mariëndaal Speciaal Onderwijs Arnhem*
Gezamenlijk worden educatieve producten voor het speciaal (basis)-onderwijs ontwikkeld en getest.
 28. *Musea Arnhem*
Het per 1 januari 2014 verzelfstandigde Museum Arnhem neemt diverse P&O-werkzaamheden (salarisadministratie, personeelsadministratie en P&O advisering) af van het NOM. Vijf, onderling verschillende, Arnhemse musea (Airborne Museum Hartenstein, Musea Arnhem, Museum Bronbeek, Nederlands Openluchtmuseum en Nederlands Watermuseum) werken samen in twee educatieve trajecten: de Jeugduniversiteit (jaarlijkse colleges voor kinderen) en het Museummenu (educatieve projecten speciaal voor het basisonderwijs).
 29. *Museum Bronbeek*
Vijf, onderling verschillende, Arnhemse musea (Airborne Museum Hartenstein, Musea Arnhem, Museum Bronbeek, Nederlands Openluchtmuseum en Nederlands Watermuseum) werken samen in twee educatieve trajecten: de Jeugduniversiteit (colleges voor kinderen) en het Museummenu (educatieve projecten speciaal voor het basisonderwijs).
 30. *Nationaal Archief*
Met het Nationaal Archief wordt overlegd over samenwerking in het kader van het realiseren van de Canon van de Nederlandse Geschiedenis
 31. *Nationale Portal DiMCoN*
Het Openluchtmuseum neemt, met enkele andere rijkscollectie behorende instellingen, deel aan deze pilot, die wordt getrokken door de Rijksdienst voor Collectief Erfgoed. Doel is de opname van alle registratie- en ontsluitingsdata van de collecties in de nationale portal DiMCoN (Digitale Museale Collectie Nederland) en daarmee ter beschikking gesteld voor Europeana.
 32. *NJO (Nederlands Jeugdorkest)*
Het museum biedt het Nederlands Jeugdorkest een bijzondere locatie voor een zomeroptreden.
 33. *Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM)*
Met de NAM wordt de plaatsing van de laatste werkende Jaknikker voorbereid als een nieuwe presentatie in het kader van de Canon van de Nederlandse Geschiedenis.
 34. *Nederlandse Museumvereniging (NMV)*
De NMV is een van de partners bij het organiseren van de Maand van de Geschiedenis.
 35. *Nederlandse Vereniging van Klompenmakers*
Met deze vereniging is tijdens de winteropenning 2013-2014 gedurende zes weken dagelijks, op museaal verantwoorde wijze, het ambacht Klompenmarkt gepresenteerd door echte klompenmakers uit heel Nederland.
 36. *Nederlands Watermuseum*
Vijf, onderling verschillende, Arnhemse musea (Airborne Museum Hartenstein, Musea Arnhem, Museum Bronbeek, Nederlands Openluchtmuseum en Nederlands Watermuseum) werken samen in twee educatieve trajecten: de Jeugduniversiteit (colleges voor kinderen) en het Museummenu (educatieve projecten speciaal voor het basisonderwijs).
 37. *Nostalgienet*
Het Nostalgienet is een van zes mediapartners in het organiseren van de Maand van de Geschiedenis.
 38. *Overleg Provinciale Erfgoedinstelling (OPEN)*
Open is een van de partners bij het organiseren van de Maand van de Geschiedenis.

39. *Paleis Het Loo*
Krölller-Müller, Paleis Het Loo en het Openluchtmuseum hebben een gezamenlijke inkoopovereenkomst voor energie, waardoor een gunstiger prijs kon worden bedongen.
40. *Paleis Soestdijk*
In samenwerking met Paleis Soestdijk en met het VIE werd de maand van de geschiedenis in 2013 gestart met een defilé.
41. *Reed Business Media*
Met Reed Business wordt jaarlijks in het najaar een meerdaagse Landleven najaarsfair georganiseerd
42. *Regionaal Bureau Toerisme Knooppunt Arnhem – Nijmegen (RBTKAN)*
RBTKAN treedt op als partner bij het project het Verhaal van Gelderland.
43. *ROC A12*
Met het ROC wordt samengewerkt in het aanbieden van stageplekken in het museum en in de horeca.
44. *ROC Rijn IJssel*
Op basis van een samenwerkingsovereenkomst wordt gewerkt aan het realiseren van doelstellingen om het aantal jongere bezoekers te verhogen en passende leersituaties en stage- en ervaringswerkplekken te bieden
45. *Rijksmuseum Amsterdam*
Op meer terreinen wordt intensief samengewerkt met het Rijksmuseum Amsterdam. Samen met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk duurzaam depot onder de werktitel Collectiecentrum Nederland.
Bij de realisering van de fysieke canonpresentatie in het Openluchtmuseum biedt het Rijksmuseum een actieve inhoudelijke inbreng en zullen in de toekomst ook objecten door het Rijksmuseum ter beschikking worden gesteld.
In het kader van de Maand van de Geschiedenis organiseert het Rijksmuseum de Nacht van de Geschiedenis.
46. *Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE)*
Met de RCE wordt, gezamenlijk met het Rijksmuseum Amsterdam gewerkt aan een gemeenschappelijk duurzaam depot onder de werktitel Collectiecentrum Nederland.
47. *Scheepvaartmuseum*
Op directieniveau vinden verkennende besprekingen met het Zuiderzeemuseum en het Scheepvaartmuseum plaats waarin mogelijkheden tot synergie en versterking zijn onderzocht. Als mogelijke domeinen zijn benoemd: Publieksbereik, Kennis- en collectiebeleid, Efficiency, Visieontwikkeling en Benutten van de vierde geldstroom (commerciële activiteiten)
48. *School-tv*
School-tv heeft bijgedragen aan de totstandkoming van het educatief pakket bij de Maand van de Geschiedenis
49. *Schreuderhuizen Arnhem*
Het museum biedt in samenwerking met de Schreuderhuizen werkplekken aan gehandicapten in de groenvoorziening.
50. *Staatsbosbeheer/Park Lingezege*
Als het Openluchtmuseum bomen moet kappen voor nieuwe presentaties over andere publieksvoorzieningen dient het museum daar als boscompensatie nieuwe bomen voor aan te planten. Dat wordt gerealiseerd door het aanleggen van een bos op het terrein van Park Lingezege.
51. *Stichting Arnhem's Midzomer Avond Festival (AMZAF)*
In samenwerking met AMZAF wordt jaarlijks rond de langste dag van het jaar een festival waar jong talent de gelegenheid wordt geboden zich te presenteren.
52. *Stichting Eko-keurmerk*
Met de Stichting Eko-keurmerk wordt, als grootste gecertificeerde horeca-instelling, samengewerkt in het vergroten van bekendheid van het keurmerk.
53. *Stichting entoen.nu*
Entoen.nu heeft bijgedragen aan de totstandkoming van het educatief pakket bij de Maand van de Geschiedenis
54. *Stichting Gelders Erfgoed*
Op basis van overeenkomst worden data geleverd aan de portal 'Collectie Gelderland'. Vanuit deze portal kunnen data veilig geoogst worden door DiMCoN.
Verder treedt Gelders Erfgoed op als partner bij het project het Verhaal van Gelderland.
55. *Stichting Kalebas*
Gezamenlijk project om in het museum een verhalenboom in te richten waaronder door, daartoe opgeleide, vrijwilligers, Anansiverhalen worden verteld. Museum ondersteunt daarbij de Stichting bij het werven van sponsorbijdragen
56. *Stichting Museum Plus Bus*
De Museum Plus Bus is een samenwerkingsproject van twaalf Nederlandse musea en

- rijdt voor groepen senioren die niet meer in staat zijn zelfstandig een museum te bezoeken vanwege hun lichamelijke en/of geestelijke conditie. Middels een dag arrangement naar één van de deelnemende musea bezorgt de Museum Plus Bus groepen senioren een cultureel dagje uit, kosteloos dankzij de financiële steun van de BankGiro Loterij. Totaal heeft de Museum Plus Bus in 2013 ruim 18.500 senioren vervoerd tijdens 474 ritten naar de twaalf deelnemende musea.
57. *Stichting Nederlandse Kookkunst*
Met de Stichting Nederlandse Kookkunst wordt samengewerkt aan gemeenschappelijke activiteiten waarvan de eerste in 2014 het evenement Vorstelijk Tafelen zal zijn.
58. *Stichting Regionale Omroep Overleg en Samenwerking (ROOS)*
Verenigd in ROOS nemen zes regionale omroepen als mediapartner deel in de Maand van de Geschiedenis.
59. *Stichting Techniekpromotie*
In samenwerking met Techniekpromotie wordt jaarlijks de finale van het Techniektornooi georganiseerd.
60. *Vereniging Natuurmonumenten*
Met de Vereniging Natuurmonumenten is een meerjarige alliantie gesloten waarbinnen op vijftal samenwerkingsprojecten worden uitgevoerd. Deze richten zich op het verzamelen en delen van authentieke verhalen, gezamenlijke evenementen als Oogstweekend en een winterpresentatie over wolven, een gezamenlijk marketing- en communicatieplan, het gezamenlijk ontwikkelen van een label voor verantwoorde producten en onderlinge kennisuitwisseling.
61. *Vereniging van docenten in geschiedenis en staatsinrichting Nederland (VGN)*
De VGN heeft bijgedragen aan de totstandkoming van het educatief pakket bij de Maand van de Geschiedenis
62. *Vereniging van Nederlandse Gemeenten*
De VNG is een van de partners bij het organiseren van de Maand van de Geschiedenis.
63. *Volkshuisvesting Arnhem*
Met de woningcorporatie Volkshuisvesting Arnhem is samengewerkt in het realiseren van zogenaamde museumwoningen, waarbij het museum kennis heeft ingebracht over de geschiedenis en een verantwoorde datering van een aantal woningen.
64. *Volkskrant*
De Volkskrant is een van zes mediapartners in het organiseren van de Maand van de Geschiedenis.
65. *VPRO*
In samenwerking met de HKU en de VPRO zijn pilots in het museum uitgevoerd waarin de mogelijkheden die gamification biedt aan het verlevendigen van de bezoekersbeleving ontwikkelt en onderzocht worden. De VPRO heeft deelgenomen aan pilots die het NOM in samenwerking in kader van de pilot met games is samengewerkt met VPRO en HKU.
66. *VSBfonds*
Met steun van en in samenwerking met het VSBfonds is voor een tienjarige periode de presentatie Dingenliefde gerealiseerd.
67. *Ziekenhuis Rijnstate*
Met het Ziekenhuis Rijnstate wordt als goede burens wordt er gezamenlijk overlegd, en waar nodig en mogelijk ook gezamenlijk opgetreden, over ontwikkelingen in het gebied rond de beide parken. Mogelijkheden tot samenwerking in het bieden van parkeervoorzieningen worden onderzocht.
68. *Zorgboerderij De Ooijsebrug*
In samenwerking met de leverancier voor aardappels, groente en fruit worden werkzaamheden uitgevoerd door minderbedeelden waaraan de zorgboerderij werk verschaft.
69. *Zorgcentrum Gelderland*
Het museum biedt in samenwerking met het Zorgcentrum Gelderland werkplekken aan gehandicapten in de groenvoorziening.
70. *Zuiderzeemuseum*
Op directieniveau vinden verkennende besprekingen met het Zuiderzeemuseum en het Scheepvaartmuseum plaats waarin mogelijkheden tot synergie en versterking zijn onderzocht. Als mogelijke domeinen zijn benoemd: Publieksbereik, Kennis- en collectiebeleid, Efficiency, Visieontwikkeling en Benutten van de vierde geldstroom (commerciële activiteiten)

Zichtbaarheid in maatschappelijk-wetenschappelijk debat

Directeur Pieter-Matthijs Gijsbers heeft in 2013 vier maal een bijdragen geleverd aan internationale conferenties en bijeenkomsten:

- Colloque international Le musée d'ethnographie, entre continuité et renouvellement (Musée de la Vie Wallone, Luik, 26-27 februari)
- Future of Open-Air Museums. Commemorative Symposium tgv 20th Anniversary of Edo-Tokyo Open-Air Architectural Museum (Tokyo, 23 maart)
- Commentaar op keynote referaat van prof dr Eva-Maria Seng (The House as an exhibit and its role in research and educational work); congres Association of European Open Air Museums (Glentleiten, Bad Windsheim, 24-28 juli)
- 'Opening minds and hearts. About the connective power of cultural heritage'. International Seminar Preservation and Utilization of Modern Architecture as Museums (National Folk Museum of Korea, Seoel) (gepubliceerd in congresverslag)

Daarnaast gaf hij een aantal lezingen en gastcolleges:

- Opening Keti Koti festival in Afrikamuseum (23 juni)
- Gastcollege Radboud universiteit, over cultuur in de Euregio (18 september)
- Opening festival Verboden Landschappen (11 oktober)
- Laudatio voor Frits van Oostroms 'Wereld in woorden' tijdens uitreiking Libris geschiedenisprijs (20 oktober)
- Beschut-lezing voor De Kabath Vastgoedbescherming (in NOM) (31 oktober)
- Reuvenlezing 'Over de archeologie van het immateriële erfgoed' (Nationaal archeologiecongres Groningen) (15 november) (gepubliceerd in G. Kortekaas, M. Lindeboom, Lagen in de stad. Oude vondsten in nieuwe verhalen. Groningen 2013, 6-11.
- Gastcollege UvA (27 november)

Naast de genoemde publicaties, publiceerde Gijsbers verder: 'Crossing borders and connecting people. Towards a Renaissance for Open Air Museums' in: Yearbook 2013. Open Air Museums from another perspective, Belgrado 2013, 56-71

'Vorst, volk én onderbuik' in: Boekman 96 Erfgoed (najaar 2013, 25e jaargang), 12-13
'Changing Worlds, changing museums?' in: Conference Report 2011 Association of European Open Air Museums, Slovak Republic/Czech Republic, 2013, 110-117

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is een volgend belangrijk resultaatgebied, waarvoor vaak de driedeling Planet, People en Profit wordt gebruikt.

Op meer plaatsen in dit verslag is al gemeld dat het museum zijn Green Key Gold heeft behouden. De horeca heeft, dankzij de inspanningen in 2013, sinds januari 2014 het 60% EKO-certificaat. De acht museumrestaurants en horecalocaties vormen samen het grootste horecabedrijf van Nederland dat het EKO-certificaat mag voeren. Er wordt gewerkt op basis van een meerjarenbeleidsplan Milieu, dat in 2013 vernieuwd werd voor de periode 2013-2016. Over de uitvoering hiervan wordt jaarlijks in milieujarverslagen gerapporteerd.

Door de eigen milieucoördinator wordt een proactief beleid gevoerd. Belangrijkste resultaten hiervan in 2013 waren, kort samengevat, afronding inventarisatie Masterplan Verplichting en aanzet voor revisie van de milieuvergunning. Ook in een aantal projecten in het Bruggenbouwwprogramma zijn voorstellen ontwikkeld voor een beter en zuiniger gebruik van energie.

In 2013 werd een vernieuwde Milieustraat op het terrein geopend, waardoor de scheiding van de afvalstromen, of liever stromen van basismaterialen, nog optimaler kan worden uitgevoerd. Met de partij die het afval ophaalt zijn hierover weer betere afspraken gemaakt.

Een voortdurend punt van aandacht is het gebruik van de producten die door het museum worden geproduceerd voor de retail en voor het eigen gebruik.

Het museum biedt een veilige werkomgeving voor mensen die bijzondere zorg nodig hebben of op afstand staan van de arbeidsmarkt. Daarvoor wordt met meer externe partijen samengewerkt. Met name binnen de Afdelingen Presentatie en Terreinen en Dierverzorging wordt zinvolle werkgelegenheid geboden aan mensen die onder deze categorieën vallen. Een bijzondere vorm is

de samenwerking met de Magenta-werkplaatsen. In de weverij worden werkplekken met een zinvolle dagbesteding geboden aan deelnemers, mensen met een (lichte) geestelijke beperking. Dit draagt bij aan het verlevendigen van de Ambachtsbuurt, terwijl de geweven producten in de museumwinkel worden verkocht worden. Regelmatig worden er ook bijzondere weefproducten geleverd in opdracht van externe partijen, zoals het materiaal voor het Grootbramzeil voor de Batavia.

In samenwerking met de leverancier voor aardappels, groente en fruit worden werkzaamheden uitgevoerd door minderbedeelden waaraan de Zorgboerderij De Ooijsebrug werk verschaft.

Met een aantal hogescholen en ROC 's vindt samenwerking plaats in het aanbieden van stageplekken. Door de uitdagende inhoud van deze stageplekken is het museum voor leerlingen een geliefde stageplek.

Het museum is verder in samenwerking met een aantal kenniscentra ook leerbedrijf voor VMBO/MBO-bouwvakken en opleidingen voor de Sector particuliere Veiligheid.

Binnen het museum en binnen de Horeca heeft een toenemend aantal medewerkers de opleidingen gevolgd als leermeester om als leerbedrijf te kunnen optreden.

Een goede governance en compliance is uitgangspunt. Zowel in de externe verantwoording als in de interne administratie zijn daar in 2013 weer belangrijke stappen gezet. Zo werd met de publicatie van het jaarverslag over 2012 voor het eerst volledig voldaan aan de voorschriften van het CBF.

Focusgebied: Toegankelijkheid en nieuwe interactievormen

Het gaat hier om een breed terrein waarin het museum moet gaan aansluiten aan nieuwe interactievormen, communicatiemiddelen en de toegankelijkheid van de collectie moet vergroten. Belangrijk aspect hierbij komt voort uit de overtuiging dat een groeiend deel van de bezoekers en gebruikers ook meer interactieve vormen geboden wil krijgen, waarin men zelf de eigen beleving meer kan beïnvloeden.

Op dit terrein gaan de ontwikkelingen in hoog tempo, zowel in de technische als in de gebruiksmogelijkheden. In 2013 heeft het museum zich georiënteerd op de actuele situatie, verkenningen uitgevoerd en verder geëxperimenteerd met het gebruik van game-technieken.

In 2014 zal een programma vorm krijgen dat zich richt op vieraspecten:

- Verhalenbank voor het verzamelen, bewaren en delen van verhalen.
 - Collecties online voor het vergroten van zichtbaarheid en toegankelijkheid van de collecties om kennis en informatiedeling te faciliteren.
 - Gebruik van onlinemogelijkheden en apps om zichtbaarheid en toegankelijkheid en het maken en delen van verhalen te vergroten.
 - Verder ontwikkelen van gametechnieken, zowel gericht op de buitenwereld als op de bedrijfsmatige vernieuwing binnen de eigen organisatie.
-

Collectie

Focusgebied: Collectiecentrum Nederland.

Het Rijksmuseum Amsterdam, de Rijksdienst Cultureel Erfgoed en het Openluchtmuseum hebben in 2013 een stuurgroep van de drie directies en een projectgroep geformeerd om de mogelijke ontwikkeling van een gezamenlijk depot te onderzoeken. Het initiatief heeft de werknaam Collectiecentrum Nederland (CCN) gekregen en is als voorbeeld van samenwerking in de jubibrief van de minister van OCW genoemd. De stuurgroep heeft de projectgroep de opdracht gegeven een businesscase op te zetten. Er zijn drie deelprojecten opgezet om de verschillende aspecten met betrekking tot de huidige en de gewenste situatie vast te stellen. In maart 2014 wordt de businesscase opgeleverd. Veel medewerkers van diverse sectoren en stafafdelingen hebben enthousiast bijdragen geleverd aan de projectgroep.

Het collectieplan 'Kiezen en delen', gereed gekomen in 2011, kent een horizon tot 2017. Hierin is het beleid geformuleerd ten aanzien van de roerende collectie.

Herkomstonderzoek

Vanaf 2009 loopt er een onderzoek naar collectievoorwerpen met een mogelijk problematische herkomst, voorwerpen die, in de jaren 1933 – 1940 en na 1948, bijvoorbeeld door roof of gedwongen verkoop van eigenaar zijn gewisseld en vroeger of later door musea zijn verworven.

In de door het museum uitgevoerde onderzoeken is vastgesteld dat de herkomst van zes schilderijen uit de collectie niet met zekerheid vastgesteld kon worden. Deze schilderijen zijn, met de beschikbare gegevens gepubliceerd op de eind oktober 2012 gelanceerde website www.museumaleverwervingen.nl. Deze website kreeg veel belangstelling in de media. Binnen enkele dagen meldde zich iemand die op basis van de beschrijving aangaf erfgenaam van een schilderij te zijn. Omdat het museum een deel van de Rijkscollectie beheert, dient een eventuele claim bij de minister van OCW te worden ingediend en zal deze door de ingestelde Restitutiecommissie worden

behandeld. De claimant overweegt nog om deze procedure te volgen. De noodzakelijke zorgvuldige procedure veroorzaakt een emotionele belasting in deze afweging. Mocht de procedure door hem toch worden ingezet en als de uitkomst dan is dat het schilderij de claimant toebehoort, dan zal het museum zonder enig bezwaar meewerken aan de teruggave van het schilderij.

Verwervingen

Een aantal bijzondere verwervingen wordt hier kort genoemd.

- Maquette van een woon/winkel/werkplaats met gebroken kap. De maquette op schaal 1:12 is door de schenker gebouwd als exacte kopie van het ouderlijk huis in Apeldoorn. De maquette is inclusief interieur, exterieur van het woonhuis, de tonnenmakerij en de fietsenwinkel gebaseerd op een nauwkeurig onderzoek van het oorspronkelijke huis.
- Schilderij 'Morgen op de heijde' (ca. 1900 – 1920) van Herman Heijenbrock. Het museum beschikt over een belangrijk cluster met ca. 180 werken van deze schilder, bekend als 'schilder van de arbeid'. Dominant zijn voorstellingen van arbeiders in de industrie. Dit schilderij, het tweede in de collectie naast pastellen, litho's tekeningen en foto's, stamt uit zijn jonge periode waarin hij veel, in de sfeer van de Haagse School, buiten werkte. Door voorstelling en vroege datering betekent dit schilderij een verrijking van de deelcollectie.
- Lapjesdeken Storm at Sea. Deze lapjesdeken is, in de periode 1986-1990, vervaardigd door moeders van overwegend Poolse afkomst waarvan de kinderen een hartoperatie ondergingen in het Wilhelmina Kinderziekenhuis in Utrecht. Op initiatief van Kitty van Rhijn borduurden de moeders, om de spanning van het wachten te verminderen, lapjes met naam, geboortedatum en soms een persoonlijk motiefje. Die lapjes werden door haar verzameld op deze quilt.
- Herdenkingsborden 1914-1918. Aankoop van negen borden, geglazuurd aardewerk, polychroom beschilderd, in beperkte oplage, met voor die periode actuele onderwerpen als aanvulling met het oog op de canon.

Herbestemming roerende collectie

Uit langdurige bruiklenen zijn 55 objecten retour gegaan naar de bruikleengever. Van een groot aantal objecten is het vooronderzoek afgerond,

waarvan de herbestemmingsprocedure in 1914 kan worden afgerond.

Meegewerkt is aan een initiatief van het Landelijke Contact Museumconsulenten om een casus in te dienen bij de Ethische Commissie van de Nederlandse Museumvereniging over afstoting van objecten met een 'bulkstatus' en 'lage erfgoedwaarde', maar zonder verwervingsgegevens. Volgens de LAMO-richtlijnen mogen voorwerpen met onbekende herkomst niet worden afgestoten, terwijl het juist gaat om behoorlijke aantallen met een lage erfgoedwaarde. De Ethische Commissie is in 2013 nog niet tot een uitspraak gekomen.

Overig roerende collectie

Het museum heeft, als een van de voortrekkers, een grote bijdrage geleverd aan de totstandkoming van een generaal, nationaal te implementeren waarderingsmethodiek 'Op de museale weegschaal', die in juni 2013 gepresenteerd werd.

In 2013 is een pilot uitgevoerd om objecten van barcodes te voorzien. Hierdoor zijn standplaatswijzigingen veel efficiënter uit te voeren. In 2014 wordt het barcoderen opgenomen in het reguliere werk, mede met het oog op de (mogelijke) verhuizing naar het Collectiecentrum Nederland. Onderzoek naar de verwervingsgegevens wees uit dat deze gegevens ontbreken voor ongeveer 14% van de objecten in de roerende collectie.

Onroerende collectie

Tussen 2009 en 2012 zijn, in een grote inhaalslag, achterstanden in behoud en beheer van de museale gebouwen weg gewerkt. In 2013 kon daardoor het behoud en beheer vanaf die behaalde nullijn regulier worden uitgevoerd. De planning en de beoogde kwaliteit zijn behaald. Veel aandacht werd gegeven aan de conditie van de Delftse Molen. In 2014 zullen de onderzoekwerkzaamheden resulteren in het verbeteren van het kruiverk.

Financiering

Exploitatieverbetering

Het museum wordt in 2014 en 2015 geconfronteerd met het optreden van een mogelijk tekort op de exploitatie. Daarvoor zijn vier redenen. De korting op de subsidie, het aflopen van tienjarige exploitaties van twee grote presentaties en lagere

renteopbrengsten. Daarboven was het verstandig om rekening te houden met mogelijk negatieve financiële gevolgen van voorgenomen wijzigingen in het Rijkshuisvestingsstelsel.

In 2012 is daarom een proces gestart, onder de naam 'Bruggenbouwen', om te zoeken naar mogelijkheden te exploitatie te verbeteren. Dat is een proces met grote participatie vanuit de organisatie, waarin gezocht wordt naar het genereren van meer inkomsten en het drukken van kosten door hogere efficiency. In 2013 heeft een tiental projectgroepen gewerkt aan voorstellen over onderwerpen die als kansrijk werden gezien. De gezamenlijke inzet was om de noodzaak van gedwongen ontslagen binnen het vaste medewerkersbestand te voorkomen. Zeven projectteams hebben hun voorstellen gedaan en er zijn daarover beslissingen genomen. Drie andere projectteams komen, om verschillende redenen, pas begin 2014 met hun voorstellen. Deze aanpak had mede tot doel om het functioneren van de organisatie te verbeteren.

De besluiten leiden, binnen de modelmatige aanpak, tot een sluitende exploitatie voor 2014; voor 2015 blijft er nog een uitdaging liggen, die opgelost moet kunnen worden met de voorstellen van de drie andere projectgroepen. De implementatie van de besluiten is weer teruggelegd in de lijn. De effecten worden daardoor ook opgenomen in de normale exploitatie en zijn niet altijd goed afzonderlijk zichtbaar te maken. Daardoor is het draagvlak in de organisatie over deze aanpak aan een lichte slijtage onderhevig.

De nevensdoelen van de projectmatige aanpak zijn bereikt. De leden van de projectteams zijn dragers geworden van verandering en andere werkwijzen en methoden. Zij hebben over de grenzen van de eigen afdeling heen gekeken, hebben op een ander niveau naar het totaal van de organisatie gekeken, hebben horizontale samenwerkingrelaties tussen sectoren en afdelingen opgebouwd.

De projecten hebben ook veel bijvangst opgeleverd. Er is veel informatie verzameld en ontsloten, er zijn kengetallen ontwikkeld, werkprocessen geanalyseerd en verbeterd. Op die wijze hebben de projectuitkomsten ook een positieve impuls gegeven aan de vernieuwing van de financiële administratie die per

1 januari 2014 functioneert. Mede dankzij de projecten is het kostenbewustzijn en het ondernemerschap binnen de organisatie versterkt.

Efficiencyverhoging en kostenverlaging vinden met name plaats in de uitwerking van:

- Nieuwe, kortere en meer gedifferentieerde, openingsvensters voor het park, die beter aansluiten bij de behoeften van bezoekers en de kosten aanzienlijk verminderen.
- schillende technische afdelingen.
- Verbeteren van het inkoopproces en inkooporganisatie.

Het verhogen van de inkomsten vindt vooral plaats door:

- Realiseren van een vergrote en vernieuwde parkeerplaats onder gelijktijdige verhoging van de parkeertarieven.
- Introductie van nieuwe kaartarrangementen.
- Verbeteren en uitbreiden van de retail in het park.

Naast de implementatie van de besluiten zal er in 2014 ook aandacht zijn voor vervolgprijzen en suggesties die door de projectteams zijn voorgesteld.

Een van de projecten die nog loopt is het onderzoek naar een verdere verlaging van de energiekosten. Het terugdringen van de energielasten en duurzaamheid was al een punt van aandacht. Zo zijn er in 2013 al meer projecten uitgevoerd om de klimaattechniek in de Wagenhal te vernieuwen, is een GebouwenBeheerSysteem geïmplementeerd waarmee klimaatinstallaties worden beheerd en is niet alleen een Masterplan Verlichting gereed gekomen om te kunnen omschakelen van traditionele verlichting naar LCD-verplicht, maar zijn hierbinnen ook al werkzaamheden uitgevoerd.

Exploitatie nieuwe projecten

Het museum kent de gedragslijn dat nieuwe presentaties alleen ingericht kunnen worden als er te voren financiën ter beschikking zijn voor een exploitatieperiode van tien jaren. Bij een aantal nieuwe presentaties kon daaraan, om verschillende redenen, niet voldaan worden.

Bij de realisering van de Westerstraat traden onverwachte omstandigheden op, met name het faillissement van de aannemer, waardoor hogere

inrichtingskosten gemaakt moesten worden. Slepde arbitragezaken met de curator over de afrekening brengen extra kosten met zich mee. Daardoor zullen de financiële middelen voor de exploitatie veel eerder dan in 2023 uitgeput zijn.

Voor de stichting van de Watersnoodwoning is een extra bijdrage van de BGL ontvangen. Deze gelden kunnen echter niet ingezet worden voor de exploitatie. Vanwege het externe belang van dit project, is in 2013 besloten toch de presentatie te realiseren. Ondertussen vonden er inspanningen plaats om alsnog externe gelden voor de exploitatie te vergaren. Die inspanningen hebben geleid tot een eerste sponsorbijdrage van € 30 k voor de eerste drie jaren. Inspanningen om ook sponsorgelden in Noorwegen te vinden, hebben nog niet tot tastbare resultaten geleid, maar worden voortgezet.

Sponsorinkomsten

Met ondersteuning van een extern bureau zijn in 2013 de mogelijkheden onderzocht om bedrijven als sponsor te verbinden aan het Museum. Dat is, zeker in de economische situatie, een langdurig proces dat veel aandacht vraagt. Het museum slaagt er slecht in bedrijven te interesseren het bestaande museum te sponsoren. Verbonden aan de realisering van de Canon zien bedrijven meer mogelijkheden. De ervaringen worden verwerkt in een strategische sponsornota.

Bedrijfsvrienden

In 2013 waren er dertien bedrijven vriend van het museum. De bijdragen variëren van bijdragen in natura tot € 10k per jaar. Het economisch getij maakt het voor veel, vooral kleinere, bedrijfsvrienden moeilijker om financieel te blijven bijdragen.

Met de bedrijfsvrienden zijn kennismakingsgesprekken gevoerd door de nieuwe medewerker sponsoring. Er zijn voorstellen gedaan voor potentiële nieuwe relaties. Er vonden voor de bedrijfsvrienden bijeenkomsten plaats in juni en december. Bij de organisatie is meer rekening gehouden met de behoeften van de bedrijfsvrienden tot onderling contact.

Het bedrijf De Kabath, gespecialiseerd in het beschermen van leegstaand vastgoed, werd bedrijfsvriend en geeft voor drie jaar een bijdrage van €10K die geoormerkt is voor de exploitatie van de Watersnoodwoning.

Strategisch Partner Provincie Gelderland

Het museum is door provincie Gelderland erkend als strategische partner voor het realiseren van het Programma Cultuur en Erfgoed. Een subsidieaanvraag voor €500 K met het voorstel om het meerdaags verblijfstoerisme te stimuleren met het ontwikkelen van een nieuwe toeristische route 'Verhaal van Nederland' werd gehonoreerd door de Provincie. Het museum zal hier een regisserende rol in vervullen. RBT-KAN (Regionaal Bureau voor Toerisme) en Gelders Erfgoed treden hierbij op als partners voor het museum.

Beleggingsbeleid

Het museum belegt niet in risicodragende beleggingsvormen. Liquiditeiten die niet direct nodig zijn, worden aan een spaarrekening toegevoegd.

Medewerkers en samenwerking

Voor de medewerkers zijn twee cao's van toepassing. Voor het personeel dat een arbeidsovereenkomst heeft met het museum de museum-cao, voor het personeel dat een arbeidsovereenkomst heeft met de SDBO de horeca-cao.

Verzuimcijfers

Het ziekteverzuim percentage vertoonde in 2013 een tweezijdig beeld. Enerzijds zien we dat binnen de SDOB een daling is ingezet ten opzichte van 2012 (van 4,93% naar 3,36%), anderzijds binnen het NOM een opmerkelijke stijging (van 2,76% naar 4%). Deze stijging heeft niet zo zeer te maken met een verslappende aandacht op het gebied van verzuimbeleid, maar werd in negatieve zin beïnvloed door een groot aantal niet werk-gerelateerde, langdurig zieken. Van een vijftal collega's moest in 2013 op een veel te jonge leeftijd afscheid worden genomen. Soms na een langdurige ziekteperiode, soms volledig onverwacht. We vermelden aanvullend dat dit voor de gehele organisatie een jaar is geweest met periodes waarin de onderlinge collegialiteit en solidariteit het sterkst tot uitdrukking kwamen. Zo bijzonder dat zelfs op uitdrukkelijke wens van de overledene of de familie de mogelijkheid is geboden om dat afscheid op bijzondere wijze in het museumpark zelf mogelijk te maken.

Opleiding, ontwikkeling, p-beleid, competenties, functiewaardering

In 2013 zijn de eerste kaders voor strategisch

personeelsbeleid uitgewerkt en zijn de verschillende HR-instrumenten in meer onderlinge samenhang geïntegreerd. De visie die de afdeling P&O heeft op haar meer strategische rol in het museum is vertaald naar concrete ambities en resultaten als input voor het meerjarenbedrijfsplan.

In 2013 is 12,7% boven budget uitgegeven aan opleidingen en trainingen.

In voorgaande jaren bleek regelmatig dat aangevraagde opleiding en trainingen niet plaatsvonden. Daardoor konden nieuwe verzoeken lopende het jaar relatief gemakkelijk worden toegekend. De stijging van de opleidingsvragen ligt deels aan het feit dat steeds meer wettelijk voorgeschreven opleidingen dienen te worden verzorgd. Voor een belangrijk deel ligt in de oorzaak in de bewustwording dat ontwikkeling van onze organisatie en haar medewerkers steeds belangrijker wordt. Deze tendens blijkt ook uit de opleidingsvragen zoals die voor 2014 zijn ingevoerd. Het museum zal zich verder moeten richten op niet-cursorische opleidingsactiviteiten. Leren kan ook door het introduceren van andere werkmethodeken en in de praktijk. Voorbeelden hiervan zijn het projectmatig werken, het gebruik van brainstorm en analysetechnieken, het gebruik en ontwikkelen van games.

Competentiemanagement is verder doorontwikkeld en beschreven in twee handboeken; een versie voor leidinggevend en een versie voor medewerkers. Naast de bestaande definiëring en gedragsindicatoren zijn nu ook de ontwikkelmogelijkheden inzichtelijk en zijn er Werving & Selectievragen opgesteld. In de praktijk is een wisselend beeld zichtbaar in het instrumentele gebruik van competenties. De behoefte en de noodzaak tot het inzetten van competenties zullen in de toekomst steeds nadrukkelijker naar voren komen om te kunnen sturen op kwalitatieve capaciteit en efficiëntere inzet van medewerkers.

Op het gebied van functiebeschrijvingen en daaraan gekoppelde functiewaarderingen heeft in 2013 een eerste inhaalslag plaatsgevonden. Ruim dertig functies zijn herschreven en geherwaardeerd.

Arbo

De Arbo intentieverklaring is vernieuwd en de kaders Arbo beleid en organisatie is ontwikkeld. Gezien de verwachte ontwikkelingen rondom de

Canon heeft een Risico Inventarisatie en Evaluatie plaatsgevonden van het Entrepaviljoen. De risico's en adviezen zijn meegenomen door de projectgroep. Aanvullend hierop heeft een klimatologisch onderzoek plaatsgevonden van de kantoren binnen het Entrepaviljoen.

De diverse plannen van aanpak zijn bijgesteld. Om Arbo nog beter te verankeren in de organisatie is het werken met een Arbomappen geïntroduceerd. In deze mappen zitten alle praktische en relevante informatie voor de medewerkers. Een inventarisatie, met ondersteuning van de arbo-dienst, heeft geleerd dat de gekozen weg goed is. Punt van aandacht blijft het geven van voorlichting en instructie.

In 2013 hebben zich geen arbeidsongevallen voorgedaan.

Het beleid (on) gewenste omgangsvormen is geactualiseerd alsmede de bijbehorende procedures. Aanvullend op de in 2012 vastgestelde code Integriteit is in 2013 een Regeling Melden Vermoeden misstanden vastgesteld.

Vrijwillige medewerkers

Een bijzonder groep medewerkers wordt gevormd door de vrijwillige collega's, eind 2013 waren dat er 395. Deze collega's vervullen allerlei functies. Grote groepen verzorgen het rijden en onderhoud van de trams. Andere grote groepen zijn de rondleiders, de medewerkers op het Kindererf en medewerkers presentatie. Maar ook de kruidentuin, de imkerij, de bierbrouwerij zouden niet zonder vrijwillige collega's kunnen functioneren. In de bibliotheek en andere onderdelen van het collectiebeheer, eigenlijk is er geen afdeling waarin vrijwillige medewerkers niet wat toevoegen aan het museum.

Het vrijwilligersbeleid is vastgelegd in een handboek *Een professionele zaak. Vrijwilligersbeleid van het Nederlands Openluchtmuseum*. De professionalisering krijgt vorm in steeds betere opleidingen en het afnemen van geschiktheids-toetsen.

Regelmatig wordt overlegd met een door vrijwilligers gevormd platform over de aangelegenheden betreffende het vrijwilligersbeleid.

Tramdienst

Per 1 juli 2013 is een tramdienst gevormd. Er bestonden binnen drie verschillende sectoren drie organisatie-eenheden die zich bezig hiel-

den met aspecten van de tramdienst. Mede naar aanleiding van een aantal veiligheidsincidenten is besloten die afdeling samen te voegen tot een tramorganisatie binnen de sector facilitair. Binnen die afdeling functioneren twee eenheden, TramTechniek en TramPubliek. De eerste verantwoordelijk voor het onderhoud en de restauratie van historische trams en het tramtracé, de tweede voor de presentatie en de logistiek van de rijdende trams. Voor beide eenheden zijn nieuwe eerste medewerkers aangesteld.

Deze directe en eenduidige aansturing leidt tot een verbetering van de veiligheidssituatie. De nieuwe leidinggevenden hebben tot taak het veiligheidsbewustzijn verder te verhogen. Na vorming van de nieuwe afdeling is het verbeteren van het instructieprogramma opgepakt.

Bij de betrokken vrijwilligers stuitte het voor-nemen op weerstand. Niet tegen de maatregel op zichzelf, maar wel tegen de motivatie ervoor in de veiligheidsincidenten. Geconstateerd is dat er over deze incidenten in het verleden te weinig communicatie had plaatsgevonden met de vrijwilligers.

Vooruitblik

In het voorafgaande bestuurs- en activiteiten-verslag worden de uitdagingen waarvoor het museum staat geschetst. Uit het hele verslag blijkt dat het museum voor een complexe maar vooral inspirerende uitdaging staat. Die durft het museum aan vanuit een sterke positie. De bezoekersaantallen en de waardering vanuit de samenleving geven een stevige basis. Daarbij heeft het museum de laatste jaren stappen gezet in de interne organisatie en in het cultureel ondernemerschap.

De echte kracht van het museum ligt in de sterke verankering in de samenleving. Dat blijkt uit de grote museumvriendenkring. En blijkt net zo goed uit het groeiend aantal samenwerkingen met andere organisaties.

Onder de bezielende leiding van Willem Bijleveld als nieuwe directeur kan het museum met veel energie de uitdagingen aan. Onmisbaar blijft de grote betrokkenheid en inzet van medewerkers en vrijwilligers. Dat maakte het tot een groot genoeg de laatste jaren voor dit museum werkzaam te zijn.

Governance

De directie vormt het bestuur van de stichting. Op basis van statutaire bepalingen vormt de directie tevens het bestuur van de Stichting De Oude Bijenkorf en de Stichting voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed.

Ultimo 2012 bestond de directie uit een, eindverantwoordelijke, bestuursvoorzitter en een

directeur in het bijzonder belast met de nieuwe taken en externe relaties.

De Raad van Toezicht houdt toezicht op het bestuur op basis van de statutaire bepalingen.

De Raad van Toezicht vormt tevens de Raad van Toezicht van de Stichting De Oude Bijenkorf en de Stichting voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed.

Samenstelling directie (nevenfuncties)

Naam	Functie	Vanaf	Relevante Nevenfuncties
De heer J.P. de Jong	Voorzitter directie	1 juni 2012	Zelfstandige adviespraktijk 'Achter de Duinen' Lid Raad van Toezicht Kunstgebouw te Rijswijk Lid Raad van Toezicht Stichting Koninklijke Rotterdamse Diergaarde Blijdorp te Rotterdam Lid Bestuur Libris Geschiedenisprijs 2013
De heer P-M.J.M. Gijsbers	Directeur in het bijzonder belast met de nieuwe taken en externe relaties.	1 juni 2012	Lid Raad van Toezicht Digitaal Erfgoed Nederland te Den Haag Lid Board Association of European Open Air Museums Lid Adviesraad Erfgoedbalans 2015 van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed te Amersfoort Lid Raad van Advies Centrum voor Architectuur en Stedenbouw Arnhem Lid Adviesraad RBT KAN (regionaal bureau voor toerisme knooppunt Arnhem – Nijmegen) Lid Ontwerp Platform Arnhem Lid Stuurgroep en Netwerk Digitaal Erfgoed Ministerie OCW Lid Gelderse Raad voor Economische Transitie Lid jury Libris Geschiedenisprijs

SAMENSTELLING RAA D VAN TOEZICHT

Naam	Functie	Aantreden	Aftreden	Relevante (neven)functies
De heer drs. ir. J. van der Veer	Voorzitter Commissie Benoeming, Beoordeling en Beloning	1 april 2010	1 april 2014 (herbenoembaar)	Voorzitter Raad van Commissarissen ING Voorzitter Raad van Commissarissen Philips Voorzitter Platform Bèatechniek Lid Raad van Commissarissen Concertgebouw Bestuurslid Nationale Toneel Voorzitter Rotterdam Climate Initiative (RCI) Voorzitter Raad van Toezicht Technische Universiteit Delft
Mevrouw N.Y. Albayrak- Temur	Lid Commissie Benoeming, Beoordeling en Beloning	1 april 2007	1 april 2015	Bestuurslid Atlantic & Exchange Program Lid Raad van Toezicht Medisch Centrum Haaglanden Lid Geletterdheidsforum A tot Z
De heer mr.dr.s. O. Bijster		17 december 2012	17 december 2016 (herbenoembaar)	Directeur-eigenaar Nederlands Instituut voor Farmacogenetisch Onderzoek, Utrecht Lid bestuur Filiaal; jeugdtheater Utrecht
De heer drs. H.A. Doek	Vicevoorzitter (tot 1 juni 2013) Voorzitter Financiële commissie (tot 1 juni 2013)	1 november 2004	1 juni 2013	Voorzitter Treasurycommissie provincie Friesland Lid Bestuur NJO: Nederlandse Orkest- en Ensemble- Academie Lid Bestuur Introdans Arnhem Lid Bestuur Stichting Behoud en Herbestemming Religieus Erfgoed Hoevelaken Lid Raad van Toezicht Hannema de Stuers Fundatie Lid Bestuur Nederlands Kamer Opera Festival Lid Vereniging Aegon N.V. Commissaris OOST N.V. Arnhem/Enschede Commissaris Robbers & Van den Hoogen B.V. Voorzitter Raad van Commissarissen Rabobank Arnhem en Omstreken, Arnhem
Mevr. M.H.H. van Haaren – Koopman		1 april 2012	1 april 2016 (herbenoembaar)	Interim Wethouder Gemeente Rijnwaarden Voorzitter Stichting Zero Emissie busvervoer Voorzitter Taskforce FET Voorzitter Fietsersbond Voorzitter Nederlandse Vereniging van Binnenhavens Lid Raad van Commissarissen Recreatie Gemeenschap Veluwe Lid Commissie van Advies Burgers' Zoo Voorzitter Stichting behoud en instandhouding Commanderij in Doesburg

Naam	Functie	Aantreden	Aftreden	Relevante (neven)functies
De heer prof. dr. P. Schnabel	Lid Financiële Commissie (vanaf 1 juni 2013)	1 maart 2011	1 maart 2015 (herbenoembaar)	Universiteitshoogleraar Universiteit Utrecht Kroonlid Sociaal Economische Raad Voorzitter bestuur Innovatiefonds Zorgverzekeraars Lid Raad van Toezicht ING Nederland Lid Raad van Toezicht Stichting Internet Domein Registratie Nederland Adviseur Instituut GAK Voorzitter bestuur Duitsland Instituut Universiteit van Amsterdam Voorzitter Raad van Advies Van Mierlostichting Lid Raad van Adviseurs Vereniging Rembrandt Voorzitter museum Bredius Lid bestuur Museum Catharijneconvent te Utrecht Lid Raad van Toezicht Museum Boymans van Beuningen Penningmeester Koninklijk Concertgebouworkest Lid bestuur Stichting Ons Erfdeel Voorzitter Adviesraad Erfgoedbalans van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
Mevrouw J.C. Stam		10 april 2012	10 april 2016 (herbenoembaar)	Zelfstandig adviseur en toezichthouder Voorzitter Raad van Commissarissen Foundation Van Ede&Partners Voorzitter Raad van Toezicht ROC Friesland College Voorzitter begeleidingscommissie onderzoek Politie en Wetenschap Lid bestuur SKO (Stichting Kennisontwikkeling Hoger Onderwijs) Lid bestuur Stichting beheer voormalig Toevluchtsoord Groningen Lid CDHO, commissie doelmatigheid hoger onderwijs Lid beoordelingscommissies SIA-RAAK Pro en Raak Publiek (Stichting Innovatie Alliantie) Lid Adviesraad BAN, Bestuursacademie Nederland
De heer drs. R.J.X. Wanders	Voorzitter Financiële Commissie (vanaf 1 juni 2013) Lid Financiële Commissie (tot 1 juni 2013)	1 november 2009	1 november 2017	CFO en lid hoofddirectie ANWB B.V. President Commissaris KNAC Services B.V. Lid Raad van Commissarissen Reis- en Rechtshulp N.V. Lid Raad van Commissarissen Unigarant N.V. / UVM Verzekeringsmaatschappij N.V. Vice voorzitter Stichting Pensioenfonds ANWB Bestuurder Stichting Administratiekantoor SynVest Beleggingsfondsen

Code Cultural Governance

Bestuur en Raad van Toezicht onderschrijven de negen principes van de Governance Code Cultuur en de governancebepalingen van het Reglement CBF-keur. In dit reglement is opgenomen de Code Goed Bestuur voor Goede doelen.

Aan de genoemde principes van de Governance Code Cultuur wordt voldaan.

Op het punt van de maximale zittingstermijn van leden van de Raad van Toezicht is, met instemming van de Staatssecretaris OCW, in april 2011 een uitzonderingsbepaling opgenomen die het mogelijk maakt, als de continuïteit van het toezicht daarom vraagt, een lid voor een derde termijn te benoemen.

In 2013 zijn de statuten op twee punten geactualiseerd. Bij deze gelegenheid is op verzoek van de staatssecretaris de rol van de bewindspersoon bij het benoemen van de leden van de Raad van Toezicht te verwijderd. Tevens werd het artikel waarin bepaald is over welke besluiten het bestuur de Raad van Toezicht goedkeuring dient te vragen aangepast aan de toenmalige Code Cultural Governance. Op basis van de nieuwe Governance Code Cultuur zijn verdere statutenaanpassingen niet nodig. Wel zal in 2014 onderzocht worden in hoeverre een algemene herziening nodig is.

In 2012 is een Code Integriteit vastgesteld. Daarin worden, op basis van Cao-bepalingen en de kernwaarden van het museum medewerkers richtlijnen en aandachtspunten geboden met betrekking tot integer gedrag. In vervolg hierop is in 2013 tevens een Regeling melden van vermoeden van misstanden vastgesteld. De Raad van Toezicht heeft vastgesteld dat deze regeling ook op de eigen leden van toepassing is.

Arbeidsvoorwaarden bestuur

Het pakket van arbeidsvoorwaarden voor bestuursleden is gebaseerd op hetgeen gangbaar is in vergelijkbare functies in de sector en voldoet aan de wettelijke en andere van toepassing zijnde bepalingen.

Tegelijkertijd dienen de arbeidsvoorwaarden zo te zijn dat bestuursfuncties op voldoende kwalitatief niveau kunnen worden ingevuld.

Bij de bepaling van het salaris een door de Raad

van Toezicht wordt schaal 15 uit de Museum-cao als basis gehanteerd.

Er gelden voor leden van het bestuur geen bepalingen ten aanzien van arbeidsduur en werktijden. Overwerk komt daarom niet voor separate vergoeding in aanmerking.

Met betrekking tot de secundaire arbeidsvoorwaarden volgen de leden van het bestuur, voor zover dat niet al inhoudelijk is geregeld in de arbeidsovereenkomst, de toepasselijke bepalingen uit de Museum-cao.

Eventuele overige arbeidsvoorwaarden van de leden van het bestuur worden door of namens de Raad van Toezicht vastgesteld.

Systeem van risicobeheersing en controle

Er bestaat sinds 2009 een risicoanalyse. Sindsdien waren er geen redenen op die risicoanalyse aan te passen. Een evaluatie en actualisering, ook in relatie tot de nieuwe taken, wordt in 2014 opgepakt.

Als bijlage is de algemene profielschets voor de Raad van Toezicht toegevoegd. Dit profiel wordt in ieder geval voor het zoeken van kandidaten voor vacatures in de Raad geactualiseerd en uitgewerkt naar een specifiek zoekprofiel.

Als basis voor het zoekproces naar een nieuwe algemeen directeur is in 2013 een profiel voor deze functie vastgesteld. Dit profiel is als bijlage toegevoegd.

In goed overleg met het bestuur van de Vrienden van het museum wordt gewerkt aan een wijziging van de onderlinge samenwerking. In dat kader wordt met de Vrienden ook gesproken over de wijze waarop de Code van toepassing dient te zijn op de vrienden.

Voor de toepassing van de Wet op de ondernemingsraden zijn de drie ondernemingen (museum, SDOB en VIE) samengevoegd. Voor de verkiezingen van de ondernemingsraad is het reglement daarop aangepast. Bij die wijziging is de eerder bestaande kwaliteitszetel voor het SDOB-personeel opgeheven. Van de ondernemingsraad is een afzonderlijk bericht opgenomen in dit verslag.

Het museum kent een grote groep betrokken vrijwilligers. Het vrijwilligersbeleid is vastgelegd in een afzonderlijk handboek. Regelmatig wordt overlegd met een door vrijwilligers gevormd platform over de aangelegenheden het vrijwilligersbeleid betreffende.

Arnhem, 28 maart 2014

Drs. J.P. de Jong
Directeur-bestuurder

BERICHT VAN DE RAAD VAN TOEZICHT

Samenstelling

Statutair kan de Raad uit maximaal negen leden bestaan. Om praktische redenen wordt het aantal van zeven leden aangehouden. In 2013 heeft de Raad tijdelijk, tot 1 juni 2013, uit acht leden bestaan. Om redenen van continuïteit heeft de heer drs. H.A. Doek, vicevoorzitter en voorzitter van de Financiële Commissie, zich bereid verklaard zijn zittingsperiode te verlengen tot de afronding van de jaarstukken over 2013. De heer Doek heeft de afgelopen jaren een belangrijke bijdrage geleverd aan het museum en aan de Raad van Toezicht. Die bijdrage lag op meer terreinen. Op de eerste plaats in zijn inbreng als financieel expert. Ook zijn kennis en ervaring in politiek en bestuurlijk Nederland was van grote waarde. Tot slot heeft de heer Doek in 2013 ook opgetreden als contactpersoon tussen de Raad van Toezicht en de ondernemingsraad.

Per 1 januari 2013 is de mr. drs. C.O. Bijster toegetreden tot de Raad. Zijn benoeming volgde uit de samenwerkingsovereenkomst met het VIE. Binnen het profiel van de Raad van Toezicht brengt de heer Bijster zijn bijzondere kennis van de cultuur van het dagelijks leven (volkscultuur) en immaterieel erfgoed in.

In april 2013 kon de Raad voorzien in de vacature binnen de Raad van het lid dat benoemd wordt op voordracht van de ondernemingsraad. Benoemd werd mevrouw I. Stam. Mevrouw Stam heeft een grote werkervaring in verschillende functies in het onderwijs en op het gebied van Personeel en Organisatie. Daarnaast was zij de laatste jaren lid van acht visitatiecommissies voor Rijksgesubsidieerde musea, waaronder de ook de visitatiecommissie voor het Openluchtmuseum. Mevrouw Stam brengt binnen het profiel de benodigde expertise in op personeelszaken en personeelsbeleid, en op onderwijs.

De heer Wanders is in december 2013 voor een tweede periode benoemd.

De Raad wordt in zijn werkzaamheden ondersteund door een ambtelijk secretaris, mevrouw drs. R. Luijten.

Wijze van functioneren

De Raad heeft in het verslagjaar regelmatig formeel en informeel overleg gevoerd met de directie en directieleden. De Raad heeft vier maal met en vier maal zonder de directie vergaderd. Naast de vergaderingen is de Raad ook door de directie schriftelijk geraadpleegd.

De leden van de Raad hebben twee maal deelgenomen aan bijzondere bijeenkomsten waarin inhoudelijke onderwerpen zijn besproken met de directie en vertegenwoordigers van het managementteam.

De Raad kent een vaste Financiële Commissie. Deze bestond tot 1 juni uit de heren Doek en Wanders, daarna uit de heren Wanders en Schnabel. De heer Wanders heeft daarbij het voorzitterschap van de heer Doek overgenomen. Deze commissie is vijf maal bijeen geweest in aanwezigheid van directieleden. De commissie heeft de directie ondersteund, zowel inhoudelijk als ter voorbereiding van te agenderen financiële onderwerpen.

Ook de commissie Benoeming, beoordeling en beloning, bestaande uit de voorzitter en mevrouw Albayrak is enkele keren bij elkaar geweest. Deze commissie heeft, uitgebreid met de heer Schnabel, ook opgetreden als selectiecommissie voor het benoemen van een nieuwe directeur. Beide commissies functioneren op basis van een eerder vastgesteld reglement.

De Raad onderschrijft de Principes en Best Practice-bepalingen van de Code Cultural Governance en de governancebepalingen van het Reglement CBF-keur. Deze bepalingen zijn overgenomen in de statuten van de stichting, het Reglement Raad van Toezicht, het Reglement Financiële Commissie, het Reglement Benoeming, beoordeling en beloning, het Directiereglement en de jaarverslaggeving.

De Raad is ermee akkoord gegaan dat de Regeling melden vermoeden van misstanden ook op de leden van de Raad zelf van toepassing is..

Werkgeversfunctie

De Raad, in het bijzonder zijn voorzitter, heeft in het verslag veel aandacht gegeven aan het functioneren en de samenstelling van de directie. In goed overleg met de heer P.-M. Gijsbers zijn afspraken gemaakt over zijn vertrek in de loop van

2014. Onderdeel van die afspraken is dat de heer Gijsbers per 1 januari 2014 zijn verantwoordelijkheid als statutair bestuurder heeft beëindigd. Als gevolg daarvan is de heer J.P. de Jong vanaf 1 januari directeur-bestuurder van het Openluchtmuseum.

In zijn laatste vergadering heeft de voorzitter, namens de Raad, naar de heer Gijsbers veel dank uitgesproken voor de belangrijke bijdrage die deze in de afgelopen jaren aan de ontwikkeling, in het bijzonder de vernieuwing, van het museum heeft geleverd. Van de heren Gijsbers en De Jong zal het museum binnenkort op gepaste wijze afscheid nemen.

Het selectieproces voor een nieuwe directeur kon voorspoedig afgerond worden doordat zich een zeer goede kandidaat aandiende. Dit was de heer W. Bijleveld, in de sector bijzonder gewaardeerd om de succesvolle wijze waarop hij het Scheepvaartmuseum heeft vernieuwd en op de culturele kaart heeft gezet. In zijn decembervergadering heeft de Raad, met volle overtuiging, het besluit genomen tot benoeming per 1 mei 2014 van de heer Bijleveld tot directeur-bestuurder. Na een positief advies van de ondernemingsraad en met de instemming van de minister van OCW is dit besluit in januari 2014 definitief gemaakt.

Toezicht

De jaarstukken en jaarrekening van het museum, de SDOB en het VIE zijn door de financiële commissie in aanwezigheid van de accountant besproken en goedgekeurd. Ook is het algemene jaarverslag 2012 van het museum besproken en goedgekeurd.

De begrotingen van de drie stichtingen voor 2014 zijn eveneens besproken en goedgekeurd. Ook de trimesterrapportages van de directie werden besproken.

Andere besproken en vermeldenswaardige onderwerpen zijn de voortgang van het project om de exploitatie voor 2014 sluitend te maken. In dat kader heeft de Raad een investeringsbesluit tot uitbreiding en verbetering van de parkeerplaats goedgekeurd.

De Raad heeft ook goedkeuring gegeven aan een wijziging van de statuten, waarbij de benoemingsregels voor leden van de Raad zijn aangepast aan de wensen van het ministerie van OCW en de bepalingen met betrekking tot vertegen-

woordiging en goedkeuring van directiebesluiten in overeenstemming zijn gebracht met de toen geldende Code Cultural Governance.

Regelmatig zijn met de directie belangrijke ontwikkelingen besproken. Daartoe behoorden de formulering van het meerjarig beleid en de voortgang van de realisatie van de Canonopdracht.

De Raad heeft twee besluiten van de directie tot realisering van canonvensters in het park goedgekeurd: de herbouw en inrichting van een Watersnoodwoning en de samenwerkingsovereenkomst met de Nederlands Aardolie Maatschappij (NAM) om de laatste nog werkende Jaknikker in Nederland naar het museum te verplaatsen.

Ook werd stilgestaan bij de activiteiten van het VIE op het gebied van de Nationale Inventaris voor Immaterieel Erfgoed en de integratie van het VIE in de museumorganisatie.

Meermalen is een businesscase voor renovatie en uitbreiding van de grootste horecavoorziening, de Kasteelboerderij, met de Raad besproken. Voor het overige stond de Raad de directie regelmatig met raad en daad bij in de standpuntbepaling over actuele onderwerpen die op de agenda van het museum stonden.

Individuele leden van de Raad bezochten bij verschillende gelegenheden bijeenkomsten van het museum.

De bespreking van het eigen functioneren in een besloten vergadering, buiten aanwezigheid van de directie, heeft de Raad uitgesteld tot januari 2014.

Met de directie is de Raad van mening dat 2013 weer een bijzonder, bewogen en goed jaar is geweest. Het grote aantal bezoekers, de vele activiteiten en de stappen die zijn genomen in het verbeteren en moderniseren van de museumorganisatie zijn een compliment aan de gehele organisatie waard. De Raad blijft onder de indruk van de grote betrokkenheid van medewerkers, vrijwilligers en vrienden bij het museum. Ook dankt de Raad de partners, fondsen en sponsors voor hun belangrijke bijdrage.

Den Haag, 28 maart 2014

De Raad van Toezicht,
De heer drs. ir. J. van der Veer, *voorzitter*

BERICHT VAN DE ONDERNEMINGSRAAD

In het jaar 2013 heeft een viertal zaken voor de ondernemingsraad (OR) een belangrijke rol gespeeld. Ten eerste de (mogelijke) gevolgen (ontslag, scholing, aanpassing functie- en/of takenpakket, aanpassingen contracten) van het bruggenbouwproject voor de werknemers. Dit project is geïnitieerd door de bestuurder om een dreigend tekort in de exploitatie te dichten. De bestuurder wil dit bereiken enerzijds door efficiëntievergroting en kostenvermindering en anderzijds door meer te verdienen met bestaande en nieuw te initiëren activiteiten.

Ten tweede heeft de OR zich verdiept in de implicaties van de Canon voor het museum en haar medewerkers.

Ook heeft de OR zich gebogen over de samenwerking met het VIE (Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed). De OR heeft daarin, op zijn eigen werkterrein, actief een brug proberen te slaan.

Ten slotte vergde het besluit om van een tweenaar een eenhoofdige directie over te gaan en de werving van een nieuwe directeur de nodige aandacht. Deze zaken, de uitvloeiselen daarvan en diverse andere zaken zijn hierna kort gememoreerd.

Advies- en instemmingsverzoeken

In 2013 heeft de OR de volgende verzoeken van de bestuurder ontvangen en positief beoordeeld:

Instemmingsverzoeken:

Beleid (on)gewenste omgangsvormen, met daarin “Klachtenregeling en commissie ongewenst gedrag” en “Regeling melden vermoeden misstanden”.

Adviesaanvragen:

- Tram, één afdeling tram met twee onderdelen: TramTechniek en TramPubliek.
- Statutenwijziging van de Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum. Het betreft wijzigingen in de artikelen waarin de vertegenwoordiging en goedkeuring van directiebesluiten wordt geregeld en waarin de Raad van Toezicht wordt geregeld.
- Uitbreiding parkeerterrein bezoekers NOM

Initiatiefvoorstellen

De OR heeft zelf twee initiatiefvoorstellen ingediend, te weten:

- Voorstel om het maandelijkse bijpraat moment van de directie met de werknemers op een meer diverse wijze te organiseren zodat de bijeenkomst door meer medewerkers bijgewoond kan worden. *(overgenomen door de directie)*
- Naar aanleiding van de voortgang van de “10 projecten” heeft de OR het initiatief ingediend de uitkomsten van de projecten onafhankelijk te laten doorberekenen. Reden hiervoor was dat de OR zorgen had over de communicatie over de tien projecten met OR en medewerkers, het uitblijven van kwantificeerbare resultaten en hardheid van cijfers en niet in de laatste plaats het behouden van werkgelegenheid voor onze medewerkers. *(Niet overgenomen door de directie).*

Overleg met de directie

Met de bestuurder hebben acht overlegvergaderingen en twee informele bijeenkomsten plaatsgevonden. De besproken onderwerpen waren:

- Begroting en jaarrekeningen NOM en SDOB
- VIE, o.a. jaarrekening
- Bruggenbouwproject, de stand van zaken werd op elke vergadering toegelicht.
- OR initiatiefvoorstel “contracten” uit 2012, hoe nu verder.
- Meerjarenbeleidsplan met routekaart Museumale Innovatie en Bedrijfsmatige Innovatie
- Nieuwe directeur NOM
- Openingstijden van het NOM in de winterperiode.
- Ophef zondagtoeslag.
- Voorgenomen besluit tot aanpassen van de woon- werkverkeer vergoeding.
- Verzuim
- Arbo, o.a. de intentieverklaring
- Reglement van de OR

Naast het overleg met de bestuurder heeft de OR enige malen gesproken met Ineke Stam, Raad van Toezicht-lid op voordracht van de OR.

Verkiezingen

Nadat het OR-Reglement op het onderdeel 'verkiezingen' herzien was stond het einde van 2013 in het teken van de Ondernemingsraad-verkiezingen. Deze verkiezingen zijn voor het eerst gehouden op twee dagen, namelijk op 16 en 17 december. De drie leden die zich opnieuw verkiesbaar stelden zijn herkozen en vier nieuwe leden zijn aangetreden.

Nieuwe directeur

Met de nieuwe OR is een bliksemstart gemaakt, op 23 december is namelijk een kennismakingsgesprek geweest met Willem Bijleveld, de beoogde nieuwe directeur van het museum.

De OR kijkt uit naar een vruchtbare samenwerking met de bestuurder in 2014.

Arnhem, 28 maart 2014

De Ondernemingsraad,
Tamara van Asselt (*interim-voorzitter*)
Hans Piena (*interim-voorzitter*)
Jo-Ann van den Berg (secretaris)
Bé Bisschop
Carianne van Dorst
Ronnie van Silfhout
Nanja Willemsen

PRESTATIEVERANTWOORDING

Prestatie overzicht 2013

Publieksfunctie: toegankelijkheid van de collectie

	Realisatie	Ambitie	
	2013	2013	2016
<i>Gemiddel aantal openingsuren per week</i>	48	48	48
Bezoeken totaal	510.001	460.000	500.000
Waarvan betalend	473.335	428.000	465.000
Waarvan niet betalend	36.666	32.000	35.000

Specificatie bezoek schoolgroep

	Realisatie	Ambitie	
	2013	2013	2016
Totaal aantal bezoeken schoolkinderen	28.380	33.500	36.000
Waarvan Primair Onderwijs	18.978	20.000	20.000
Waarvan Voortgezet Onderwijs	9.402	13.500	16.000

Bereik Website(s) en (sociale) mediatoepassingen

	REA	Subsidie aanvraag	
	2013	2013	2016
<i>Algemene website</i>			
totaal aantal bezoeken website	697.255	560.000	650.000
Aantal unieke bezoekers (IP-adres)	497.412	430.000	550.000
<i>Bereik van sociale mediatoepassingen</i>			
Facebook	9.377	250	500
Twitter	7.395	3.000	3.500
in 2013 is de Hyves geen social media kanaal meer.			

Collecties

bruiklenen

	REA	subsidie aanvraag	
	2013	2013	2016
<i>Aantal objecten gekregen bruikleen</i>	19.523	10.500	10.000
<i>waarvan binnenland</i>	19.523	10.500	10.000
<i>waarvan buitenland</i>	-	-	-
<i>Aantal objecten verleend bruikleen</i>	863	1.141	1.141
<i>waarvan binnenland</i>	863	1.141	1.141
<i>waarvan buitenland</i>	-	-	-

Collectiefunctie

	REA	Subsidie aanvraag	
	2013	2013	2016
Totaal aantal collectie-objecten	154.922	156.200	152.000
Aantal objecten uit legaten/schenken geaccepteerd namens Staat		-	-
Aantal objecten uit legaten/schenken geaccepteerd eigen naam	753	-	-
Overig aantal verwervingen per jaar	11	-	-
Registratiegraad (% van totaal)	100%	100%	100%
Aandeel collectie gedigitaliseerd (% van totaal)	98%	96%	98%
Presentatie naar algemeen publiek (% van total ecollectie)	8%	10%	10%
Aantal restauraties/conservaties per jaar	458	18	18

Arnhem, 28 maart 2014

Drs. J.P. de Jong
directeur - bestuurder

BALANS PER 31 DECEMBER 2013

	2013		2012	
	EUR	EUR	EUR	EUR
ACTIVA				
Materiele vaste activa	<u>1.705.423</u>		<u>1.420.752</u>	
Totale vaste activa		1.705.423		1.420.752
Voorraden	103.575		143.556	
Vorderingen	1.317.015		1.347.880	
Gelieerde rechtspersonen	42.157		3.449	
Liquide middelen	<u>7.634.287</u>		<u>5.978.215</u>	
Totale vlottende activa		9.097.034		7.473.099
TOTALE ACTIVA		10.802.457		8.893.851
PASSIVA				
Algemene reserve	2.407.091		2.365.397	
Bestemmingsreserves	250.165		391.859	
Bestemmingsfondsen	<u>2.420.845</u>		<u>1.465.724</u>	
Totale Eigen Vermogen		5.078.101		4.222.980
Voorziening prepensioen	<u>4.558</u>		<u>125.000</u>	
Voorziening jubileum uitkeringen	<u>125.000</u>		<u>125.000</u>	
Totale Voorzieningen		129.558		250.000
Lening	<u>-</u>		<u>233.812</u>	
Totale Langlopende schulden		-		233.812
Schulden aan leveranciers	2.737.729		1.490.971	
Kortlopende deel langlopende schuld	233.810		467.622	
Gelieerde rechtspersoon	68.223		749	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	273.545		300.539	
Pensioenlasten	121.395		-	
Onderhanden werk	1.392.471		1.056.051	
Overige schulden	760.183		839.769	
Overlopende passiva	<u>7.443</u>		<u>31.358</u>	
Totale Kortlopende schulden		5.594.798		4.187.059
		10.802.457		8.893.851

CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING 2013

	2013	Begroting	2012
	EUR	EUR	EUR
Baten			
- Publieksinkomsten	4.834.796	4.471.000	5.048.209
- Sponsor inkomsten	196.786	75.000	112.226
- Overige inkomsten	489.557	515.000	539.606
Directe opbrengsten	5.521.139	5.061.000	5.700.041
Indirecte opbrengsten	556.140	493.500	546.606
Totale Opbrengsten	6.077.279	5.554.500	6.246.647
- Onderdeel huren	3.367.340	2.983.000	3.000.776
- Onderdeel exploitatiebijdrage	7.771.006	7.745.000	5.872.967
Subsidie Ministerie OCW	11.138.346	10.728.000	8.873.743
Overige subsidies en bijdragen	1.102.587	793.500	1.900.162
Totale Subsidies/Bijdragen	12.240.933	11.521.500	10.773.905
TOTALE BATEN	18.318.212	17.076.000	17.020.552
Lasten			
Salarislasten	8.002.794	7.462.500	7.460.999
Afschrijvingen	324.446	347.000	362.649
Huur	2.760.085	2.771.000	2.684.480
Aankopen	3.234	7.000	19.120
Overige lasten	6.475.170	6.680.500	7.541.344
Totale Lasten	17.565.729	17.268.000	18.068.593
Saldo uit Gewone Bedrijfsvoering	752.483	192.000-	1.048.042-
Saldo rentebaten/-lasten	82.184	92.000	108.815
Saldo bijzondere baten/-lasten	20.453	-	113
EXPLOITATIERESULTAAT	855.120	100.000-	939.114-

RESULTAATBESTEMMING

		2013	begroting	2012
		EUR	EUR	EUR
Exploitatieresultaat	I	855.120	100.000-	939.114-
Mutatie bestemmingsfondsen				
Onttrekking/dotatie OCW fonds 2005-2008		-	-	533.013
Onttrekking/dotatie OCW fonds 2009-2012		338.727		-
Onttrekking/dotatie bestemmingsfonds Veiligheid		5.510	-	-
Onttrekking bestemmingsfonds TV gelden		317.414	-	167.492
Onttrekking bestemmingsfonds CANON				
Dotatie bestemmingsfonds CANON	V	-1.616.772	-	-
Subtotaal mutatie bestemmingsfondsen	II	955.121-	-	700.505
Mutatie bestemmingsreserves				
Onttrekking bestemmingsreserve Boerderij Hoogmade		100.000	100.000	100.000
Onttrekking bestemmingsreserve 100 jaar museum		-		25.496
Onttrekking bestemmingsreserve Tram		-		4.566
Subtotaal mutatie bestemmingsreserves	III	100.000	100.000	130.062
Exploitatieresultaat	IV=I+II+III	-	-	-108.547
Exploitatieresultaat als basis voor bepalen 'niet bestede OCW subsidie'	VI=I+II+III-V	-	-	-108.547
Dotatie/onttrekking bestemmingsfonds OCW				
Dotatie/onttrekking Algemene reserve		-	-	62.957
Subtotaal dotaties bestemmingsfonds OCW, bestemmingsreserve en algemene reserve	VII	-	-	108.547
Totaal resultaatbestemming	II+III+V+VII	855.120-	100.000	939.114

CATEGORIALE EN FUNCTIONELE EXPLOITATIETREKENING 2013

	2013		Publieks- functie		Collectie functie		Weten- schappelijke functie		Algemeen	
	EUR	EUR	vaste presentatie	onderzoek & registratie	conserveren & restaureren	verwerven & afstoten	onderzoek & documentatie	beheer	EUR	EUR
BATEN										
Directe opbrengsten										
- publieksinkomsten										
- kaartverkoop	4.425.703	4.425.703								
- overig	409.093	409.093								
- sponsorinkomsten	196.786	-							196.786	
- overige inkomsten	489.557	489.557								
Indirecte opbrengsten	556.140	-								556.140
Totale opbrengsten	6.077.279	5.324.353								752.926
Subsidie OCW										
- onderdeel huren	3.367.340	946.187		118.700	838.835					1.463.618
- onderdeel exploitatiebijdrage	7.771.006	4.466.543		1.241.410	2.058.664	4.389				
Overige subsidies en bijdragen	1.102.587	1.077.588			25.000					
Totale Subsidies/Bijdragen	12.240.933	6.490.318		1.360.110	2.922.499	4.389				1.463.618
TOTALE BATEN	18.318.212	11.814.671		1.360.110	2.922.499	4.389				2.216.543

	2013	Publieks- functie			Collectie functie			Weten- schappelijke functie		Algemeen
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	
LASTEN										
Salarislasten	8.002.794	3.669.726	883.947	861.119	-	-	-	2.588.001		
Afschrijvingen	324.446	154.677	-	26.645	-	-	-	143.124		
Huren	2.760.085	775.555	97.294	687.563	-	-	-	1.199.674		
Aankopen	3.234	-	-	-	3.234	-	-	-		
Overige Lasten	6.475.170	3.508.500	11.172	507.730	-	-	-	2.447.768		
TOTALE LASTEN	17.565.729	8.108.459	992.413	2.083.057	3.234	-	-	6.378.567		
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	752.483	3.706.212	367.697	839.442	1.155	-	-	4.162.023-		
Saldo rentebaten/-lasten	82.184							82.184		
Saldo buitengewone baten/- lasten	20.453							20.453		
SALDO UIT BEDRIJFSVOERING	855.120	3.706.212	367.697	839.442	1.155	-	-	4.059.386-		
Toekenning algemeen beheer		3.214.715	231.093	612.905	673					
EXPLOITATIERESULTAAT	855.120	491.497	136.604	226.537	483	-	-	-		

ALGEMEEN

Deze jaarrekening heeft betrekking op de per 1 januari 1991 verzelfstandigde Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum. Ten aanzien van de museale collectie is overeengekomen dat deze juridisch eigendom blijft van het Rijk; de Stichting heeft deze in bruikleen verkregen. Bovendien heeft de Stichting een instandhoudingsverplichting ten aanzien van de museale objecten.

De zogenaamde dienstgebouwen (kantoorruimten, opslagplaatsen etc.) worden gehuurd. De grond ten behoeve van de parkeervoorzieningen is in erfpacht verkregen, de overige terreinen worden gehuurd.

De Stichting ontvangt van het Rijk een subsidie voor de museale taken; daarnaast worden inkomsten verworven door entreegelden, parkeergelden en huuropbrengsten, alsmede door de exploitatie van een winkel en overige commerciële activiteiten.

Wet normering topfunctionarissen

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft de instelling zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT en deze als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd. De Aanpassingswet WNT, die onderdeel is van dit normenkader, is nog niet door de Eerste Kamer aangenomen, hetgeen kan leiden tot aanpassingen van de verstrekte informatie uit hoofde van de Aanpassingswet WNT.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig het handboek verantwoording cultuursubsidies musea van het ministerie van OCW. Voor de beleidsperiode 2013 – 2016 is een nieuw handboek vastgesteld. Projectsubsidies worden hierbij in eerste instantie verantwoord als vooruit ontvangen bedragen en naar rato van de voortgang van het project ten gunste van de exploitatie geboekt. Ook voor zover er sprake is van geormerkte bijdragen en subsidies van derden in relatie tot specifieke projecten wordt deze methode gehanteerd.

Gebruik van schattingen en oordelen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de directie oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Materiële vaste activa

Gebouwen en inventaris

Alle museale gebouwen in gebruik bij Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum zijn eigendom van de Staat der Nederlanden. Alle overige gebouwen worden gehuurd bij de Rgd. In enkele gebouwen heeft de Stichting zelf geïnvesteerd. Deze investeringen en de overige inventaris worden lineair afgeschreven op basis van de verkrijgingsprijs en de economische levensduur.

Bedrijfsinstallaties

Per 1 januari 2005 heeft het museum het economisch eigendom van de bedrijfsinstallaties om niet verkregen van het ministerie van OCW. In overeenstemming met de gemaakte afspraken tussen de Vereniging van Rijksmusea en het ministerie van OCW zoals uitgewerkt in de beschikking van 16 december 2004, dient er een waarde te worden toegekend aan deze bedrijfsinstallaties. Op basis van de door de Rgd aangegeven vervangingswaarde en vervangingstermijnen is de boekwaarde per 1 januari 2005 en de economische levensduur van de verschillende installaties bepaald.

Museale gebouwen en overige museale collectie

De museale gebouwen en de overige museale collectie, welke ten tijde van de verzelfstandiging aanwezig waren, zijn niet gewaardeerd. De museale gebouwen en de museale collectie zijn in bruikleen ontvangen van de Staat der Nederlanden. Kosten van onderhoud worden ten laste van de exploitatie van het museum gebracht. Kosten van aanschaffingen inzake de overige museale

collectie worden rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht.

Parkeerterrein

De inrichting van het parkeerterrein wordt gewaardeerd op verkrijgingprijs. De afschrijving is gebaseerd op de geschatte economische levensduur.

Overige bedrijfsmiddelen

Inventaris van kantoren en vervoermiddelen worden gewaardeerd op verkrijgingprijs. De afschrijving is gebaseerd op de geschatte economische levensduur.

Bijzondere waardevermindering van materiële vaste activa

De stichting verantwoordt materiële vaste activa in overeenstemming met de in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaglegging. Volgens deze grondslagen dienen materiële vaste activa te worden beoordeeld op bijzondere waardevermindering wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de toekomstige netto kasstromen die het actief naar verwachting zal genereren.

Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de geschatte toekomstige kasstroom wordt een bedrag voor bijzondere waardevermindering ten laste van het resultaat geboekt voor het verschil tussen de boekwaarde en de reële waarde van het actief.

Consolidatie van gelieerde rechtspersonen

Stichting De Oude Bijenkorf kwalificeert als een gelieerde rechtspersoon. In overeenstemming met de bepalingen in het handboek verantwoording cultuursubsidies musea van het ministerie van OCW wordt deze gelieerde rechtspersoon niet meegeconsolideerd. In plaats daarvan wordt de jaarrekening van deze rechtspersoon verstrekt aan het ministerie.

Voorraden

Deze worden gewaardeerd tegen inkooprijzen onder aftrek van een noodzakelijk geachte voorziening voor incourantheid.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, onder aftrek van een noodzakelijk geachte voorziening wegens oninbaarheid.

Eigen vermogen

Algemene reserve

Het gedeelte van het eigen vermogen waartoe de daartoe bevoegde organen zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kunnen beschikken voor het doel waarvoor de organisatie is opgericht.

Bestemmingsfonds OCW

OCW subsidie die nog niet is besteed aan de doeleinden waarvoor de subsidie is verstrekt dient opgenomen te worden in een bestemmingsfonds OCW.

Bestemmingsreserves

Het gedeelte van het eigen vermogen welke wordt afgezonderd omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven door het bestuur.

Voorzieningen

Voorziening prepensioen (garantieregeling prepensioen)

De voorziening prepensioen werd gevormd voor de uit de overgangsregeling per 1 januari 2002 voortvloeiende prepensioenverplichtingen, die in de in het voorjaar van 2006 tot stand gekomen CAO zijn omgezet in aanvullende ouderdomspensioenrechten.

De netto verplichting van de Stichting wordt hiervoor afzonderlijk berekend door een schatting te maken van de pensioenaanspraken die werknemers hebben opgebouwd in ruil voor hun diensten in de verslagperiode en voorgaande perioden.

Deze pensioenaanspraken worden gediscoteerd om de contante waarde te bepalen, en de actuele waarde van de fondsbeleggingen wordt hierop in mindering gebracht. De disconteringsvoet is het rendement per balansdatum van obligaties met een waardering van de kredietwaardigheid van AAA waarvan de looptijd de termijn van de ver-

plichtingen van de stichting benadert. De berekening wordt uitgevoerd door een erkende actuaaris volgens de 'projected unit credit'-methode. In 2011 is in de CAO onderhandelingen bepaald dat deze regeling komt te vervallen en alleen nog zal gelden voor medewerkers met initiële rechten op deze regeling en geboren voor 1950.

Voorziening jubileumuitkeringen

De voorziening voor jubileumuitkeringen wordt gevormd voor de in de CAO opgenomen toekomstige jubileumuitkeringen.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

Onderhanden werk

Ontvangen projectsubsidies worden verantwoord onder Onderhanden werk. Naar rato van de voortgang en de gemaakte kosten voor het project worden de ontvangen subsidies als baten aan de exploitatie rekening toegerekend.

Resultatenrekening

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben.

Pensioenen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele

verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen.

Voor een op balansdatum bestaand overschot bij het pensioenfonds wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

50 **BALANS PER 31 DECEMBER 2013**

Materiële vaste activa

	Gebouwen	Inventaris en inrichting	Vervoer-middelen	Bedrijfs-installaties	Activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde per 1 januari 2013	2.984.565	6.962.965	281.140	795.201	-	11.023.871
Investeringen 2013	-	80.122	-	-	209.687	289.809
Desinvesteringen 2013	-	140.433-	-	-	-	140.433-
Overboeking 2013	319.309	-	-	-	-	319.309
Aanschafwaarde per 31 december 2013	3.303.873	6.902.655	281.140	795.201	209.687	11.492.556
Afschrijvingen per 1 januari 2013	2.316.572	6.448.208	170.402	667.938	-	9.603.119
Afschrijving desinvestering 2013	-	140.433-	-	-	-	140.433-
Afschrijvingen 2013	107.812	148.738	27.847	40.050	-	324.447
Cumulatieve afschrijvingen 31 december 2013	2.424.384	6.456.513	198.249	707.988	-	9.787.133
Boekwaarde per 31 december 2013	879.490	446.142	82.891	87.213	209.687	1.705.423

Op de materiële vaste activa, met uitzondering van hetgeen vermeld onder de waarderingsgrondslagen inzake materiële vaste activa, zijn de volgende afschrijvingspercentages van toepassing:

Gebouwen	5-10%
Inventaris en inrichting	10-33%
Vervoermiddelen	20%
Bedrijfsinstallaties	8-20%

Vorraden

	2013	2012
	EUR	EUR
Winkelvoorraden	101.254	100.012
Waardepapieren	2.222	23.084
Museumgidsen	99	20.460
	103.575	143.556

De voorraad is gewaardeerd tegen inkoopprijs.
De voorziening voor incourantie bedraagt EUR nihil (2012: EUR nihil).

Vorderingen

Totale vorderingen

	2013	2012
	EUR	EUR
Debiteuren	112.519	58.961
Overige vorderingen	1.051.556	1.124.470
Overlopende activa	152.940	164.448
	1.317.015	1.347.880

Een nadere uitsplitsing van de vorderingen is hieronder opgenomen.
Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan een jaar.

Debiteuren

De debiteuren zijn verantwoord onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid voor een bedrag van EUR 5.928 (2011: EUR 7.347).

Overige Vorderingen

	2013	2012
	EUR	EUR
Te vorderen BTW	357.104	267.696
Nog te ontvangen rente	89.351	120.029
Te ontvangen inzake Museumkaart	493.883	557.149
Overige vorderingen	111.217	179.597
	1.051.556	1.124.470

Overlopende activa

	2013	2012
	EUR	EUR
Vooruitbetaalde verzekeringskosten	50.206	43.093
Vooruitbetaalde pensioen PFZW	-	30.583
Overige vooruitbetaalde kosten	102.733	90.772
	152.940	164.448

Gelieerde rechtspersonen

	2013	2012
	EUR	EUR
RC Stichting De Oude Bijenkorf	42.157	3.449

Over de rekening courant wordt geen rente berekend.
De looptijd is korter dan een jaar.

Liquide middelen

	2013	2012
	EUR	EUR
Kas	55.397	120.947
Kruisposten	107.160	7.617
Rekening courant ING/Postbank	1.016.102	800.139
Spaarrekening ING Bank	6.455.628	5.049.512
	7.634.287	5.978.215

Het gemiddelde rentepercentage ontvangen op de spaarrekeningen in 2013 bedroeg circa 1,25% (2012: 2%).

Eigen vermogen

Algemene Reserve

	2013	2012
	EUR	EUR
Stand per 1 januari 2013	2.365.397	2.369.293
Overboeking van bestemmingsreserve bedrijfsinstallaties	41.694	41.694
Resultaatbestemming	-	45.590-
Stand per 31 december 2013	2.407.091	2.365.397

De algemene reserve is gewijzigd door toevoeging van de vrijval van de bestemmingsreserve bedrijfsinstallaties ad EUR 41.694, waarvoor wordt verwezen naar de toelichting bij de betreffende bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserves

	2013	2012
	EUR	EUR
100 jaar museum	-	-
Boerderij Hoogmade	-	100.000
Bedrijfsinstallaties	250.165	291.859
Tram	-	-
Totaal	250.165	391.859

Hieronder worden de mutaties in de bestemmingsreserves per reserve nader gespecificeerd. Voor een specificatie van de exploitatielasten welke ten laste van de bestemmingsreserves zijn gebracht wordt verwezen naar de toelichting op de exploitatie-rekening.

100 jaar museum

	2013	2012
	EUR	EUR
Stand per 1 januari 2013	-	25.496
Resultaatbestemming	-	25.496-
Stand per 31 december 2013	-	-

Deze bestemmingsreserve is in 2012 afgewikkeld.

Boerderij Hoogmade

	2013	2012
	EUR	EUR
Stand per 1 januari 2013	100.000	200.000
Resultaatbestemming	100.000-	100.000-
Stand per 31 december 2013	-	100.000

De Boerderij Hoogmade is door het ministerie van Verkeer en Waterstaat gefinancierd om herbouw en exploitatie mogelijk te maken. In 2004 is de boerderij Hoogmade geopend en daarmee is het investeringsdeel afgesloten. Vanaf 2005 heeft het museum de exploitatie op zich genomen. De na aftrek van de investeringen resterende gelden zijn door het bestuur gereserveerd ter dekking van de exploitatiekosten voor een periode van 10 jaar. Voor 2013 bedragen de exploitatielasten EUR 100.000, welke aan de bestemmingsreserve zijn onttrokken. Hiermee is de periode van 10 jaar voorbij.

Bedrijfsinstallaties

	2013	2012
	EUR	EUR
Stand per 1 januari 2013	291.859	333.553
Resultaatbestemming	41.694-	41.694-
Stand per 31 december 2013	250.165	291.859

Het economisch eigendom van de bedrijfsinstallaties is per 1 januari 2005 om niet overgedragen aan het museum. Conform de voorschriften van het ministerie van OCW is voor de berekende boekwaarde een corresponderende bestemmingsreserve gevormd.

Er is besloten alle investeringen in bedrijfsinstallaties te verwerken via de materiële vaste activa en de bestemmingsreserve te laten aflopen in 15 jaar, te beginnen in 2005. Dat betekent dat er in 2013 een onttrekking ad EUR 41.694 heeft plaats gevonden uit de bestemmingsreserve welke is toegevoegd aan de algemene reserve.

Tram

	2013 EUR	2012 EUR
Stand per 1 januari 2013	-	4.566
Resultaatbestemming	-	4.566-
Stand per 31 december 2013	-	-

Deze bestemmingsreserve is in 2012 afgewikkeld.

Bestemmingsfondsen

In het nieuwe handboek is bepaald dat het bestemmingsfonds OCW blijft bestaan. Het museum heeft besloten om de bestemmingsfondsen te handhaven betreffende niet bestede gelden uit het verleden en verstrekt door OCW. Dit betreft de bestemmingsfondsen OCW 2013-2016, OCW 2009-2012, OCW 2005-2008, TV-gelden, Veiligheid en Canon. Deze zijn ondergebracht in het bestemmingsfonds OCW maar zullen elk afzonderlijk zichtbaar blijven. Kosten gemaakt in het kader van TV-gelden, Veiligheid en de Canon zullen volledig onttrokken worden uit het desbetreffende bestemmingsfonds.

	2013 EUR	2012 EUR
Bestemmingsfonds OCW	2.420.845	1.465.724

Bestemmingsfonds OCW

	2013 EUR	2012 EUR
Bestemmingsfonds OCW 2013-2016		
Stand per 1 januari 2013	-	-
Resultaatbestemming	-	-
Besteding	-	-
Stand per 31 december 2013	-	-

Bestemmingsfonds OCW 2009-2012

Stand per 1 januari 2013	498.058	561.015
Resultaatbestemming	-	62.957-
Besteding	338.727-	
Stand per 31 december 2013	159.331	498.058

Bestemmingsfonds OCW 2005-2008

Stand per 1 januari 2013	-	533.013
Resultaatbestemming:		
Besteding	-	533.013-
Stand per 31 december 2013	-	-

Bestemmingsfonds Technische Vervangingsgelden

Stand per 1 januari 2013	443.688	611.180
Resultaatbestemming:		
Toegekende bedragen		
Bestedingen	317.414-	167.492-
Per saldo ten laste / gunste TV gelden	317.414-	167.492-
Stand per 31 december 2013	126.274	443.688

Bestemmingsfonds Veiligheid

Stand per 1 januari 2013	523.978	523.978
Resultaatbestemming:		
Toegekende bedragen	-	-
Bestedingen	5.510-	-
Per saldo ten laste / gunste veiligheid	5.510-	-
Stand per 31 december 2013	518.468	523.978

Bestemmingsfonds OCW Canon

Stand per 1 januari 2013	-	-
Resultaatbestemming:		
Toegekende bedragen	2.033.000	-
Bestedingen	416.228-	-
Per saldo ten laste / gunste Canon	1.616.772	-
Stand per 31 december 2013	1.616.772	-

Totaal Bestemmingsfonds OCW

2.420.845	1.465.724
-----------	-----------

Het bestemmingsfonds OCW is opgebouwd uit een zestal onderdelen:

1. OCW fonds 2013-2016: dit fonds wordt gevormd door de exploitatieresultaten die het museum in deze beleidsperiode maakt. Op 1-1-2012 bedraagt dit fonds EUR 0.
Conform voorgaande jaren wordt op basis van de verhouding van de subsidie van het ministerie van OCW ten opzichte van de totale baten (rekening houdend met overige subsidies en bijdragen), het resultaat toegewezen aan een bestemmingsfonds OCW en de Algemene Reserve. Op basis van de hierboven genoemde verhouding is in 2013 65% van de exploitatieresultaat onttrokken aan het bestemmingsfonds OCW 2013-2016 en bedraagt de eindstand EUR 0.

Voor 2013 is met als uitgangspunt het nieuwe handboek 2013-2016 dezelfde berekenings-systematiek gehanteerd als verantwoord in de jaarrekening 2012, wat impliceert dat de overige opbrengsten, met betrekking tot Dingenliefde, de exploitatiebijdrage voor het project Van Gend en Loos worden toegerekend aan de eigen opbrengsten. De berekening van het percentage voor 2013 is hieronder gepresenteerd. Op basis van de verdeling van het resultaat wordt over 2013 EUR 0 onttrokken aan het bestemmingsfonds OCW 2013-2016.

2. OCW fonds 2009-2012: op 1 januari 2013 bedraagt dit fonds EUR 498.058, opgebouwd uit de vorige beleidsperiode. Dit bedrag zal aangewend worden voor de doelstellingen van de stichting. In 2013 is conform bovenstaande gehandeld en EUR 338.727 onttrokken. De stand per 31-12-2013 komt derhalve op EUR 159.331.
3. OCW fonds 2005-2008: dit fonds is in 2012 afgewikkeld.
4. Bestemmingsfonds Technische Vervangings-gelden: de onttrekking van EUR 317.414 bij TV gelden heeft betrekking op kosten die gemaakt zijn voor diverse projecten op het terrein.
5. Bestemmingsfonds Veiligheid: de uitvoering van het veiligheidsplan is in 2011 afgerond. Het resterende saldo zal gebruikt worden voor het nemen van beveiligingsmaatregelen in de depots van Tiel en Schaarsbergen. In 2013 is EUR 5.510 uitgegeven aan klein onderhoud.
6. Bestemmingsfonds Canon: in de subsidie beschikking 2013 – 2016 heeft het ministerie van OCW geld beschikbaar gesteld voor het realiseren van de fysieke en digitale geschiedenis van de Nederland (Canon). In de subsidieaanvraag is voor dit onderdeel EUR 2.033.000 aangevraagd. Uit dit budget moet ook de Maand van de geschiedenis georganiseerd worden. In 2013 is EUR 131.318 uitgegeven aan de realisatie masterplan Canon en EUR 284.910 aan de Maand van de geschiedenis, zijnde EUR 416.228 in totaal.

Directe opbrengsten	5.521.139
Indirecte opbrengsten	556.140
VSF fonds inzake Dingenliefde	246.000
Van Gend en Loos	32.500
	<hr/>
	6.355.779
Subsidie OCW	11.138.346
	<hr/>
	11.138.346
Totaal	<hr/>
	17.494.125
Aandeel OCW	64%
Aandeel Museum	36%

Voorzieningen

Verloop voorzieningen

	Voorziening prepensioen	Voorziening jubileum uitkeringen	Totaal
Stand per 1 januari 2013	125.000	125.000	250.000
Bij: Toevoegingen	6.337	14.661	20.997
Af: Onttrekkingen	100.662	14.661	115.322
Af: Vrijval	26.117		26.117
Stand per 31 december 2013	4.558	125.000	129.558

Voorziening prepensioen

In het deelakkoord voor de CAO 2011-2013 zijn werkgevers en vakbonden overeengekomen dat de bestaande regeling voor prepensioenmogelijkheid wordt opgeheven, behoudens voor die medewerkers die geboren zijn vóór 1 januari 1950. Indien zij voldoen aan de in de vorige CAO vastgelegde eisen (in dienst per 1 oktober 2000 en op 63-jarige leeftijd nog in dienst van de stichting), mogen zij gebruik van de prepensioenmogelijkheid met een uitkeringspercentage van 70% van het laatst verdiende loon. Voor de Stichting betreft dit ultimo 31 december 2013 nog één werknemer die nog gebruik maakt van deze regeling Totaal gaat het om een berekende uitkering van EUR 4.558. Dit bedrag is opgenomen in de voorziening prepensioen.

Voorziening jubileumuitkeringen

De voorziening voor jubileumuitkeringen dient te worden opgenomen conform de bepalingen uit Richtlijn 271 van de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De voorziening is berekend rekening houdend met deelnamekansen, toekomstige uitkeringen en reeds verstreken diensttijd. De verplichting is contant gemaakt tegen 3%.

Langlopende schulden

	2013 EUR	2012 EUR
Stand per 1 januari 2013	467.622	701.434
Aflossing	233.812	-
	233.810	701.434
Af: gepresenteerd onder kortlopende schulden	233.810-	467.622-
	0	233.812

Per 1 januari 2005 heeft het bestuur een nieuwe leningsovereenkomst met de provincie Gelderland gesloten. Het betreft een lineaire lening met een hoofdsom van EUR 2.338.112 met een rentepercentage van 1,61%. Aflossing geschiedt in tien jaarlijkse termijnen van EUR 233.811, waarvan de negende termijn verviel op 31 december 2013 en ultimo 2013 ook is voldaan.

Kortlopende Schulden

	2013	2012
	EUR	EUR
Schulden aan leveranciers	2.737.729	1.490.971
Kortlopende deel langlopende schuld	233.810	467.622
Gelieerde rechtspersoon	68.223	749
Belastingen en premies sociale verzekeringen	273.545	300.539
Pensioenlasten	121.395	-
Onderhanden werk	1.392.471	1.056.051
Overige schulden	760.183	839.769
Overlopende passiva	7.443	31.358
	5.594.798	4.187.059

De looptijd van de kortlopende schulden zijn korter dan 1 jaar met uitzondering van het Onderhanden werk.

Gelieerde rechtspersonen

	2013	2012
	EUR	EUR
RC VIE	37.204	-
RC Vereniging vrienden	31.019	749
	68.223	749

Over de RC positie van de gelieerde rechtspersonen wordt geen rente berekend. De looptijd is korter dan een jaar.

Pensioenlasten

De pensioenverplichting ultimo 2012 bestaat nog af te rekenen pensioenen over 2013.

Onderhanden werk

Vooruit ontvangen bedragen

	2013	2012
	EUR	EUR
Vooruitontvangen BankgiroLoterij	604.421	534.550
Vooruitontvangen Heslinga Publicaties	15.175	15.175
Vooruitontvangen Museumprijs	-	-
Vooruitontvangen Westerstraat	371.438	414.821
Vooruitontvangen: Restart	17.650	44.000
Vooruitontvangen Jubileumboom	-	43.752
Vooruitontvangen Ijssalon Venezia	-	3.752
Vooruitontvangen Watersnoodwoning	383.787	-
	<hr/> 1.392.471	<hr/> 1.056.051

Project BankGiro Loterij

	2013	2012
	EUR	EUR
Stand per 1 januari 2013	534.550	325.609
Toegekende bedragen	500.000	500.000
Bestedingen	430.130-	291.059-
Per saldo	69.870	208.941
Stand per 31 december 2013	<hr/> 604.421	<hr/> 534.550

Als vaste beneficiënt heeft het museum ook in 2013 EUR 500.000 ontvangen. In 2013 zijn met de BGL bijdrage de 2^e fase van de vernieuwing van de presentatie in de bierbrouwerij gemaakt, daarnaast zijn er drie pilots “gaming” samen met de Hogeschool voor de kunsten Utrecht ontwikkeld en is samen met Hivos en Freia gestart met het realiseren van het Canonvenster kinderarbeid . Tevens is de verlichting van de voorstelling in Beerta vernieuwd.

Project Heslinga Publicaties

	2013	2012
	EUR	EUR
Stand per 1 januari 2013	15.175	45.406
Toegekende bedragen	-	
Bestedingen	-	30.231-
Per saldo	-	30.231-
Stand per 31 december 2013	15.175	15.175

Gelden bestaan uit donaties en legaten bestemd voor publicaties door het NOM.

Project Museumprijs

	2013	2012
	EUR	EUR
Stand per 1 januari 2013	-	7.995
Toegekende bedragen	-	-
Bestedingen	-	7.995-
Per saldo	-	7.995-
Stand per 31 december 2013	-	-

Dit project is in 2012 afgerond.

Project Westerstraat

	2013	2012
	EUR	EUR
Stand per 1 januari 2013	414.821	940.466
Toegekende bedragen	62.500	183.500
Bestedingen	105.884-	709.145-
Per saldo	43.384-	525.645-
Stand per 31 december 2013	371.438	414.821

In 2012 is door het museum het project Westerstraat afgerond. Aan de rand van het entreeplein zijn enkele gesloopte panden uit de Westerstraat in Amsterdam opgebouwd en ingericht. Hierin zijn gevestigd een postkantoor uit de jaren 50, een Jordaans café en een Turkenpension. Het project is gefinancierd door bijdragen van SNS Reaalfonds, ING, BGL en een bijdrage uit het OCW fonds 2005-2012. Het restant ad EUR 414.821 zal voor de jaarlijkse exploitatie van het gebouw worden gebruikt.

In 2013 is EUR 48.000 besteed aan de exploitatie van het gebouw en EUR 57.884 aan juridische kosten voor het dispuut met de curator van de failliet gegane aannemer Nossent.

Project Restart

	2013	2012
	EUR	EUR
Stand per 1 januari 2013	44.000	-
Toegekende bedragen	30.000	44.000
Bestedingen	56.350-	-
Per saldo	26.350-	44.000
Stand per 31 december 2013	17.650	44.000

In 2012 is van het fonds Redevco een bijdrage ontvangen van EUR 44.000 voor het ontwikkelen van een nieuwe educatief project. In 2013 zijn nog bijdragen ontvangen van het Mondriaanfonds (EUR 17.500) en de Stichting Janivo (EUR 12.500) De ontwikkeling van dit project is gestart in 2013 en de eerste try-out is in april 2014.

Project Jubileumboom

	2013	2012
	EUR	EUR
Stand per 1 januari 2013	43.752	-
Toegekende bedragen	-	50.000
Bestedingen	43.752-	6.248-
Per saldo	43.752-	43.752
Stand per 31 december 2013	-	43.752

In het kader van het eeuwfeest van het museum heeft de gemeente Arnhem een cadeau van EUR 20.000 aangeboden. Hiervoor is naast de Westerstraat een stadsplantsoen ontwikkeld. Het museum heeft voor dit stadsplantsoen ook een bijdrage van de Vrienden (EUR 22.500), een bijdrage van de ANWB (EUR 7.500) en een boom van Natuurmonumenten ontvangen. In 2013 is dit project afgewikkeld.

Project IJssalon Venezia

	2013	2012
	EUR	EUR
Stand per 1 januari 2013	3.752	-
Toegekende bedragen	-	7.500
Bestedingen	3.752-	3.748-
Per saldo	3.752-	3.752
Stand per 31 december 2013	-	3.752

In 2012 is er EUR 7.500 subsidie verkregen van de stichting Terra om een haalbaarheidsonderzoek te doen naar de plaatsing van de IJssalon Venezia in het museum. De inventaris van de ijssalon Venezia is in 2011 geschonken door de eigenaren van de salon. In 2013 is dit haalbaarheidsonderzoek afgerond.

Project Watersnoodwoning

	2013	2.012
	EUR	EUR
Stand per 1 januari 2013	-	-
Toegekende bedragen	502.000	-
Bestedingen	118.213-	-
Per saldo	383.787	-
Stand per 31 december 2013	383.787	-

In 2013 is door de Bankgiro Loterij een bedrag van EUR 502.000 beschikbaar gesteld voor de realisatie van de Watersnoodwoning. De besteding in 2013 van EUR 118.213 heeft betrekking op de bouw van de Watersnoodwoning. Deze zal op 15 april 2014 geopend worden.

Overige schulden

	2013	2012
	EUR	EUR
Te betalen vakantiegeld	263.498	236.499
Te betalen vakantiedagen	169.222	163.000
Diverse te betalen kosten	327.463	440.271
	760.183	839.769

Overlopende passiva

	2013	2012
	EUR	EUR
Vooruitontvangen bedragen	7.443	31.358
	7.443	31.358

Pensioenen

Pensioenregeling

De pensioenregeling van de Stichting kwalificeert als een toegezegd-pensioenregeling en is ondergebracht bij het PFZW. Op dit moment is er geen informatie over een eventueel tekort of overschot van het pensioenfonds.

Voormalige prepensioenregeling

De voormalige prepensioenregeling was van kracht vanaf 2002 en is met ingang van 1 januari 2006 beëindigd als direct gevolg van de invoering van de wet VPL. De tot en met 2005 opgebouwde aanspraken blijven beschikbaar voor de deelnemers. De Stichting heeft de uitvoering van de regeling ondergebracht bij Reaal en de aanspraken af gefinancierd.

Voor een nadere toelichting op de verwerking van de pensioenen in de jaarrekening wordt verwezen naar de waarderingsgrondslagen op pagina 59 en 60.

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Rechten

Subsidie ministerie van OCW

Het ministerie van OCW heeft aan het Nederlands Openluchtmuseum voor de periode 2013-2016 een meerjarige instellingssubsidie toegekend van in totaal maximaal EUR 45.856.673. De toegekende subsidie voor het jaar 2013 bedraagt EUR 11.626.346. Waarvan EUR 488.000 doorgegeven wordt aan Stichting voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed.

VSBfonds

Door het VSBfonds is een bijdrage van in totaal EUR 2.460.000 toegekend ten behoeve van de exploitatiekosten van het Spaarstation 'Dingenliefde' voor de jaren 2005 tot en met 2014. De nog resterende toekenning met betrekking tot het jaar 2014 bedraagt EUR 246.000.

BankGiro Loterij (BGL)

Door de BankGiro Loterij zijn gelden toegekend aan Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum ter verlevendiging van het museum. Op basis van de huidige toekenning is voor het jaar 2014 wederom een bijdrage ad EUR 500.000 te verwachten.

DHL Express (Netherlands) B.V.

Door DHL Express (Netherlands) B.V. zijn, naast de financiering van de herbouw van de DHL-loods, bijdragen toegezegd ter financiering van de exploitatiekosten van de loods. Deze bijdragen zijn toegekend voor de jaren 2008 t/m 2017 en bedragen in totaal EUR 325.000. De bijdrage in 2013 was EUR 32.500. Voor de resterende jaren rest een bedrag van EUR 130.000.

Verplichtingen

Huurcontracten

De Stichting heeft verplichtingen uit hoofde van huurcontracten en erfpachtcanons met derden tot een bedrag van circa EUR 12.403.365 voor een periode van 1 tot 14 jaar.

Financieringsovereenkomst

De Stichting heeft een gezamenlijke financieringsovereenkomst met de aan haar gelieerde rechtspersonen de Stichting De Oude Bijenkorf en de Stichting voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed. Binnen deze financieringsovereenkomst is er sprake van saldo- en rentecompensatie.

Investeringsverplichtingen

De Stichting is in 2013 een investeringsverplichting inzake de aanleg en uitbreiding van de Parkeerplaats aangegaan. In 2013 is reeds EUR 209.687 besteed. Totale investeringsomvang is EUR 600.000.

Zaak Nossent

In 2012 heeft het museum de Westerstraat gerealiseerd. Tijdens het voorafgaande bouwproces is de aannemer Nossent failliet gegaan. Het museum heeft met de curator een dispuut over de financiële afwikkeling van wederzijdse claims, die onderhevig zijn aan een procedure bij de Raad van Arbitrage. Omdat de uitkomst van die procedure en van mogelijke andere gerechtelijke procedures onzeker is, zijn er geen verplichtingen opgenomen.

SPECIFICATIE EXPLOITATIEREKENING 2013

Directe opbrengsten

Deze zijn als volgt te specificeren:

	2013	Begroting	2012
	EUR	EUR	EUR
<i>Publieksinkomsten</i>			
Entreegelden	2.862.787	2.665.000	3.005.352
Museumkaart bezoek	1.562.917	1.408.000	1.644.717
Parkeergelden	346.592	345.000	333.332
Rondleidingen	29.768	30.000	31.123
Bierproeverij	6.873	3.000	6.532
Educatieve projecten	25.859	20.000	27.153
	4.834.796	4.471.000	5.048.209
<i>Sponsorinkomsten</i>			
Sponsorinkomsten	132.036	15.000	39.476
Sponsoring bedrijvsvrienden	64.750	60.000	72.750
	196.786	75.000	112.226
<i>Overig</i>			
Omzet retail	429.514	460.000	450.369
Museumkaart verkoop	31.683	25.000	33.604
Groepsproducten	14.489-	-	11.733
Fotosalon	37.197	30.000	38.995
Overig	5.653	-	4.905
	489.557	515.000	539.606
Totaal directe opbrengsten	5.521.139	5.061.000	5.700.041

Het aantal bezoekers in 2013 was ruim 510.001.

Over de hele linie heeft meer bezoekers geleid tot meer opbrengsten dan begroot.

Het bezoek met een museumkaart is in 2013 gelijk gebleven aan 2012 met 201.493 bezoekers (2012: 201.696).

Indirecte opbrengsten

Deze zijn als volgt te specificeren:

	2013 EUR	Begroting EUR	2012 EUR
Huur	331.801	299.000	338.802
Gemeenschappelijke kosten	150.000	150.000	150.000
	481.801	449.000	488.802
<i>Huren</i>			
Combine-it	27.896	22.500	29.640
Zus & Jet	15.001	15.000	15.001
Tramverhuur	3.830	5.000	4.859
	46.727	42.500	49.500
<i>Overig</i>			
Fotoverkopen Documentatie Archief	1.836	2.000	927
Overige opbrengsten	17.767	10.000-	2.219
Verhuurvergoeding huwelijken	8.009	10.000	5.157
	27.612	2.000	8.303
Totaal indirecte opbrengsten	556.140	493.500	546.606

Exploitatie retail

De exploitatie van de winkel verliep als volgt:

	2013 EUR	Begroting EUR	2012 EUR
Verkopen	429.514	460.000	450.369
Af: Inkoopwaarde	218.526-	245.000-	228.046-
	210.989	215.000	222.324
Brutowinst	210.989	215.000	222.324
Af: Overige kosten	31.341-	-	16.489-
	179.648	215.000	205.835
Toegerekende personeelskosten	142.229-	125.000-	130.326-
	37.419	90.000	75.510

In 2007 heeft het museum besloten om de verkoop van ambachtelijke producten op het terrein verder uit te breiden. Ultimo 2013 worden onder andere de volgende producten verkocht: lijnolie, papier, kaas, bier en stroop. De omzet en de kosten van deze verkoop zijn meegenomen in de cijfers van Retail.

Subsidie Ministerie van OCW

	2013	Begroting	2012
	EUR	EUR	EUR
<i>Exploitatiebijdrage</i>			
Basissubsidie	8.098.102		5.978.732
Korting ivm cultuurprofijt	-		203.276-
Loonbijstelling 2009	-		134.961
Prijsbijstelling 2009	-		20.087
Loonbijstelling 2011	56.039		40.136
Loonbijstelling 2012	79.177		32.798
Loonbijstelling 2013	25.688		-
korting	-		130.471-
Subtotaal exploitatiebijdrage	8.259.006	8.233.000	5.872.967
<i>Huisvesting</i>			
Basissubsidie	2.890.898		2.717.899
Korting ivm cultuurprofijt	-		92.409-
Aanpassing rijkshuisvestingsstelsel	-		146.732
Prijsbijstelling 2009	-		89.349
Prijsbijstelling 2010	-		7.927
Prijsbijstelling 2011	43.219		42.899
Prijsbijstelling 2012	66.986		66.979
Prijsbijstelling 2013	85.237		-
Aanvulling KB	150.000		-
Renovatie onderbouwvleugel adm.gebouw	-		21.400
Optimalisering brandveiligheid	131.000		-
Subtotaal huisvesting	3.367.340	2.983.000	3.000.776
Totaal subsidie	11.626.346	11.216.000	8.873.743
<i>AF: doorgegeven subsidie aan Stichting VIE</i>	488.000	488.000	-
Totaal Subsidie NOM	11.138.346	10.728.000	8.873.743

In de subsidiebeschikking van het ministerie van OCW is meegenomen de ontwikkeling van de fysieke en digitale geschiedenis van Nederland (Canon). Hiervoor is een bedrag gereserveerd van EUR 2.033.000. In de subsidiebeschikking geeft het ministerie van OCW tevens de aanwijzing dat hieruit ook de Maand van de Geschiedenis moet worden georganiseerd.

In de bovengenoemde subsidie zit ook de subsidie voor de stichting het VIE. Het totaal aangevraagde bedrag voor het VIE is EUR 488.000. Het door het ministerie van OCW goedgekeurde werkplan gaat uit van EUR 557.000. In overleg met het

ministerie is besloten dat het museum geen extra bijdrage krijgt voor het VIE en dat het verschil tussen bovengenoemde bedragen opgelost dienen te worden door beide stichtingen.

Het bestuur van het NOM heeft besloten dat vanaf 2014 het VIE een subsidie krijgt van EUR 557.000 en dat voor 2013 er uitgegaan wordt van EUR 488.000, maar dat bij ontstaan van te korten bij het VIE het museum garant zal staan. In 2013 is EUR 525.311 aan het VIE uitgekeerd, waarvan EUR 488.000 in mindering is gebracht op de ocw- subsidie en EUR 37.311 is verantwoord onder de projectgebonden lasten.

Overige subsidies en bijdragen

	2013 EUR	Begroting EUR	2012 EUR
<i>Publiek</i>			
Onttrekking vooruitontvangen TV-gelden	-	-	-
	-	-	-
<i>Privaat</i>			
Onttrekking vooruitontvangen BankGiro Loterij	442.526	500.000	291.059
Onttrekking vooruitontvangen Heslinga Publicaties	-	-	30.231
Onttrekking vooruitontvangen Westerstraat	103.504	-	711.645
Onttrekking maand van de geschiedenis	-	-	573.000
Onttrekking jubileumboom	44.956	-	6.248
Onttrekking Wie zijn wij.....	56.350	15.000	-
Onttrekking watersnoodwoning	118.213	-	-
Museumprijs	-	-	5.731
Vereniging Vrienden	29.787	-	-
Nationaal Duurzaam Depot	25.000	-	-
Ijssalon	3.752	-	3.748
Van Gend en Loos	32.500	32.500	32.500
	856.587	547.500	1.654.162
<i>VSB fonds</i>			
Dingenliefde	246.000	246.000	246.000
	246.000	246.000	246.000
	1.102.587	793.500	1.900.162

Salarissen

De totale salariskosten bedragen EUR 9.110.028 (2012: 9.052.032) waarvan EUR 1.073.046 (2012: EUR 1.376.038) is toegerekend aan de overige lasten. Dit zijn salariskosten die toegerekend worden aan onder andere de winkel, de projecten winter, Geheugen van Nederland/Metamorfoze, BGL en de exploitatie van Boerderij Hoogmade, Dingenliefde, Van Gend en Loos. Onder de salariskosten zijn tevens de sociale lasten ad EUR 1.008.949 (2012: EUR 988.828) en de pensioenlasten ad EUR 594.046 (2012: EUR 604.122) begrepen.

In 2013 heeft een vrijval van de voorziening prepensioen plaatsgevonden van EUR 34.188.

Bezoldiging bestuurders en toezichthouders

Met de bezoldiging van de bestuurders is een bedrag gemoeid van EUR 336.751 (2012: EUR 275.000).

Met de directeur-bestuurder is een managementvergoeding afgesproken (incl. vergoeding woon-werkverkeer, exclusief btw). Omdat het

hier gaat om een managementvergoeding zijn er geen sociale lasten en pensioenlasten verschuldigd. De directeur-bestuurder ontvangt geen vergoedingen voor door hem gemaakte onkosten.

De Raad van Toezicht heeft in november 2013 een vaststellingsovereenkomst met de tweede directeur afgesproken waarbij de directeur per 1 mei uit dienst treedt. De vergoeding voor beëindiging van het contract is meegenomen in de jaarrekening 2013 en bedraagt EUR 71.607 exclusief sociale lasten en pensioenpremies. In het kader van de CBF regels is op pagina 92 een overzicht opgenomen van de bezoldiging van de directie.

De bezoldiging van toezichthouders bedraagt nihil (2012: nihil).

Gemiddeld aantal werknemers

Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum heeft in 2013 gemiddeld 260 werknemers in dienst gehad (2012: 260).

Overige Lasten

	2013 EUR	Begroting EUR	2012 EUR
Beheerslasten	955.525	891.000	1.250.671
Marketing	254.870	335.000	293.454
Sector presentatie & educatie	245.460	272.000	286.917
Sector collectie & beheer	518.902	672.500	457.967
Sector facilitaire zaken	944.866	1.065.500	769.919
Sector commercie	548.153	529.500	561.977
Projectgebonden lasten en overige lasten	3.007.394	2.915.000	3.920.439
	6.475.170	6.680.500	7.541.344

Projectgebonden lasten en overige lasten

	2013 EUR	Begroting EUR	2012 EUR
<i>Publiek</i>			
OCW-fonds 2005-2008	-	-	533.013
OCW-fonds 2009-2012	338.727	-	-
OCW - TV gelden	317.414	-	167.492
OCW - Veiligheid	5.510	-	-
	661.651	-	700.505
<i>Privaat</i>			
BankGiro Loterij	430.130	500.000	291.059
Hoogmade	100.000	100.000	100.000
Heslinga Publicaties	-	-	30.231
Museumprijs	-	-	5.731
Westerstraat	105.884	-	711.645
Van Gend en Loos	56.300	56.300	56.300
Migratie - Restart	56.350	-	-
CANON / Maand van de Geschiedenis	416.228	-	549.521
VIE (eigen bijdrage NOM)	37.311	-	-
Renovatie KB	124.452	-	-
Brandveiligheid	100.000	-	-
Watersnoodwoning	118.213	-	-
Jubileumboom	45.459	-	38.248
	1.590.326	656.300	1.782.734
<i>VSB fonds</i>			
Dingenliefde	246.000	246.000	246.000
	246.000	246.000	246.000
Niet projectgebonden overige lasten	509.417	2.012.700	1.191.200
	3.007.394	2.915.000	3.920.439

Toelichting op de verdeelsleutels zoals gehanteerd in de functionele exploitatierekening

Arnhem, 28 maart 2014

Drs. J. P. de Jong
directeur / bestuurder

In de jaarrekening is een deel van de baten en lasten direct toe te rekenen aan de functies. Voor zover baten en lasten niet direct toerekenbaar zijn, worden deze verdeeld aan de hand van verdeelsleutels.

Vanaf de jaarrekening van 2005 is voor het eerst gebruik gemaakt van het model verdeling categoriale exploitatierekening over de functionele indeling. Hierbij zijn door het museum verdeelsleutels gebruikt om goed te kunnen toerekenen. Er is gebleken dat zowel door het ministerie als de voormalige rijksmusea verenigd in de VRM de wens bestond om de verdeelsleutels meer op elkaar af te stemmen. Dit heeft er toe geleid dat er voor een aantal categorieën verdeelsleutels zijn ontwikkeld waarbij de musea zelf mogen kiezen welke sleutel men gebruikt per categorie.

Het museum gebruikt voor 2013 de volgende verdeelsleutels:

1. Salariskosten
 - a. op basis van normering van 2013 en de verhouding tussen de functies
2. Huisvesting
 - a. op basis van gebruikte m² in 2013
3. Directe opbrengsten
 - a. direct toewijzen aan de functie
4. Subsidie OCW exploitatie
 - a. eerst het algemeen beheer verdelen, vervolgens de resultaten per functie bepalen en de verhouding tussen de functies gebruiken als verdeling van de subsidie
5. Subsidie OCW huren
 - a. conform huisvesting
6. Algemeen beheer
 - a. op basis van verhouding kosten en opbrengsten van de functies

Overige gegevens

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het saldo van baten en lasten

In artikel 2 lid b van de statuten is opgenomen dat de stichting geen winst beoogd. Er is geen artikel opgenomen betreffende een bestemming van een saldo van baten en lasten anders dan aan het Eigen Vermogen.

Bestemming van het exploitatiesaldo over het boekjaar 2013

Conform het handboek van het ministerie van OCW dient het exploitatiesaldo naar rato van het aandeel OCW-subsidie ten opzichte van de totale baten aan het bestemmingsfonds OCW te worden toegevoegd. Het overige deel wordt gedoteerd aan de Algemene Reserve. In het boekjaar 2013 was het exploitatiesaldo EUR o.

Controleverklaring

De controle verklaring van de onafhankelijke accountant is opgenomen op de volgende pagina.

Algemeen

Het museum heeft sinds 2006 het CBF keurmerk voor kansspelbegunstigden. In het kader van het keurmerk stelt het CBF eisen aan de verslaglegging. Omdat het museum moet voldoen aan de richtlijnen voor de verslaglegging volgens het handboek van OCW is er met het CBF afgesproken dat daar waar er volgens de richtlijnen van het CBF zaken ontbreken dan wel anders gepresenteerd moeten worden dit door het museum in de bijlage bij de jaarrekening wordt gepresenteerd. In de volgende pagina's is kort uiteengezet welke fondsenwervende activiteiten er in 2013 hebben plaatsgevonden en zijn de modellen uit de richtlijn 650 fondsenwervende instellingen herziene versie 2007 gebruikt. Hierbij zijn de balans en Winst en verlies rekeningen van het museum, de Stichting de Oude Bijenkorf en de stichting VIE gecombineerd.

Fondsenwervende activiteiten

Het museum heeft 0,9 fte beschikbaar voor fondsenwervende- en sponsoractiviteiten. Door het overlijden van de medewerker fondsenwerving is deze functie tijdelijk niet ingevuld in 2013. De totale salariskosten bedragen EUR 38.300. Daarnaast worden door de directie en het hoofd marketing werkzaamheden verricht voor het binnenhalen van fondsen en sponsors. In 2013 heeft het museum wederom van de BankGiro Loterij EUR 500.000 ontvangen voor verlevendiging van het museum. Daarnaast heeft de BGL uit een extra trekking EUR 502.000 beschikbaar gesteld voor bouw, inrichting en communicatie over de Watersnoodwoning. Voor de exploitatie van Dingenliefde en Van Gend en Loos is van het VSBfonds (EUR 246.000) en DHL (EUR 32.500) geld ontvangen conform gemaakte afspraken in het verleden. De Freia BV gaat voor drie jaar (ingaaende 2012) de stoomfabriek Freia in het museum adopteren met een bijdrage van EUR 15.000 per jaar .

Sponsorinkomsten

Met ondersteuning van een extern bureau zijn in 2013 de mogelijkheden onderzocht om bedrijven als sponsor te verbinden aan het Museum. Dat is, zeker in de economische situatie, een langdurig proces dat veel aandacht vraagt. Het museum slaagt er slecht in bedrijven te interesseren het bestaande museum te sponsoren. Verbonden aan de realisering van de Canon zien bedrijven meer mogelijkheden. De ervaringen worden verwerkt in een strategische sponsornota.

Bedrijfsvrienden

In 2013 waren er dertien bedrijven vriend van het museum. De bijdragen variëren van bijdragen in natura tot € 10k per jaar. Met de bedrijfsvrienden zijn kennismakingsgesprekken gevoerd door de nieuwe medewerker sponsoring. Er zijn voorstellen gedaan voor potentiële nieuwe relaties. Er vonden voor de bedrijfsvrienden bijeenkomsten plaats in juni en december. Bij de organisatie is meer rekening gehouden met de behoeften van de bedrijfsvrienden tot onderling contact. Het bedrijf De Kabath, gespecialiseerd in het beschermen van leegstaand vastgoed, werd bedrijfsvrienden en geeft voor drie jaar een bijdrage van €10K die geoormerkt is voor de exploitatie van de Watersnoodwoning.

Strategisch Partner Provincie Gelderland

Het museum is door provincie Gelderland erkend als strategische partner voor het realiseren van het Programma Cultuur en Erfgoed. Een subsidieaanvraag voor €500 K met het voorstel om het meerdaags verblijfstoerisme te stimuleren met het ontwikkelen van een nieuwe toeristische route 'Verhaal van Nederland' werd gehonoreerd door de Provincie. Het museum zal hier een regisserende rol in vervullen. RBT-KAN (Regionaal Bureau voor Toerisme) en Gelders Erfgoed treden hierbij op als partners voor het museum.

GECOMBINEERDE BALANS 2013

ACTIVA	2013		2012	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Materiele vaste activa	1.955.796		1.691.753	
		1.955.796		1.691.753
Vorraden	204.476		250.680	
Vorderingen en overlopende activa	1.523.423		1.566.088	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	13.616			
Gelieerde rechtspersonen	-		3.449	
Liquide middelen	7.919.356		6.164.745	
		9.660.871		7.984.962
Totaal		11.616.667		9.676.715
PASSIVA				
Reserves en fondsen				
Reserves				
Continuïteitsreserves	2.844.329		2.750.504	
Bestemmingsreserves	250.165		391.859	
		3.094.494		3.142.363
Fondsen				
Bestemmingsfonds OCW		2.435.719		1.465.724
Voorzieningen		129.558		250.000
Langlopende schulden		-		233.812
Kortlopende schulden		5.956.896		4.584.816
Totaal		11.616.667		9.676.715

Het vermogen van de Stichting De Oude Bijenkorf ultimo 2013 is EUR 385.107 en is gepresenteerd onder de continuïteitsreserve. Het vermogen van de Stichting voor Volks-cultuur en Immaterieel Erfgoed is ultimo 2013 EUR 19.496 en is gepresenteerd onder de continuïteitsreserve (EUR 4.622) en het bestemmingsfonds OCW (EUR 14.874).

GECOMBINEERDE EXPLOITATIEREKENING 2013

	2013		begroting 2013		2012		begroting 2014	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Baten:								
- Baten uit eigen fondsenwerving	602.587		278.500		1.400.162		278.500	
- Baten uit acties van derden	500.000		500.000		500.000		500.000	
- Subsidies van overheden	11.626.346		11.216.000		8.873.743		11.380.000	
- Overige Baten	8.398.370		7.878.577		8.241.406		9.128.300	
		21.127.303		19.873.077		19.015.311		21.286.800
Som der baten								
Lasten:								
<i>Besteed aan doelstellingen:</i>								
Publieksfunctie	10.143.768		9.992.763		9.762.041		10.399.618	
Collectiefunctie	3.500.221		3.569.682		4.090.061		3.457.004	
Wetenschappelijke functie	-		-		-		-	
		13.643.989		13.562.445		13.852.102		13.856.622
<i>Werving baten:</i>								
- Kosten eigen fondsenwerving	38.509		50.000		54.585		60.000	
- Kosten gezamenlijke acties	-		-		-		-	
- Kosten acties derden	-		-		-		-	
- Kosten verkrijging subsidies overheden	-		-		-		-	
- Kosten van beleggingen	-		-		-		-	
		38.509		50.000		54.585		60.000

	2013		begroting 2013		2012		begroting 2014	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
<i>Beheer en administratie:</i>								
- Kosten beheer en administratie		6.542.177	6.360.632	5.994.988		6.634.178		
Som der lasten		20.224.674	19.973.077	19.901.675		20.550.800		
Resultaat		902.629	100.000-	886.364-		736.000		
Onttrekking/dotatie bestemmingsfondsen		955.121-	-	700.505		-		
Onttrekking dotatie bestemmingsreserve s		100.000	100.000	130.062		-		
Resultaat		47.508	-	55.797-		736.000		
Resultaatbestemming								
Toevoeging/onttrekking aan:								
- Continuïteitsreserve		-	-	7.157		-		
- Bestemmingsfonds		955.121	-	62.957-		-		

TOELICHTING LASTENVERDELING

	Functie		werving baten eigen fondsen- werving	beheer administratie	Totaal 2013	Begroting 2013	Totaal 2012	Begroting 2014
	Publieke functie	collectie functie						
Personeelskosten	4.513.954	2.143.882	38.509	3.176.486	9.872.831	9.193.177	8.935.599	9.744.300
Afschrijvingen	235.983	31.333	-	162.058	429.375	457.000	458.289	423.000
Huisvesting	800.613	824.963	-	1.210.462	2.836.038	2.851.000	2.684.480	2.330.000
Aankopen	-	3.234	-	-	3.234	7.000	19.120	7.000
Overige lasten	4.126.659	518.902	-	1.949.636	6.595.197	7.464.900	7.804.186	8.046.500
Totaal	9.677.209	3.522.315	38.509	6.498.642	19.736.674	19.973.077	19.901.675	20.550.800

BEZOLDIGING DIRECTIE

Naam	P.M.J.M. Gijsbers	J.P. de Jong
Functie	Algemeen directeur	Directie voorzitter
Dienstverband		
Aard (bepaald, onbepaald, contract, beëindigt)	onbepaald	managementcontract
Uren (voltijds werkweek)	36	36
Parttime percentage		
Periode	12	12
Bezoldiging (in euro's)		
Jaarinkomen:		
Brutoloon/salaris	95.067	
Vakantiegeld	7.561	
Eindejaarsuitkering	2.318	
Variabel inkomen	-	
Netto-vergoedingen *	2.100	
Totaal jaarinkomen	107.046	135.234 **
SV lasten (werkgeversdeel)	9.032	
Belastbare vergoedingen/bijtellings auto		
Pensioenlasten (werkgeversdeel)	13.832	
Overige beloningen op termijn		
Vergoeding beëindiging dienstverband betaalbaar op termijn ***	71.607	
Totaal Overige lasten en vergoedingen	94.471	-
Totaal Bezoldiging 2013	201.516	135.234
Totaal Bezoldiging 2012	130.457	70.866

Toelichting:

* Netto-vergoedingen (hieronder vallen dan representatiekosten, eenmalige uitkering, dienstreizen/parkeerkosten)

** Het totaal jaarinkomen van de heer de Jong is incl. reiskosten en vergoedingen / excl. Btw)

*** Uitdienststreding van de heer Gijsbers per 1 mei 2014

Bijlage: Profiel Leden van Raad van Toezicht

Beschrijving Nederlands Openluchtmuseum

De Stichting “Het Nederlands Openluchtmuseum” is een zeer ondernemend en uitgesproken publieksgericht museum over de cultuur(-geschiedenis) van het dagelijks leven in Nederland. De Missie is *Ervaring delen*. Het beleid voor de periode 2009-2012 is vastgelegd in de overkoepelende beleidsnota *De actualiteit van het verleden*. *Het Nederlands Openluchtmuseum: op weg naar een nieuwe eeuw* [2009-2012]. Verbonden met deze overkoepelende beleidsnota zijn zogenaamde Kadernota's, waarin specifieke thema's worden uitgewerkt. Naast de *Winterkadernota*, die de doelen en methoden voor de succesvolle winteropening behandelt, heeft het Openluchtmuseum in de periode 2009-2012 aan de uitwerking van de *Kadernota Migratie. Bewogen door tijd en ruimte* gewerkt. Deze nota vormde het instrument bij een inhoudelijke museale verbreding gericht op de verankering van ‘migratie’ als een vanzelfsprekend facet binnen het museumverhaal. Het Nederlands Openluchtmuseum presenteert migratie als een verschijnsel dat van alle tijden en van elke dag is. Gezien het politiek-maatschappelijke klimaat rond migratievraagstukken vraagt dat om een prudente benadering. In 2012 wordt gewerkt aan een nieuw meerjarenplan voor de beleidsperiode 2012-2017.

Op verzoek van de staatssecretaris OCW heeft het Openluchtmuseum in zijn subsidieaanvraag voorstellen gedaan voor drie nieuwe taken:

- presenteren Canon Nederlandse geschiedenis;
- realiseren digitaal platform voor de Nederlandse geschiedenis;
- samengaan met Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed (VIE).

De uitwerking van deze nieuwe taken heeft een ingrijpende verandering van het museum tot gevolg. In het meerjarenplan wordt ingegaan op de uitwerking van de drie nieuwe taken. Met het oog op deze nieuwe taken is de missie gewijzigd tot: *“We willen een podium zijn waar mensen oog en oor hebben voor elkaars verhalen. Verhalen van toen en nu. Wij zijn spraakmakend.”*

Het museum wordt de komende jaren geconfronteerd, door subsidiekorting en wegvallen van andere inkomensbronnen, met de noodzaak

om dekking te zoeken voor een gat van rond het miljoen euro (op een omzet van rond de 16 miljoen euro). In 2012 worden daarvoor de plannen uitgewerkt.

Het Nederlands Openluchtmuseum streeft naar een zo groot mogelijke mate van duurzaamheid. In 2012 viert het museum zijn honderd jarig bestaan.

In 2011 ontving het Nederlands Openluchtmuseum ruim 456.000 bezoekers; daarmee bekleedt het museum een vijfde plaats op de lijst van musea die toegankelijk zijn met de museumjaarkaart, na het Van Gogh museum, Anne Frank Huis, Rijksmuseum en NEMO (allen in Amsterdam). Van de Nederlandse musea heeft het Openluchtmuseum jaarlijks het grootste aantal binnenlandse bezoekers. In 2005 won het Nederlands Openluchtmuseum de European Museum of the Year Award; in 2009 de BankGiro Loterij Museumprijs.

Organisatiestructuur

Het Openluchtmuseum (148 formatieplaatsen + ca. 390 vrijwilligers) ontvangt structurele rijks-subsidie, maar is daarnaast sterk op eigen inkomsten en additionele fondsenwerving aangewezen. De horeca-activiteiten zijn ondergebracht in een afzonderlijke rechtspersoon: de Stichting De Oude Bijenkorf. Op beide stichtingen ziet de Raad van Toezicht toe.

Het is de bedoeling dat per 1 januari de zelfstandige stichting VIE onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van het Openluchtmuseum wordt gebracht. Ook op deze stichting zal de Raad van Toezicht toezien.

Het Nederlands Openluchtmuseum kent onder de eindverantwoordelijkheid van de directievoorzitter een driehoofdige directie, naast de voorzitter bestaande uit een Directeur en een Directeur Bedrijfsvoering. Verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn bij -reglement geregeld.

Bevoegdheden, verantwoordelijkheden en taken Raad van Toezicht

Algemeen: de Raad van Toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken in het Openluchtmuseum. De Raad van Toezicht richt zich bij de vervulling van zijn taak op het belang van de stichting en houdt daarbij rekening met de

belangen van bij het Openluchtmuseum betrokkenen. Taken en bevoegdheden Raad van Toezicht volgen uit de wet en de statuten van de genoemde stichtingen; ze zijn vastgelegd in het Reglement Raad van Toezicht Nederlands Openluchtmuseum.

Specifiek: de Raad van Toezicht concentreert zich daarbij in het bijzonder op een drietal kerntaken: 1. statutaire besluitvorming; 2. advisering en coaching bestuur/directie; 3. werkgeverschap.

Vanuit de Raad van Toezicht zijn twee vaste commissies gevormd: de auditcommissie Financiën en de commissie Benoeming, beoordeling en beloning.

Samenstelling en functioneren Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestaat uit een door de Raad vast te stellen aantal leden binnen de statutaire kaders (van vijf tot negen leden). Het aantal is vastgesteld op acht leden. De leden worden door de Raad van Toezicht benoemd. Eén lid wordt benoemd op voordracht van de ondernemingsraad van het museum. Een ander lid wordt benoemd op voordracht van het huidig bestuur van de Stichting VIE.

De zittingstermijn bedraagt vier jaar, waarna maximaal voor één termijn herbenoemd kan worden. De Raad hanteert een rooster van aftreden [bijgevoegd] en evalueert periodiek.

De Raad van Toezicht komt gemiddeld vijf maal per jaar bijeen; gemaakte onkosten worden vergoed. Van de leden wordt verwacht dat zij jaarlijks ten minste vier van de vijf vergaderingen bijwonen.

Gewenste samenstelling Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht streeft naar een gelijke verdeling van mannelijke en vrouwelijke leden (op dit moment respectievelijk vier en twee), naar een grotere diversiteit op gebieden als culturele afkomst en leeftijd.

Verder is het van belang dat een voldoende aantal leden van de Raad (ook) een binding hebben met Gelderland/Oost-Nederland.

Aan elk lid leden wordt als eis gesteld dat hij/zij:

- beschikt over ervaring in het besturen, dan wel het houden van toezicht;
- functioneert of gefunctioneerd heeft in landelijke netwerken op hun gebied van expertise;
- beschikt over affiniteit met het werkkterrein

van het Nederlands Openluchtmuseum, zijnde de publiekprivate sector.

Binnen de Raad van Toezicht dient expertise op de volgende gebieden aanwezig te zijn:

- algehele leiding, management, bestuur en juridische zaken;
- financiën (bij tenminste twee leden);
- personeelszaken en personeelsbeleid (bij voorkeur lid te benoemen op voordracht van de ondernemingsraad);
- Nederlandse geschiedenis en culturele verhoudingen;
- Cultuur van het dagelijks leven ('volkscultuur') en immaterieel erfgoed;
- toerisme en recreatie, bij voorkeur op marketing en promotie en in relatie tot de consumentenmarkt;
- nieuwe media en/of publiciteit;
- onderwijs (basis- en voortgezet) en jongeren-cultuur;
- duurzaamheid, bij voorkeur in toepassing in het bedrijfsleven, inrichting van de organisatie en productthematiek.

Persoonskenmerken:

- bestuurlijke ervaring;
- conceptueel en strategisch;
- ondernemende, maar bezonnen instelling;
- sterk ontwikkeld normbesef en maatschappelijk verantwoordelijkheidsgevoel;
- vanuit betrokkenheid op afstand toezicht houden;
- diversiteit zien als een verrijking;
- maatschappelijke reflectie;
- teamspeler.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de Raad van Toezicht op 30 augustus 2012

Bijlage: Profiel Directeur-bestuurder

Cultureel ondernemer die in staat is om op dit ingrijpende transitieproces op een bij een de ambities passende en moderne wijze leiding te geven.

Het Nederlands Openlucht museum verkeert in een ingrijpende transitie, die het gevolg is van externe ontwikkelingen en interne keuzen.

- De Rijksoverheid heeft het Openluchtmuseum opgedragen het museum te verbreden door het realiseren van een fysieke en digitale presentatie van de Nederlandse geschiedenis.
- De Rijksoverheid heeft daarboven het Openluchtmuseum opgedragen samen het Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed (VIE) een topinstituut te vormen voor Immaterieel Erfgoed.
- De Rijksoverheid heeft het Openluchtmuseum opgedragen de verantwoordelijkheid te nemen voor de organisatie van de Maand van de Geschiedenis.
- Het Openluchtmuseum wil zijn presentaties en relaties met bezoekers en gebruikers door ontwikkelen naar vormen van co-creatie waarbij moderne gamingtechnieken worden ingezet.
- Het karakter van het museum moet veranderen van een museum dat bezoekers ontvangt, naar een organisatie die een landelijke functie vervuld.
- Het Openluchtmuseum wil, mede in het kader van de nieuwe taken, vooroplopen in samenwerkingen met collega musea en andere organisaties op het eigen werkterrein.
- Het Openluchtmuseum wil in de relatie met subsidiërende overheden en andere sponsors groeien naar een samenwerking waarbij het museum ook bijdraagt aan de realisering van de taken van deze organisaties.
- In de relaties met leveranciers wil het museum komen tot partnerschap.
- Het Openluchtmuseum wil financieel autonoom worden om minder afhankelijk te zijn van overheidsfinanciering.
- Het Openluchtmuseum moet zijn exploitatie verder verbeteren, mede in relatie tot een forse financieringsvraag als gevolg van alle ambities.

Al deze ambities betekenen:

- dat de financiële en administratieve organisatie versterkt moet worden;

- dat verantwoordelijkheden voor het directe publiekscontact lager in de organisatie dienen te komen liggen;
- dat de organisatiestructuur moet worden aangepast tot een slanker topmanagement;
- dat de interne organisatiecultuur in deze lijnen zich moet ontwikkelen naar opener onderlinge verhoudingen, meer verantwoordelijkheid nemen en een grotere flexibiliteit in inzet.

Eisen met betrekking tot kwaliteiten en ervaringen

- Bewezen ervaring als eindverantwoordelijke bestuurder in een organisatie met vergelijkbare complexiteit.
- Bewezen prestaties in ingrijpende transitieprocessen waarbij in onderlinge samenhang organisatieaspecten strategie, structuur, organisatie en organisatiecultuur integraal benaderd zijn.
- Beschikken over een relevant netwerk dan wel in staat dat snel verder te ontwikkelen.
- Goed bekend met het functioneren van overheden, bedrijven, fondsen en sponsors.
- Dankzij een grote betrokkenheid bij en interesse in de thematiek van het museum - verhaal van Nederland - in staat zijn een volwaardig gesprekspartner zijn voor externe partijen en de interne professionals.
- In staat om als ambassadeur voor het Openluchtmuseum op te treden.
- Academisch denk- en werkniveau.

Competenties

Algemene competenties voor directie en management

- Visie
- Leiderschap (Taak- en mensgericht)
- Ondernemerschap
- Beleidsmatig handelen
- Flexibiliteit
- Integriteit
- Samenwerken

Functie gerelateerde competenties

- Overtuigingskracht
- Sociabiliteit
- Assertiviteit
- Inlevingsvermogen
- Stressbestendigheid
- Innovatie/vernieuwingsgerichtheid

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Afgegeven ten behoeve van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Aan: De Raad van Toezicht van Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2013 van Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2013 en de exploitatierekening over 2013 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de Stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. Het bestuur is tenslotte verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van de relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol Cultuursubsidies Instellingen. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkre-

gen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de Stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het bestuur van de Stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Onderbouwing van het oordeel met beperking omtrent financiële rechtmatigheid

Op basis van het Controleprotocol Cultuursubsidies Instellingen 2013-2016 dient de accountant te toetsen of aan de aanbestedingswetgeving is voldaan. Op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden hebben wij ten aanzien van de aanbesteding voor één specifieke investering in materiële vaste activa vastgesteld dat de stichting gebruik heeft gemaakt van een uitzonderingsmogelijkheid, op basis waarvan de meervoudige onderhandse aanbesteding niet heeft plaatsgevonden. Wij hebben geen voldoende en geschikte controle-informatie kunnen verkrijgen omtrent de correcte toepassing van deze uitzonderingsmogelijkheid omdat wij wegens het ontbreken van een duidelijk normenkader omtrent de toepassing van deze uitzon-

deringsmogelijkheid niet kunnen vaststellen of deze uitzonderingsmogelijkheid in deze situatie correct is toegepast.

Oordeel omtrent getrouwheid van de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum per 31 december 2013 en van het resultaat over 2013 in overeenstemming met het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen.

Oordeel met beperking omtrent de financiële rechtmatigheid

Naar ons oordeel voldoen de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2013 aan de eisen van financiële rechtmatigheid, uitgezonderd de mogelijke effecten van de aangelegenheid zoals beschreven in de paragraaf “Onderbouwing van het oordeel met beperking omtrent financiële rechtmatigheid”. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen zoals die in de subsidiebeschikking en het Controleprotocol Cultuursubsidies Instellingen zijn vermeld, uitgezonderd de mogelijke effecten van de aangelegenheid zoals beschreven in de paragraaf “Onderbouwing van het oordeel met beperking omtrent financiële rechtmatigheid”.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dit kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 BW 2 en het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Voorts zijn wij van oordeel dat de jaarrekening is opgesteld overeenkomstig artikel 17 van het Reglement en Bijlagen van CBF-Keur van het Centraal Bureau Fondsenwerving. Er is voldaan aan de minimale inzichtvereisten van de “Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende Instellingen” (RJ 650), rekening houdend met de hiermee samenhangende correspondentie van het Centraal Bureau Fondsenwerving.

Arnhem, 28 maart 2014

J. van Rossen RA
KPMG Accountants N.V.

Foto: Stefanie Smans

Nederlands **Openluchtmuseum**

